NARCIS IONUȚ GHERGHINA

ISTORIA BOMBARDAMENTELOR AMERICANE ASUPRA FOSTELOR JUDEȚE ARGEȘ ȘI MUSCEL 1943-1944

Lucrarea a apărut cu sprijinul

CONSILIULUI LOCAL PITEŞTI
PRIMĂRIEI MUNICIPIULUI PITEŞTI
CENTRULUI CULTURAL PITEŞTI

Narcis Ionuț Gherghina

ISTORIA BOMBARDAMENTELOR AMERICANE

ASUPRA FOSTELOR JUDEȚE ARGEȘ ȘI MUSCEL

1943 – 1944

Editura CARMINIS
Pitești

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
GHERGHINA, NARCIS IONUȚ
Istoria bombardamentelor americane asupra fostelor județe Argeş şi Muscel / Narcis Ionuț Gherghina. - Piteşti : Carminis Educațional, 2002.

128 p.; il.; bibliogr.; 21 cm.

ISBN 973-615-005-4

94(498)

Redactori: **Liviu Martin**, **Cristina-Diana Neculai**
Tehnoredactare computerizată: **Editura CARMINIS**
Tehnoredactor: **Cătălin Anghel**
Corectură: **Denisa Popescu**

Tiparul executat la **TIPARG S.A.** Piteşti

Comenzile se primesc la tel./fax: **048/253022, 252467**
sau pe adresa: **Editura CARMINIS**
str. Exercițiu, bl. D 22, sc. B, ap. 1
cod 0300, Piteşti, jud. Argeş

ISBN 973-615-005-4

Introducere

Lucrarea de faţă îşi propune să aducă în atenția cititorului evenimentele tumultuoase care au zguduit viața paşnică a populației civile din România – în general – şi din fostele județe Argeş şi Muscel – în special – către finele celui de-al doilea război mondial.

Dacă tema bombardamentelor anglo-americane asupra României, cu deosebire asupra Văii Prahovei, a mai fost abordată şi de alţi autori, români şi străini, cea a bombardamentelor asupra celor două județe menționate este o premieră.

Aflaţi pe traiectul de zbor al formaţiunilor de bombardiere aliate, locuitorii celor două județe au fost nevoiți să suporte, timp de aproximativ cinci luni, teroarea fiecărui raid aerian.

Iată cum consemna presa timpului efectele celui mai teribil bombardament asupra oraşului Piteşti, din 6 mai 1944:

„Printre cele câteva sute de victime ale atacului terorist se numără şi câteva personalități locale: au luat calea veşniciei eminentul prof. Neculai Pariza, fost director al Liceului Brătianu – macedonean de origine, cu un trecut de luptă printre cele mai frumoase pe tărâmul românismului; profesoara Sevasta Stavrache, directoarea Şcolii normale de fete, dr. I. Moldovanu şi ziaristul Georgică P. Martinescu (în vârstă de 33 de ani, director proprietar al ziarului Presa din Piteşti înfiinţat în anul 1929).

Dar celelalte victime? Câte dureri, câte visuri distruse, câţi copilaşi nevinovaţi aruncaţi în ghearele morţii? Câţi copii rămaşi să-şi croiască drum în viaţă fără puterea ocrotitoare a tatălui şi fără pieptul de mamă? Câte bunuri distruse, rezultatul unor îndelungate chiverniseli, cu roboteală şi trudă din generaţie în generaţie?” (Ziarul *Argeşul*, 21 mai 1944).

Să nu uităm ca, ori de câte ori se iveşte prilejul – aşa cum se întâmplă şi în cazul lucrării de faţă – să dedicăm un gând bun celor mulţi, dispăruţi

tragic sub bombe, tineri şi bătrâni, militari şi civili, pentru că „*Viața celor morți se află în amintirea celor vii*”. (Cicero)

Datorăm atât de mult tuturor celor care, cu prețul propriei vieți, şi-au slujit țara de la bordul avioanelor de vânătoare şi de sub țevile tunurilor antiaeriene până la anonimii inocenți, „victime colaterale“ ale oricărei confruntări violente.

Istoria nu are timp să îi memoreze pe toți, nici să precizeze toate detaliile. Cei mai mulți rămân martiri necunoscuți, uitați de cronicarii grăbiți ai clipei între coperte colbuite de dosar.

Lor, mai cu seamă, le dedicăm această carte, care încearcă să transfere uriaşe responsabilități de neam şi țară celor vii, cu speranța mărturisită că asemenea orori nimănui, niciodată nu-i va mai fi dat să trăiască.

Lucrarea este rodul unei documentări minuțioase şi îndelungate în arhivele militare şi civile, rezultatul consultării unei bibliografii pertinente şi al dialogului purtat cu trăitori ai evenimentelor evocate.

Pentru că această carte a prins astfel viață, autorul mulțumeşte călduros prof. **Liviu Martin**, director al Centrului Cultural Piteşti, prof. univ. dr. **Valeriu Florin Dobrinescu**, lector univ. dr. **Gheorghe Nicolescu**, conf. univ. dr. **Vasile Novac**, lector univ. dr. **Spiridon Cristocea**, prof. **Vasile Tudor** şi d-lui **Ion Burlacu.**

Narcis Gherghina

I. SE APROPIE FURTUNA

Al doilea război mondial... un nou moment crucial care avea să schimbe cursul istoriei pe continentul european şi nu numai. Popoare întregi au intrat în vâltoarea războiului total imaginat şi înfăptuit de minţile diabolice ale naziştilor. Micul stat care era România, sacrificat pe scena istoriei şi de această dată, a continuat să joace un rol important în scurtarea ori prelungirea războiului.

Aşa cum remarca şi renumitul autor al *Istoriei petrolului* – René Sédillot – „*aparent petrolului îi revin răspunderi şi mai mari în declanşarea celui de-al doilea conflict al secolului decât în a primului*"[1]. În bătălia declanşată, România ca subiect, dar mai ales ca obiect, a avut un rol incontestabil. Potrivit statisticilor vremii, România deţinea 2,2% din producţia mondială de petrol, fiind al şaselea producător din lume şi al doilea din Europa, după S.U.A., U.R.S.S., Venezuela, Iran şi Indiile Olandeze. În 1938, România era singura ţară exportatoare de petrol din Europa cu o producţie de aproximativ 6 milioane de tone pe an. Ea extrăgea în 1936 8.700.000 tone petrol, pentru ca în 1939 să scadă la 6.300.000 tone, din care exporta 4.200.000 tone. Industria de prelucrare românească, printre cele mai dezvoltate din lume, avea 28 de rafinării şi o capacitate de rafinare de 10-12 milioane tone.

România a fost atrasă în sfera de influenţă a Germaniei, considerând că prin poziţia ei continentală nu putea fi afectată de blocada pe mare a potenţialilor inamici (Germania, în perioada premergătoare războiului, importa din afara perimetrului Europei 2/3 din totalul petrolului său)[2].

Într-un raport cu privire la activitatea Legaţiei germane în România din luna martie 1940, exista aprecierea: „*este incontestabil că în războiul actual, importanţa petrolului se va accentua în proporţii excepţional de mari, deoarece conflictul prezent este «**războiul maşinilor**», iar elementul principal de mişcare al acestora este PETROLUL (s.n.). Din cauza acestui fapt, politica germană a petrolului a avut ca unică deviză de acţiune «**Producţie cu orice preţ**»*"[3].

Acest produs de importanţă mondială, petrolul, a făcut obiectul multor planuri naziste (dar şi aliate), la începutul războiului contra U.R.S.S., Hitler

---

[1] René Sédillot, *Istoria petrolului,* Bucureşti, Ed. Politică, 1979, p. 227

[2] Horia Brestoiu, *Impact la paralela 45°,* Iaşi, Ed. Junimea, 1986, p. 25-26

[3] *Arhivele Militare Române*, (în continuare se va cita *A.M.R.*), Fond 5417, dosar 843, f. 49

stabilind într-unul dintre documente valoarea esențială a acestuia şi a zonei petrolifere Prahova : *„Se acordă o importanță deosebită pazei contra atacurilor aeriene, contra acțiunilor paraşutiştilor şi a acțiunilor de sabotaj în regiunea petroliferă, VITALĂ PENTRU CONDUCEREA COMUNĂ A RĂZBOIULUI...*“[4].

Din ianuarie 1943, o dată cu abandonarea capului de pod din Kuban, s-a spulberat definitiv speranța de a putea folosi pentru aprovizionarea Germaniei țițeiul din Caucaz. Astfel, livrările de petrol din România au căpătat o importanță sporită pentru aprovizionarea cu carburanți a Reichului[5].

Schimbarea cursului războiului i-a făcut pe Aliații anglo-americani să ia în calcul petrolul românesc din regiunea Văii Prahovei. Astfel, în sinteza *„The Significance of Roumanian Oil*“ se făcea constatarea: *„Bombardarea capacităților de producție, rafinare şi transport în şi din preajma Ploieştilor, România, reprezintă de departe cel mai strălucit mijloc de a provoca un dezastru imediat economiei de țiței a Axei şi, în consecință, efortului de război al Axei.*“

Producția de petrol a României se ridica, în timpul războiului, la 6.000.000 tone anual, ceea ce reprezenta 35% din totalul producției de combustibil a Axei (inclusiv produsele sintetice şi substitutele) şi 70% din totalul producției de petrol brut. Fără producția de petrol a României de 500.000 tone lunar, Europa nazistă ar fi rămas să se confrunte cu numai 900.000 tone lunar dintr-un consum total care nu putea fi mai mic de 1.400.000 tone lunar, la începutul ofensivei de vară. Dacă producția de petrol românesc ar fi fost distrusă, Germania ar fi fost privată de tot petrolul românesc, iar poziția petroliferă a Axei ar fi devenit rapid atât de dezastruoasă, încât s-ar fi interferat în mod serios cu continuarea conducerii militare a operațiunilor la o scară majoră[6].

Considerăm că această introducere a fost necesară pentru a prezenta motivele Aliaților anglo-americani de a întreprinde o extraordinară ofensivă aeriană asupra țării noastre. Tocmai din cauza acestui ***„blestem al petrolului*“**, România avea să înfrunte pentru circa şase luni de zile cele mai teribile bombardamente pe care o țară le putea îndura. Obiectivele prioritare ale aviației Aliate anglo-americane le constituiau instalațiile petroliere din zona Prahovei şi Bucureştiul, împreună cu nodurile de cale ferată ale acestora, obiective colaterale fiind diverse unități industriale din Braşov,

---

[4] Gheorghe Buzatu, *O istorie a petrolului românesc*, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998, p. 348
[5] Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu*, Bucureşti, Ed. Humanitas, 1994, p. 240
[6] Gheorghe Buzatu, *O istorie*..., p. 363

Giurgiu, Tr. Severin, Piteşti, şi din alte oraşe. Bineînțeles că de furia oarbă a nepoftiților „*vizitatori*“ nu au scăpat nici locuitorii celor mai neînsemnate localități rurale aflate pe traiectul de zbor, care nu aveau nici un amestec în treburile războiului.

În acest război, atât oraşul Piteşti, cât şi Câmpulungul nu constituiau obiective speciale, la momentul respectiv neavând nici o industrie de importanță strategică pentru economia războiului. Cu toate acestea, atât cele două comunități urbane, cât şi restul teritoriului aferent lor nu au fost ocolite de „*stolurile*“ de păsări cu ciocul de fier.

Conform planurilor de apărare a teritoriului prin aviația de vânătoare de zi, întocmite de Statul Major al Aerului, teritoriul Munteniei era împărțit în trei mari sectoare, oraşul Piteşti făcând parte din Sectorul I, alături de Târgovişte, Braşov, Ploieşti şi Buzău. Teoretic, acest teritoriu era apărat în principal de aviația de vânătoare germană; teoretic, deoarece superioritatea numerică a inamicului impunea ca atât avioanele de vânătoare germane, cât şi cele române să le iasă în întâmpinare. Acest sector afectat Flotilei IV Vt. germane era împărțit în mai multe subsectoare, dintre care cel al Argeşului era apărat de o escadrilă românească – Esc. 45 Bombardament în picaj[7].

Pentru a avea o evidență mai riguroasă a pagubelor produse de aviația inamică, județele au fost divizate în plăşi, iar județul Argeş avea opt asemenea plăşi: Țițeşti, Argeş, Jiblea, Stoileşti, Dudeşti, Piteşti, Costeşti şi Rociu.

Primul raid american asupra României, având ca țintă Ploieştiul cu instalațiile sale petroliere, a fost acela din 12 iunie 1942, cunoscut sub denumirea de ***Operațiunea Halverson***, (după numele comandantului formației de bombardiere). Atacul, nereuşit, a plasat județele Argeş şi Muscel în afara traseului bombardierelor care au urmat ruta Siria – Grecia – Constanța – Ploieşti.

De aceea, primul atac suportat de cele două județe este considerat a fi cel din 1 august 1943, atunci când americanii au dezlănțuit cel mai teribil raid de pedepsire a complicilor nemților, acesta constituind, în fapt, primul raid al aviației americane pe continentul european[*].

Numit „*Tidal Wave*“ (*Valul Nimicitor*), atacul a fost încredințat, imediat după ce generalul Eisenhower raporta la 12 mai 1943 încetarea

---

[7] *A.M.R.* , Fond 5476, dosar 559, f. 69

[*] Planificat şi aplicat ca atare, raidul aerian din 12 iunie 1942 a fost o acțiune întreprinsă fără a avea inițial această destinație. Atacul fusese planificat a fi dat asupra capitalei Japoniei, Tokio, dar datorită ocupării de către japonezi a zonei Tahen-King – locul de unde trebuia să decoleze pentru bombardarea obiectivelor – misiunea a trebuit să fie complet modificată.

rezistenței germano-italiene în Tunisia şi eliminarea acestora din Africa, generalului Lewis H. Brereton – comandantul Flotei a 9-a aeriene americane. După minuțiosul antrenament din deşert, această „*Armadă*" a aerului, compusă din cinci grupuri de Liberatoare: Gr. 376 – *Liberandos*, Gr. 93 – *Circul Ambulant*, Gr. 98 – *Pyramiders*, Gr. 44 – *Bulgării Negri*, Gr. 389 – *Scorpionii Cerului*, s-a desprins de nisipul fierbinte al Africii. Misiunea încredințată acestei formațiuni a fost distrugerea industriei de petrol în activitate, în special a celei producătoare de benzină octanică şi a uleiurilor întrebuințate în aviație. Unele dintre aceste grupuri executaseră anterior bombardamente asupra oraşelor italiene Roma, Messina, Regia, Calabria-Palermo, Neapole, Bari etc.[8].

Decolate de la Benghazi – Libia, cele 178 de avioane cvadrimotoare B-24 Consolidated Liberator aveau la bordul lor 1.763 de aviatori americani comandați de generalul de brigadă Uzal G. Ent, fiind cel mai mare raid aerian executat până la acea dată. Acesta era executat în ziua în care aviația americană împlinea 25 de ani de la formarea sa, aşa cum afirma, în buletinul său informativ, corespondentul militar al Agenției Reuter pe lângă Forțele Aliate din Orientul Apropiat – Godfrey Talbot[9].

Deşi bine pregătit în toate punctele sale, asaltul avea să întâmpine încă de la început mari greutăți (fiind considerată o adevărată sinucidere chiar încercarea de a decola, deoarece încărcătura pe care o avea fiecare avion în parte era de 12.000 litri de benzină şi în medie 2.000 kg bombe, cartuşe ori calupuri de termit), astfel că pe teritoriul României au intrat mai puțin de 160 de avioane (O.K.W.-ul aprecia că numai 60 până la 70 dintre bombardierele plecate în misiune au putut executa un „*atac împrăştiat*"[10]).

În ordinul operativ american, Piteştiul a reprezentat punctul de intrare nr. 1 la obiectivul Valea Prahovei, punctul nr. 2 reprezentându-l Târgoviştea, iar punctul nr. 3, final – Floreştiul[11].

Itinerarul ales spre obiectiv a fost Benghazi (Berka – Tocra) – nord insula Corfu – est lacul Prespo-Pirot – est Piteşti – Ploieşti – Câmpina. După cum au constatat experții româno-germani, acest itinerar Benghazi – Corfu – Piteşti – Ploieşti avea lungimea de 1.667 km, fiind unul foarte lung. Urmând

[8] *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1227, f. 11
[9] *Ibidem*, dosar 1235, f. 26
[10] Andreas Hillgruber, *Hitler...,* p. 390
[11] James Dungan, Carol Stewart, *Opération raz de marée sur le pétrol de Ploieşti*, Paris, Éd. Robert Laffont, 1964, p. 128

însă drumul în linie dreaptă Benghazi – Ploieşti, acesta ar fi măsurat 1.520 km, deci cu 147 km mai scurt, ceea ce reprezenta o economie de o oră de zbor.

Dar planificatorii operaţiunii „*Tidal Wave*“ au ţinut cont în alegerea itinerarului, atât la ducere, cât şi la întoarcere, de următoarele:

- Să se treacă peste o zonă cât mai pasivă din punct de vedere al apărării antiaeriene.
- O mare parte din acest traseu trecea peste mare.
- Peninsula Balcanică era survolată peste Iugoslavia, o ţară amică.
- Bazele aviaţiei de vânătoare germane erau departe în Grecia şi o intervenţie a acestei aviaţii ar fi fost dificilă.
- Regiunea munţilor, săracă în comunicaţii şi localităţi, nu avea artilerie antiaeriană.
- Să se producă incertitudine asupra obiectivului ce urma a fi atacat. Formaţia trecând peste Corfu, mai curând s-ar fi crezut (cum s-a şi întâmplat) că s-ar îndrepta spre Viena sau Buda, decât spre regiunea petroliferă română.

De asemenea, un alt procedeu, mai puţin folosit de către aviaţiile lumii în al doilea război mondial şi utilizat de americani acum, era acela de zbor la mică altitudine în momentul atacului (aşa cum avea să fie planificat de către colonelul Jacob Smart[12]). Raţiunile care au dus la aplicarea unei asemenea metode prezentau câteva avantaje teoretice:

- Variaţia de altitudine de la Dunăre avea ca scop inducerea în eroare a aviaţiei de vânătoare româno-germane, care nu putea primi indicaţii precise asupra înălţimii la care formaţia naviga.
- Înălţimea mică de zbor deasupra României trebuia să facă inutilizabile aparatele de detecţie şi să încurce pânda aeriană.
- Înălţimea mică deasupra obiectivului dădea o mare precizie bombardamentului aerian şi punea probleme foarte greu de rezolvat artileriei antiaeriene, care nu putea acţiona la viteze mari unghiulare.
- Înălţimea de zbor mică împiedica, de asemenea, acţiunea aviaţiei de vânătoare, care nu avea spaţiu suficient de manevră[13].

Din acest punct de vedere, misiunea avea să fie conştiincios îndeplinită, unul dintre aviatori declarând la întoarcere, aşa cum anunţa Agenţia Reuter, că „*...am zburat atât de jos, încât atingeam căpiţele de fân. Acest lucru s-a întâmplat timp de o oră înainte de a ne atinge obiectivele principale*“[14].

---

[12] Horia Brestoiu, *Impact...,* p. 489
[13] *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1227, f. 14-16
[14] *Idem*, Fond 5417, dosar 1235, f. 52

Dacă oraşe importante precum Ploieşti, Bucureşti, Braşov erau apărate de zeci de baterii antiaeriene grele ori uşoare şi de numeroase baze aeriene unde se aflau cantonate avioanele de vânătoare, Piteştiul nu se putea „*lăuda*“ decât cu o singură baterie antiaeriană, şi aceea plasată în afara oraşului, la podul de peste râul Argeş, în satul Bănănăi, singurul obiectiv major din zonă.

După îndeplinirea misiunii de bombardare a rafinăriilor din zona Văii Prahovei, vânate de artileria antiaeriană şi hărţuite de vânătoarea româno-germană, bombardierele americane s-au răspândit în toate direcţiile încercând să treacă graniţa. Având încă bombe la bord şi de frica explodării acestora în interiorul avioanelor din cauza gloanţelor atacatorilor, americanii le-au lăsat să cadă la întâmplare asupra teritoriului survolat.

Luând în discuţie teritoriile celor două judeţe care fac obiectul lucrării de faţă, raidul din duminica de 1 august 1943 a dat naştere în toate mediile sociale unor temeri reale care până atunci apăreau doar la nivelul conducerii militare a statului. În general a fost bombardată partea de sud a celor două judeţe şi cu precădere gările şi calea ferată. La întoarcerea de la obiectiv, circa 100 de avioane au survolat teritoriul comunei Rociu, unde au fost lansate 6 bombe, explodate toate, şi alte 20 de bastoane explozive, care nu au explodat toate, parte din ele găsindu-se pe teritoriu şi trei zile de la data atacului. Au fost înregistrate şi două victime – Ionescu Virgil şi Luca Victor – elevi ai Şcolii de Ofiţeri Geniu Găeşti, ucişi de explozia unei bombe pe care voiau să o dezamorseze. Tot în această comună, bombele lansate au distrus complet casa locuitorului Constantin Dobre, paguba cifrându-se la 100.000 lei.

În cadrul plăşii Rociu au mai fost bombardate comunele Şerbăneşti (unde au căzut şi explodat 6 bombe), Gliganu (unde au căzut 7 bombe, dintre care 3 nu au explodat, şi o cutie incendiară), Gruiu (unde au explodat 4 bombe, iar două au rămas intacte), Răteşti, proprietatea George Brătianu, unde au explodat 6 bombe dintre cele 10 lansate, 60 de bastoane explozibile în 3 cutii (bombele incendiare erau în formă de baston hexagonal, aveau o greutate de 45 kg şi erau lansate în serii de 36 de bucăţi) şi au fost largate numeroase rezervoare suplimentare de benzină goale (la momentul respectiv, aceste rezervoare erau numite *cutii* şi li se atribuia funcţia de distrugere a recoltelor).

În comuna Stolnici a fost bombardată gara cu 11 bombe, liniile de cale ferată la distanţa de 200 m de podul peste Vedea, rănind soldatul ce făcea de pază la pod. Liniile de cale ferată au fost distruse pe o porţiune de circa 100 de metri, pagubele fiind evaluate la 100.000 lei. Totodată au fost incendiate 5 vagoane cu turte de floarea-soarelui, 4 vagoane cu ciment, 7 vagoane goale în valoare totală de 3,2 milioane de lei şi două magazii evaluate la 150.000 lei.

Pagube în valoare de 120.000 lei s-au produs şi la clădirea gării, prin spargerea geamurilor, la fel şi la Oficiul de Telefoane din această comună. În ceea ce priveşte populaţia civilă, şi aceasta a fost prejudiciată, locuitorului Gheorghe Cârstea fiindu-i omorâţi doi boi în valoare de 65.000 lei, locuitorului Nicu Popescu distrugându-i-se parte din locuinţă, pagubă estimată la 30.000 lei, la fel ca şi locuitorului Daniel Miclăuş, pagubă estimată la 45.000 lei. Totalul pagubelor înregistrate în comuna Stolnici a fost de circa 3.610.000 lei.

Gara a fost bombardată şi în comuna Hârseşti, unde linia ferată a fost distrusă pe o porţiune de 150 de metri, paguba produsă fiind de 420.000 lei (a fost repusă în funcţiune pe 2 august, la ora 10). Asupra comunei au fost lansate 7 bombe, dintre care doar două au explodat, restul fiind dezamorsate sau distruse de o echipă de specialişti venită de la Craiova. Au fost înregistrate şi 3 victime – două victime civile, identificat fiind numai locuitorul Alexandru Tudoran din comuna Şerbăneşti, judeţul Olt, şi una în persoana maiorului rezervist Speriatu V. Ion, comandantul Centrului de Exploatare Teritorial Câmpulung Muscel. Călătorind cu trenul pe ruta Craiova – Bucureşti, a luat nefericita decizie de a coborî din tren (calea ferată fiind distrusă) şi de a merge la echipa care executa dezamorsarea, astfel găsindu-şi sfârşitul. Aprobarea înmormântării sale a fost procurată de către familie de la Parchetul Curţii Marţiale Craiova, de unde a fost luat şi dus la domiciliul său din Caracal.

Pe raza plăşii Costeşti, avioanele inamice au început să-şi facă apariţia pe drumul de înapoiere, la ora 14^{35}. Au atacat comuna Buzoeşti cu 20 de bombe, care au explodat toate fără a face vreo victimă şi comuna Ioneşti, cu două bombe care au rămas neexplodate (au mai fost lansate bombe şi în comunele Vulpeşti şi Cornăţelu, unde au incendiat aria de grâu a locuitorului Guţă[15]). În acelaşi timp a fost atacată şi gara Burdea, cu 5 bombe care au căzut paralel cu linia ferată Burdea – Roşiori pe o distanţă de 200 de metri, la o depărtare de 30-40 metri una de alta şi la 10 metri de linia ferată. Datorită acestei erori a piloţilor americani, linia ferată se găsea după bombardament în bună stare de funcţionare. Parte din bombele care nu au explodat au fost ulterior distruse de specialiştii Diviziei a 3-a Infanterie[16].

Lupte aeriene s-au dat pe teritoriul comunei Slobozia – Argeş, unde un avion de vânătoare german, a aterizat forţat. Conform informaţiilor furnizate

---

15 *Idem*, Fond 5476, dosar 525, f. 215
16 *Idem*, Fond 2265, dosar 2083, f. 275

de pilotul german, aflăm că lupte aeriene au fost duse de-a lungul căii ferate Piteşti-Bucureşti.

Cât priveşte oraşul Piteşti, acesta a fost survolat la altitudine medie de 4 valuri de avioane cvadrimotoare, totalizând un număr de 102 aparate, la ora 13^{45} având direcţia S-V – N-E. În oraş a fost lansată – între Magaziile de Subzistenţă – o singură bombă incendiară, neexplodată, care a fost ridicată cu promptitudine de soldaţii Secţiei de Pompieri Piteşti. Reacţia mijloacelor antiaeriene nu s-a produs, aceasta şi datorită faptului că în raza singurei baterii antiaeriene nu a intrat nici un avion inamic[17].

În oraşul Câmpulung şi judeţul Muscel alarma a fost dată, ca şi la Piteşti, la ora 13^{45} prin Centrul de Informare Târgovişte, când un grup de 66 de bombardiere au survolat sudul judeţului, lansând 5 bombe incendiare[18]. S-a înregistrat căderea a 5 bombe în comuna Leordeni, două bombe în comuna Ioneşti şi 6 în comuna Ştefăneşti, toate explodate. Excepţie a făcut comuna Ciulniţa, unde nu a explodat nici una dintre cele 27 de bombe lansate.

Atacul „*surpriză*" al americanilor, considerat un mare eşec al aviaţiei Aliate, s-a încheiat pentru cele două judeţe cu un bilanţ de 107 bombe lansate, 66 explodate, 41 neexplodate, 5 victime şi 4.130.000 lei pagube[19]. Situaţia judeţului Argeş după atacul american a fost dezbătută în şedinţa Consiliului de Miniştri[20].

În zona vizată de americani au fost atinse rafinăriile de petrol *Columbia, Vega, Orion, Astra-Română,* uzinele *Concordia, Metalurgica*, depoul de locomotive, fabrica *Creuzot* a C.F.R., toate din Ploieşti. De asemenea, au fost atacate cu bombe şi armamentul de bord rafinăria de petrol *Steaua Română* şi Uzina Electrică din Câmpina, rafinăria *Creditul Minier* din Brazi, precum şi alte localităţi[21].

Rafinăria ***Orion*** *Ploieşti*

În raportul final întocmit de autorităţile române, după această incursiune inamică,

[17] *Ibidem*, f. 274
[18] *Ibidem*, f. 264
[19] *Ibidem*, f. 289
[20] *Idem*, Fond 5476, dosar 525, f. 215
[21] *Ibidem*, f. 168-173

situația industriei petroliere se prezenta astfel: **din capacitatea totală de distilare** s-a pierdut 45%. Cum însă nu se utiliza decât aproximativ 50% din această capacitate, rezultă că după bombardament se mai dispunea de o rezervă de 5%; **din capacitatea totală de cracare** s-a pierdut 40%. Cum însă nu se utiliza din plin această capacitate, rezultă că față de capacitatea utilizată nu s-au pierdut decât 15%[22].

La rândul lor, americanii, într-un raport propriu, îşi evaluau situația astfel: 53 de avioane proprii doborâte, dintre care 41 în timpul bombardamentului şi în luptele aeriene, 8 avioane aterizate în Turcia, 23 de avioane aterizate la bazele aliate din Cipru, Sicilia şi Malta, iar 88 de avioane ajunse la Benghazi, dintre care 55 avariate în luptă. Pierderile în personal se cifrau la 627 dintr-un total de 1.763, dintre care 310 morți, 130 răniți, 180 prizonieri în România, plus 79 reținuți în Turcia[23].

Din totalul celor 36 de avioane doborâte (dintre care 8 de către aviația română de vânătoare, 12 de către cea germană şi celelalte 16 de către artileria antiaeriană din zona obiectivelor[24]) au putut fi reconstituite ulterior 28 de echipaje. Deşi autorii celebrei „*Operațiuni la joasă înălțime asupra petrolului Ploieştiului*“, James Dungan şi Carol Stewart, participanți ca reporteri la evenimentul de la 1 august 1943, dădeau pentru aviatorii americani capturați în România cifra de 180, în fapt, numărul lor a fost de 110. Dintre aceştia 69 au fost internați în spital, iar 33 la Seminarul Central, nemții reuşind să trimită în Germania 8 prizonieri[*]. Dintre cei căzuți şi decedați pe teritoriul nostru, 112 au fost înmormântați de români[25].

În ceea ce priveşte aviația, la capitolul „*Pierderi*“, româno-germanii au înregistrat două avioane române (un Messerschmitt-110 şi un I.A.R.-80) şi 3 avioane germane (două aparate Me-109 şi un Me-110) distruse şi două avioane române (I.A.R.-80) şi 9 avioane germane (5 Me-uri 110 şi 4 Me-uri 109) avariate[26].

---

22 *Ibidem,* f. 172
23 James Dungan, Carol Stewart, *Opération...,* p. 277
24 *A.M.R.*, Ibidem, f. 179
* Colonelul Wilke, şeful Statului Major al Comandamentului Aerian German în România, primind dispoziții de la Comandamentul Suprem German, a pretins ca aviatorii americani capturați de germani să fie de urgență trimişi în Germania, iar cei prinşi de români (şi mai ales invalizii !!) să fie păstrați de noi. Curios este faptul că toți aviatorii americani au fost prinşi de organele Jandarmeriei române, deci de autoritățile române. Mareşalul Antonescu a hotărât că toți prizonierii capturați pe teritoriul român aparțin Armatei Române. (*A.M.R.*, Fond 5476, dosar 525, f. 188)
25 *Idem*, Fond 5417, dosar 1227, f. 13
26 *Ibidem*, f. 35

Trei zile de la bombardarea regiunii petrolifere, evenimentul continua să fie comentat în presa din lumea întreagă. Postul de radio Ankara declara că „*prin bombardarea sondelor din România, Germania este atinsă în cel mai nevralgic punct*". Comentând declarațiile celor două părți, imparțialul post citat anunța că, în timp ce Aliații afirmau că efectele obținute sunt deosebit de satisfăcătoare, presa română şi cea germană declarau că bombardarea regiunilor petrolifere din România i-a costat foarte scump pe Aliați, pagubele suferite fiind de mică importanță[27].

Dar adevărul se afla şi de data aceasta în tabăra Axei. Estimările asupra distrugerilor provocate de acest raid indicau: „*Rafinăria **Astra Română** a suferit distrugeri în proporție de 20%; repunerea în funcțiune, după circa 15 zile. Rafinăria **Creditul Minier** – distrugeri în proporție de 75%; repunerea în funcțiune va dura 30-40 zile. Rafinăria **Vega** – 25%; termen – 20 zile. **Columbia** 60-70%; termen 180 zile. **Orion** – 10-15%. Stația de pompe țiței **Steaua Română** – Ploieşti nord 50-60 % pierderi; termen parțial 10-15 zile. Rafinăria **Steaua Română** 30%.*

La 18 august 1943 era prelucrată (stricăciunile fiind repede înlăturate de specialişti veniți din Germania[28]) cantitatea de 1.070 vagoane/zi, față de 1.328 vagoane/zi pe luna iulie 1943"[29].

Dacă pe români actul de la 1 august 1943 i-a costat scump în plan financiar (pagubele cifrându-se la 4.604.500.000 lei[30]), pe americani i-a costat scump în plan uman.

Prețul plătit de americani, din postura de atacatori, era mult prea mare...

---

27 *Ibidem*, dosar 1235, f. 75
28 *Ibidem*, f. 49
29 Horia Brestoiu, *Impact*..., p. 494-495
30 *Ibidem*

II. MILITARI ŞI CIVILI

În luna septembrie se termina prima etapă a eliberării Italiei, sudul ei fiind complet „*limpezit*“ de fascişti (la atacul asupra Romei, echipajele de religie catolică au avut posibilitatea de a nu lua parte la acţiune[31]). După îndeplinirea acţiunilor militare, au început lucrările de construire şi amenajare a aerodromurilor şi terenurilor de aterizare destinate a servi operaţiunilor viitoare împotriva ţărilor balcanice şi sud europene. O puternică flotă aeriană a fost organizată şi dotată cu bombardiere grele cvadrimotoare aduse pe calea aerului, cu personalul aferent – prin Dakar[*]. Acestei flote i s-a afectat o aviaţie de vânătoare cu mare rază de acţiune.

Acţiunea aviaţiei americane din 1 august a fost singura din anul 1943, dar a reprezentat un mare semnal de alarmă pentru autorităţile statului. Atât Mareşalul Antonescu, Conducătorul Statului Român, cât şi generalul Alfred Gerstenberg[**], şeful Misiunii Militare Aeronautice Germane în România, responsabil cu apărarea zonei petrolifere din Valea Prahovei, au luat măsuri de urgenţă pentru mărirea securităţii instalaţiilor industriale, cu prioritate cele petroliere. Aceasta se impunea mai cu seamă şi datorită ocupării de către americani a sudului Italiei, pe care l-au transformat în cel mai mare punct de lansare a raidurilor aliate în Europa.

Revelatoare în acest sens este scrisoarea adresată de generalul Gerstenberg mareşalului Antonescu în 23 septembrie 1943:

---

31 *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1227, f. 24

* La Dakar, comandantul bazei aeriene, colonel Curtis Keen, le-a făcut ofiţerilor nou sosiţi recomandările:

„*Majoritatea dintre voi sunteţi acum angajaţi în acest **joc** al războiului în care comandaţi şi conduceţi propriile voastre avioane şi echipaje. Vă simţiţi poate mândri – şi este bine că sunteţi astfel – pentru că veţi avea nevoie de fiecare gram de mândrie pentru a trece prin greutăţile acestor câteva luni viitoare. Dar, din cei 26 de ani de experienţă ce am ca militar şi ca zburător, în care intră şi două războaie mondiale, doresc să vă dau un sfat: mai presus de orice, fii un adevărat bărbat. Gândeşte ca un bărbat. Poartă-te ca un bărbat. Trăieşte realitatea şi asumă-ţi răspunderile gradului şi comenzii tale.*

Pe scurt, fii bărbat şi ofiţer vrednic de însărcinarea ce ţi s-a dat.” (*A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1327, f. 1)

** General-locotenent Speidel s-a îmbolnăvit în mai 1942 în timpul unui concediu şi a fost la început reprezentat în funcţia de şef al Misiunii Militare Germane a Aerului de ataşatul militar al aerului la Bucureşti – general-locotenent Gerstenberg. În octombrie 1942, acesta a preluat în mod oficial acest post, menţinându-şi şi vechea funcţie. (Andreas Hillgruber, *Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu*, Bucureşti, Ed. Humanitas, 1994, p. 390)

„Prea stimate D-le Mareşal!

Situaţia schimbată în Italia a creat aviaţiei duşmane posibilitatea de a apropia bazele ei până la 900 km de regiunea română petroliferă. Ocazia aceasta duşmanul o va folosi cu siguranţă pentru alte atacuri aeriene (...) Construirea apărării aeriene active este socotită în regiunea sondelor ca o întărire a echipajelor antiaeriene care, prea stimate D-le Mareşal, au fost aduse de către Dv. El depinde în mod esenţial de aducerea de aparate de apărare aeriană prin conducerea aeronautică şi înainte de toate, temporar aşezat în aşa fel, ca lunar să poată conta cu aducerea unei echipe antiaeriene întărite. Pentru asigurarea bazei aeriene pasive este plănuită înfiinţarea unui nou regiment A.P. şi în parte deja în executare după aducerea personalului român necesar.“[32]

Evenimentele care avuseseră loc în ultimele trei luni pe Frontul de Est şi pe Frontul de Sud, adică succesele armatelor nord-americane, engleze şi sovietice, au făcut ca populaţia din Piteşti şi Câmpulung (ca dealtfel şi în alte oraşe ale ţării) să devină pesimistă, mai ales că Armata Roşie se apropia de graniţa de est a României.

În acelaşi timp, avertismentele date României de Radio Londra au produs aceeaşi îngrijorare în rândurile populaţiei, mai ales că avusese loc bombardamentul american asupra Văii Prahovei. De asemenea, bombardarea Constanţei în ziua de 28 septembrie 1943 a făcut ca populaţia acestor oraşe să fie îngrijorată, deoarece în cursul verii fuseseră date avertismente prin Radio Londra că şi Câmpulungul va fi bombardat, având depozite militare instalate la fabrica de hârtie şi depozite de carburanţi în comuna Furnicoşi – Muscel, la o distanţă de circa 25 km de oraşul Câmpulung Muscel.

Concentrările masive din cursul lunii septembrie erau văzute de către populaţie cu pesimism, întrucât se credea că trimiterea trupelor în Transilvania nu este decât o manevră din partea germanilor, care intenţionau trimiterea lor imediată dincolo de Nistru pentru a lupta contra armatelor ruseşti[33].

Deşi cu teamă, populaţia şi-a reluat treptat activitatea zilnică obişnuită. În scopul de a determina o scădere a producţiei în uzine sau întreprinderi industriale, şi pentru a influenţa moralul populaţiei, Aliaţii au recurs la zboruri cu 1-3 avioane la mare altitudine, producând alarme false. Teama era

[32] *A.M.R.*, Fond 951, dosar, 316, f. 18

[33] *Arhivele Naţionale. Direcţia Judeţeană Argeş, Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 38/1943, f. 1

mare, mai ales că acţiunea americanilor din 1 august persista în memoria multor locuitori ai ţării.

Un astfel de raid a fost cel din noaptea de 30 septembrie 1943, când trei avioane anglo-americane venind dinspre sud au intrat pe teritoriul României pe la Giurgiu, îndreptându-se spre Bucureşti, Piteşti, Craiova, Tr. Severin, Lipova şi Timişoara. În această incursiune, bombele au fost „*lăsate de-o parte*“, fiind aruncate numai manifeste în limba română. Am menţionat şi micuţa localitate Lipova pentru că acolo unul dintre cele trei avioane a fost doborât de artileria antiaeriană, iar doi ocupanţi (ofiţeri de rezervă de origine evreiască din Palestina) au fost capturaţi de autorităţile locale[34].

Tot datorită „*Valului Nimicitor*“ şi mai cu seamă din cauza apropierii bazelor aeriene, autorităţile statale române – luând din ce în ce mai mult în calcul eventualitatea unor atacuri asupra României – au perfecţionat şi au aplicat conceptul protecţiei populaţiei civile şi bunurilor materiale de valoare prin stingerea luminilor, camuflarea şi mascarea lor prin construcţii şi amenajări speciale.

Problema devenise o preocupare a autorităţilor de stat, o dată cu înfiinţarea *Protecţiei populaţiei civile* în 1929, însă o reglementare juridică, fundamentată teoretic şi cu trimiteri la rezolvări practice, a fost asigurată prin *Regulamentul apărării pasive contra atacurilor aeriene*, aprobat prin I.D.R. nr. 468/21.02.1930. Preluând aceste prevederi după şase ani, *Legea pentru apărarea aeriană activă şi pasivă a teritoriului* prevedea între atribuţiile organelor de apărare pasivă şi „*camuflarea cât mai bine posibil a obiectivelor terestre de vederea aeronavelor, prin stingerea luminilor, camuflajul luminilor şi diferitelor obiective sensibile*“[35].

Pentru camuflarea farurilor la autovehicule, Marele Stat Major[36] elaborase şi difuzase încă din 1941 ordinele nr. 25.000 din 5 februarie şi 2.387 din 1 noiembrie prin care se detaliau metode, procedee şi mijloace de camuflare a surselor luminoase. La fel pentru luminile strict necesare lucrului pe timpul nopţii în regiunea petroliferă Prahova sau în porturile Constanţa şi Giurgiu.

În pliantul de buzunar, editat în tiraj de masă, intitulat „*Măsuri de apărare pasivă obligatorii pentru populaţie*“ şi difuzat în a doua jumătate a anului 1942, la capitolul „*Stingerea şi ascunderea luminilor*“ se arăta: „*Toţi locatarii imobilelor de orice fel (publice sau particulare) care nu au*

[34] *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 516, f. 13
[35] Gh. Florea-Creangă, *Istoria apărării…*, p. 423
[36] În continuare se va cita M.St.M.

ferestrele prevăzute cu jaluzele sau obloane, sunt obligați să-şi procure şi să aplice deasupra geamurilor interioare hârtie neagră, cartoane, perdele negre groase, pături, etc. şi să se asigure totodată că mijlocul întrebuințat pentru ascunderea luminilor nu permite să răzbată în afară nici o rază de lumină.“[37].

Caracterul obligatoriu al acestor măsuri pentru întreaga populație rezulta din situația de război în care se găsea țara; normele, pe lângă rolul lor instructiv, aveau şi un rol coercitiv pentru locuitorii care nu respectau regulile stabilite. La Conferința de Apărare Pasivă din 28 septembrie 1943 se prevedea că „*Se pedepseşte cu amendă de la 2.000 la 10.000 lei, cei care nu respectă orarul de camuflaj, sau nu iau măsurile stabilite pentru camuflarea luminilor de orice fel, de către Comandamentele militare cu acordul organelor de apărare pasivă. Când aceste fapte sunt săvârşite pe timpul exercițiilor de apărare pasivă, se aplică pedeapsa maximă; dacă acestea se comit pe timpul alarmelor aeriene reale, pedeapsa va fi de la 6 luni la 5 ani internări în lagăr şi amendă de la 10.000-100.000 lei.*“[38].

Cum nici americanii nu pregetau a face planuri de distrugere a regiunilor de alimentare ale Reich-ului, nici românii nu-şi puteau ține agenții secreți fără activitate. La 1 octombrie 1943 Serviciul Secret de Informații român primea o notă informativă, ca venind dintr-o „*sursă serioasă*“, cu privire la intențiile anglo-americanilor de bombardare a României. Se făcea cunoscut că pe lângă regiunea petroliferă şi Bucureşti, ar mai fi fost vizate şi oraşele Constanța, Brăila, Galați şi Giurgiu (toate fiind porturi)[39].

Chiar dacă amenințarea era reală, atât din partea statului (prevederile de apărare pasivă), cât şi din partea atacurilor aliate, aceste prevederi de apărare pasivă au fost pentru circa o jumătate de an inutile, pentru că Aliații îşi aveau *privirile* îndreptate în altă parte.

Atât cât se poate în timpul unui război, viața cotidiană îşi relua cursul obişnuit. Astfel, ca urmare a cererii formulate de Centrala Evreilor din România (înființată prin D.L. nr. 3415/1941 şi 319/1942), în 20 septembrie M.St.M. emitea un ordin prin care se făcea cunoscut că activitatea detaşamentelor evreieşti locale şi exterioare era suspendată în zilele de 30 septembrie, 1,8 şi 9 octombrie 1943 cu ocazia sărbătorilor evreieşti. Totodată, pentru a nu reduce randamentul de lucru şi pentru a se putea recupera ceea ce se pierduse în timpul acestor zile de pauză (în total 28 de ore), trebuia ca

---

37 *Ibidem*, p. 424
38 *Ibidem*, p. 425
39 *A.M.R.,* Fond 5476, dosar 516, f. 111

evreii să presteze două ore suplimentare pe zi timp de două săptămâni. Interesant este faptul se că interzicea cu desăvârşire folosirea evreilor în funcţia de curieri[40], şi aceasta din două motive: funcţia aceasta nu se încadra în normele de muncă obligatorie, iar apoi exista teama de sabotaj.

Tot în luna octombrie au fost tipărite de către municipalitate un număr de 4.500 exemplare conţinând instrucţiunile Subsecretariatului de Stat al Aerului – Comandamentul Apărării Pasive[41] – intitulată sugestiv „*Cum să ne apărăm viaţa şi avutul împotriva bombelor*". Ele au fost împărţite populaţiei civile în mod gratuit prin intermediul comandanţilor de străzi. Titlurile capitolelor erau formulate ca maxime, tocmai pentru a atrage atenţia asupra măsurilor ce trebuiau luate: „*Omul cu minte şi cu adăpost, îşi face din vreme adăpost*", „*Dacă ţii la viaţa ta, ascultă povaţa mea*", „*Întunericul te apără, lumina te dă de gol*". Încă de la prima pagină, editorii au ţinut să întărească sentimentul naţional şi crezul în ducerea războiului:

- „*Crede în puterea noastră şi în a armatelor noastre;*
- *Fii Român întreg şi tare la suflet. Respinge cu dezgust valul minciunilor; prin tăcere respecţi jertfele nenumărate ale celor care pregătesc biruinţa;*
- *Nu da crezare flecarilor, nu-i asculta; în faţa lor, nu te lăsa tras de limbă, că de multe ori pot să fie spioni;*
- *Nu da crezare cu uşurinţă minciunilor duşmane;*
- *Nu alerga după ştiri, după veşti, după şoapte ieftine.*"[42]

Tot municipalitatea a venit în sprijinul familiilor nevoiaşe prin înfiinţarea unei cantine şcolare. Cantina, deschisă după terminarea vacanţei şcolare, în localul Şcolii Primare Nr. 1 de Băieţi, era locul unde 320 de elevi săraci puteau mânca, aceştia fiind aleşi după propunerea directorilor de şcoli primare şi având controlul Doamnelor din Comitetul de Patronaj. Fondurile erau puse la dispoziţie de către Comitetul local de Patronaj (preşedinte fiind prefectul col. Emil Poruţiu), iar alocaţia zilnică la început era de 20 de lei[43].

Aproape de sfârşitul lunii octombrie, Biblioteca Academiei Române îşi găsea un nou local unde să-şi depoziteze tezaurul (conţinut în 77 de lăzi), în incinta proprietăţii prefectului de Muscel – general Theodor Nicolau, care

[40] *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Cercul Teritorial Argeş*, dosar 36/1943, f. 303
[41] *Idem, Fond Prefectura Judeţului Argeş*, dosar 16/1944, f. 187
[42] *Ibidem*, dosar 28/1944
[43] *Idem, Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 18/1944, f. 172

pusese la dispoziția acestei instituții proprietatea sa de la Suslănești-Muscel[44] (Academia Română fusese evacuată încă din luna martie 1943 în clădirea Atheneului Voinești)[45].

În 24 octombrie Corpul Aerian Român, la propunerea colonelului Voldenga – comandantul aviației de vânătoare germane din Balcani – a dat ordin ca Gr. 7 Vt. să vină în țară (retrăgându-se de pe front), locul lui fiind luat de către Gr. 9 Vt. Inițial existase propunerea ca o parte a Grupului să fie dislocată pe terenul de la Roșiorii de Vede, având misiunea de a apăra zona Pitești-București, iar o altă escadrilă a sa – pe terenul de la Popești-Leordeni. În cele din urmă s-a stabilit ca tot Grupul, alcătuit din trei escadrile, să fie dislocat la Roșiori[46]. Cu toate acestea, măsura s-a dovedit a fi temporară, Grupul fiind mutat ulterior la Pipera.

La 1 noiembrie 1943 era înființată de către Primărie, cu concursul Comitetului local de Patronaj, o a doua cantină, de data aceasta muncitorească, în localul salubrității comunale, unde serveau masa 56 de persoane. Rațiunea înființării acestei cantine era aceea ca muncitorii să aibă o masă totdeauna caldă, gătită igienic și în același timp substanțială și ieftină[47].

Cum țara se găsea în război, iar unele orașe suportaseră deja un bombardament, oficialitățile orașului s-au gândit la măsurile ce trebuie luate pentru a pune la adăpost populația orașului în cazul unor atacuri similare. De aceea s-a trecut la executarea unor adăposturi publice care, deși rudimentare, puteau fi de folos populației. În 15 decembrie 1943, Comandantul Zonei 7 A.P. Ploiești – Cdor. Nițescu Nicolae a inspectat orașul Pitești din punct de vedere al apărării pasive la instituțiile publice, particulare, școli primare și secundare. După inspecția făcută la adăposturile publice întreținute de Primărie, Liceul I. C. Brătianu, Liceul Teoretic de fete și școlile primare, s-a constatat că acestea sunt acoperite și întreținute în regulă, concluzia fiind că orașul se afla pe drumul cel bun din acest punct de vedere[48].

Tot de la începutul lunii decembrie s-a inițiat alcătuirea planurilor pentru evacuarea populației civile din București. Astfel, numai salariații oficiilor P.T.T. ce aveau să fie evacuați cu familiile lor în județul Muscel (în localitățile Câmpulung, Schitu Golești, Stâlpeni, Clucereasa, Ștefănești,

---

44 *Idem, Fond Prefectura Județului Muscel*, dosar 117/1943, f. 69
45 *Ibidem*, f. 12
46 Vasile Tudor, *Constantin „Bâzu" Cantacuzino – Prințul Așilor*, București, Ed. Modelism, 2000, p. 130
47 *Ibidem*, f. 190
48 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeș, Fond Primăria Orașului Pitești*, dosar 1/1944, f. 244

Topoloveni şi Leordeni) depăşeau cifra de 1.188[49]. Dar aceasta era doar o mică parte din populaţia ce urma să fie evacuată **numai** din Bucureşti. Cifra evacuaţilor era de 45.000 de persoane care urma a fi găzduite de localităţile cuprinse în zona Piteşti – Lehliu – Olteniţa – Tr. Măgurele – Roşiorii de Vede. Pentru ca operaţiunile de evacuare a Capitalei să se poată desfăşura conform programului stabilit de Comandamentul Apărării Pasive, era necesară luarea de măsuri din timp pentru plasarea persoanelor evacuate. Astfel a fost luată decizia ca în comuna Buşteni – unde se preconiza evacuarea a 2.100 de persoane – să fie organizate 3 staţii, transportul făcându-se în a doua zi de evacuare prin 8 coloane auto; în comuna Ţigăneşti – unde urma a fi evacuate 3.610 de persoane – să fie organizate 5 staţii de debarcare, transportul făcându-se în a treia zi de evacuare cu 16 coloane auto; în mod asemănător, în comuna Goleşti trebuiau evacuate 1.840 de persoane şi fuseseră fixate 3 staţii, pentru ca în a patra zi de evacuare să vină 8 coloane auto[50].

Toate aceste ordine au fost executate conform planului până la 18 decembrie 1943.

Din 30 decembrie1943 a intrat în vigoare Ordinul M.St.M. – Secţia Operaţii cu privire la funcţionarea alarmelor aeriene. Oraşele trebuia să fie alarmate cu 10 minute înainte de prezenţa avioanelor inamice la verticala lor, adică la distanţa de 80 km. În localităţile centre industriale alarma era precedată de prealarmă (care era dată telefonic numai industriilor interesate) – semnale speciale de atenţie mărită de trei grade: gradul I – numai pentru regiunea petroliferă, gradul II – când inamicul se afla la 40 de minute de centrul sensibil = 270 Km, şi gradul III – când inamicul se afla la 20 de minute de centrul sensibil = 130 Km[51].

Războiul continua, dar pe cât de „*calmă*“ era situaţia în ţară, pe atât de disperată devenea cea de pe front, situaţia deteriorându-se constant pentru Axă. A doua zi după Anul Nou 1944, postul de radio Bari anunţa că „*în urma bombardamentului împotriva Sofiei, atacul aerian asupra Budapestei a devenit iminent. Populaţia părăseşte capitala Ungariei. Multe servicii nu mai pot funcţiona din cauza plecării funcţionarilor*“[52]. Această veste s-a potrivit perfect cu situaţia oricărui oraş mai mare din România după 4 aprilie 1944. În acest timp, postul de radio Glasul Americii amintea românilor cuvintele

---

[49] *Idem*, *Fond Prefectura Judeţului Muscel*, dosar 117/1943, f. 75
[50] *Ibidem*
[51] *Ibidem*, *Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 18/1944, f. 9
[52] *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1239, f. 21

marelui bărbat de stat Take Ionescu din 1917, când armatele Kaiserului ocupau România: „*Cred în victoria Aliaților ca și în lumina zilei.*“[53].

Într-un *Comunicat* din 5 ianuarie 1944 al şefului M.St.M. – generalul Ilie Şteflea –, se făcea constatarea plină de îngrijorare că inamicul executase în ultimul timp bombardamente repetate cu formațiuni puternice în Bulgaria şi că avioane inamice au atins şi chiar depăşit linia Dunării. În aceste condiții se făcea aprecierea că oricât de bine apărat ar fi un oraş ori un obiectiv industrial, avioanele inamice, grație superiorității numerice, tot ar putea ajunge deasupra lui şi bombarda. În atare situație, măsura cea mai indicată era de întărire a apărării pasive în teritoriu[54]. Un asemenea apel fusese lansat încă din 18 decembrie 1943 şi de către Primăria oraşului Piteşti, iar în spiritul educării populației, în lunile ianuarie şi februarie aveau să fie desfăşurate mai multe şedințe: în prima lună două şedințe – „*Stingerea incendiilor în locuințe*“ – şi una – „*Primul ajutor sanitar în locuințe*“ şi alte patru şedințe în a doua lună a anului 1944: două şedințe – „*Stingerea incendiilor în locuințe*“ şi două şedințe „ *Asistența sanitară*“[55].

Într-un raport din 3 ianuarie 1944 se făcea cunoscut că toate clădirile ce ar putea reprezenta interes militar trebuia vopsite în alb, aceasta începând cu clădirea Primăriei, a Teatrului Comunal, a Judecătoriei, a Oficiului P.T.T. şi până la cele ale Poliției, ale liceelor industriale, a Şcolii Normale de Fete ori a Spitalului I. C. Brătianu. În acelaşi timp, toate clădirile care serveau apărării pasive se cerea a fi vopsite în negru[56].

Pe aceeaşi linie a apărării pasive, în conformitate cu Ordinul Comandamentului Apărării Pasive Bucureşti din 7 ianuarie, oraşul Piteşti a primit sarcina de a construi şase noi tranşee adăpost (de 30 metri lungime şi acoperite) care urma să fie amplasate în următoarele puncte ale oraşului: pe terenul din B-dul Elisabeta, proprietatea cetățeanului Gh. Stoenescu; pe terenul din Piața General Cristescu, în curtea depozitului de lemne I. Stavre; pe terenul Honoriu Bănescu din str. Lascăr Catargiu, pe terenul I. Blendea din str. Negru-Vodă; pe terenul St. Dumitru din str. Maior Şonțu, unde se afla deja un tranşeu; pe terenul Lascăr Coletta din str. Doaga, colț cu str. Exercițiu. Lucrările aveau să fie executate având la dispoziție materialul lemnos din Zăvoi, suma angajată în acest scop de Biroul Contabilității Comunale din fondul Apărării Pasive fiind de 100.000 lei[57]. Totodată, s-au

---

53 *Ibidem*, f. 45
54 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 6/1944, f.n.
55 *Ibidem*, dosar 7/1944, f.n.
56 *Ibidem*, dosar 2/1944, f.n.
57 *Ibidem,* dosar 5/1944, f. 319

înmulțit controalele având ca obiect respectarea normelor de apărare pasivă, un exemplu constituindu-l camuflarea luminilor noaptea.

Situația Frontului de Răsărit devenea din ce în ce mai gravă. De aceea, printr-un ordin din 13 ianuarie 1944 al Corpului I Armată către Permanența Diviziei a III-a Infanterie, se făcea cunoscut că unitățile, comandamentele şi formațiunile de serviciu sau instituțiile civile de pe raza acestui Corp erau nevoite a-şi restrânge la maximum cazarea existentă la acea dată pentru a da posibilitatea primirii, cazării şi funcționării unităților ce urma a fi evacuate din Moldova, Bucovina şi Basarabia. Acest lucru era valabil şi pentru Spitalele de Zonă Interioară aflate pe raza aceluiaşi Corp[58].

Din a doua decadă a lunii ianuarie a început calvarul atât pentru populația civilă, cât şi pentru autorități. În condițiile în care frontul se retrăgea constant, autoritățile statului au decis să evacueze ministerele din Capitală în localități din Muntenia şi Oltenia. Dar nu numai ele, ci şi liceele şi instituțiile de seamă din Moldova, arhivele de pretutindeni, populația civilă. Începea exodul populației civile din întreaga Moldovă în Muntenia.

Astfel s-a stabilit, prin ordinul nr. 1092250/1944 al M.St.M. – Secția 8, ca Ministerul de Justiție să-şi mute birourile în satul Goleşti – Muscel, în acest scop făcându-se demersuri ca notabilitățile acestui minister să poată locui în casa vechii Curți boiereşti. Dar în situația aceea de mare confuzie, vechiul conac boieresc fusese deja repartizat ministrului Sănătății[59].

De asemenea au fost repartizate localitățile de dislocare a unităților locale în caz de mobilizare. Cele din garnizoana Piteşti: Regimentul 4 Dorobanți: Prundu – Bănănăi – Geamăna – Dealul Viilor – Băsăngeşti; Col. Transport Hipo: Bradul de Sus; Regimentul 8 Pionieri Moto: Smeura de Sus şi Jos, Viilor – Surdeşti; Ambulanța Divizionară: Papuceşti; Cartierul Diviziei: str. Trivale – Piteşti; Regimentul 1 Vânători: Găvana – Valea Rea; Regimentul 6 Artilerie: Bascov – Moara Mierească; Escadronul 3 Cavalerie: Budeasa – Mărăcineni – Gropeni; Corpul Teritorial Argeş: Valea Mare – Isvorani – Lesnicioarele – Vieroşi – Enciuleşti – Târgul Dealului – Ştefăneşti.

Garnizoanei Câmpulung şi Regimentului 30 Dorobanți i-au fost repartizate localitățile Bughea de Sus, Valea Mare, Valea Foii – Voineşti – Lereşti.

În acelaşi mod şi Garnizoanei Curtea de Argeş, Regimentului 15 Bombardament, i-au fost repartizate localitățile Băiculeşti, Valea Iaşului, Capul Dealului – Flămânzeşti, Cerbureni Iaşi – Valea Iaşului[60].

---

[58] *A.M.R.,* Fond 2265, dosar 2329, f. 117
[59] *Ibidem*, f. 15
[60] *Ibidem,* f. 18

În luna februarie s-au continuat cu şi mai mare febrilitate măsurile preventive de apărare pasivă în eventualitatea unui bombardament executat de aviaţia inamică. Garnizoana oraşului în cooperare cu Primăria Piteşti au pus la punct un program de activitate din punct de vedere al apărării pasive. Astfel, Regimentul 8 Pionieri Moto punea la dispoziţia Primăriei 30 de pionieri pe timp de şase zile pentru terminarea şanţurilor de adăpost antiaerian. Regimentele 1 Vânători, 4 Dorobanţi şi 6 Artilerie puneau la dispoziţia Subzonei Apărare Pasivă Argeş câte un lemnar pentru terminarea adăpostului Comandamentului. Pentru ca ajutorul sanitar să fie cât mai eficace, mijloacele teritoriale se întăreau cu cele ale armatei, la activitatea sanitară putând lua parte şi medicii evrei civili. Regimentul 8 Pionieri Moto punea la dispoziţia municipalităţii 20 de pionieri împreună cu sculele necesare, care să fie folosiţi ca gropari la cimitirul ortodox al oraşului. Serviciul Auto avea în grijă ca maşinile să fie evacuate cât mai rapid afară din oraş, iar Serviciul Intendenţei avea grijă să disperseze cuptoarele Brutăriei de campanie într-una din comunele vecine Piteştiului[61]. Aceste măsuri şi-au dovedit eficacitatea o dată cu începerea bombardamentelor aliate din primăvara şi vara anului 1944.

De la jumătatea lunii februarie a fost creat Grupul 9 Vânătoare, grup de aviaţie ce avea să fie format din 32 de piloţi, ***crema*** aviaţiei române din al doilea război mondial. Prin Ordinul de Zi nr. 164/13 februarie 1944, cpt. av. Al. Şerbănescu, asul aviaţiei române, era numit comandant al acestui grup[62]. Valoroşii săi membri, piloţi pe avioanele Messerschmitt-109 G, erau cei care în vara acestui an aveau să *iasă* înaintea bombardierelor americane, obţinând strălucite rezultate.

Exodul ministerelor şi refugiaţilor din diverse localităţi ale ţării continua. În acest vacarm şi în panica ce se putea întrevedea, fiecare încerca să-şi găsească un loc sigur de refugiu. Ministerul Propagandei a anunţat oficialităţile câmpulungene că urma să fie evacuaţi în acest oraş unii funcţionari din judeţele Baia şi Fălticeni. Acelaşi anunţ îl făceau Direcţia Poştelor şi Comandamentul Jandarmeriei (cu o întreagă Legiune de jandarmi). Ministerul Educaţiei Naţionale anunţa evacuarea a câte 1.000 de refugiaţi din Bucureşti la Schitu Goleşti şi Godeni. Pentru refugiaţii ce veneau necontenit din Transilvania, Basarabia, Bucovina şi Dobrogea erau

---

61 *Ibidem*, dosar 6/1944, f.n.

62 Vasile Tudor, *Un nume de legendă, Căpitan av. erou Alexandru Şerbănescu*, Bucureşti, Ed. Modelism Internaţional, 1998, p. 96

rezervate comunele Lereşti, Valea Mare, Pravăţ şi Voineşti. Dorind a armoniza interesele armatei cu cele ale populaţiei civile, se propunea ca unităţile militare să fie cantonate în nordul oraşului Câmpulung – la Apa Sărată, Bughea de Sus, Bughea de Jos, Albeşti şi Cândeşti[63].

Deşi teoretic planul era bun, el nu putea fi pus în practică din mai multe motive. În urma constatărilor făcute, zona determinată de comunele Cândeşti, Albeşti, Bughea de Sus şi Apa Sărată a fost considerată ca improprie dislocării unor unităţi militare cu efective mari posedând vehicule auto şi hipo numeroase. Motivele invocate, pe bună dreptate, erau date de circulaţia anevoioasă a vehiculelor spre şi dinspre aceste comune situate pe înălţimi, de insuficienţa comunicaţiilor pentru un trafic intens de vehicule şi mai ales de greutatea sau imposibilitatea circulaţiei vehiculelor pe timp defavorabil – ploaie sau dezgheţ.

Din motive de insuficienţă a spaţiului de cantonare, şi Regimentul 1 Vânători, care avea repartizată ca zonă de dislocare comunele Găvana şi Valea Rea, a cerut noi spaţii de cartiruire pentru încă 451 soldaţi şi 784 cai în comuna Bascov, comună ce urma să fie scoasă din planul de evacuare a populaţiei civile[64].

Pentru primirea refugiaţilor din diversele zone ale ţării au fost alcătuite tabele cu comunele judeţului Muscel care trebuia să-i primească, comunele cu capacitatea cea mai mare fiind Topoloveni, Priboeni, Ştefăneşti, Călineşti, Piscani, Racoviţa, Bălileşti, Drăghici, Schitu Goleşti şi Godeni, toate cu câte 1.000 de locuri de cartiruire, urmate de Leordeni cu 700 de locuri şi de alte comune cu câte 500 de locuri.

În 26 februarie 1944, Permanenţa Diviziei a III-a comunica Prefecturii judeţului Muscel că în cadrul operaţiunii 9999 (dispersarea departamentelor şi instituţiilor importante din Bucureşti) erau repartizaţi pe teritoriul acestui judeţ ca evacuaţi bucureşteni 20.000 de lucrători, membri ai Ministerului Afacerilor Interne, 20.000 de lucrători, membri ai Comandamentului Apărare Pasivă şi 21.000 de lucrători, membri ai Serviciului Special al Aprovizionării[65].

Dar în afară de problemele românilor – ale refugiaţilor ministeriali, militari, civili, prizonieri, ş.a. – mai trebuia ca autorităţile câmpulungene să ia în calcul şi soarta celor peste 150 de refugiaţi polonezi aflaţi în perimetrul acestui oraş. Soluţia pentru aceşti năpăstuiţi ai sorţii a fost găsită de Direcţia Contabilităţii, din Serviciul Lagărelor şi Refugiaţilor Poloni din cadrul

---

63 *A.M.R.,* Fond 2265, dosar 2329, f. 19
64 *Ibidem*, f. 32-34
65 *Ibidem*, f. 22-23

Ministerului Afacerilor Interne, care a decis ca, în funcţie de categoria la care se încadra fiecare, să beneficieze de o alocaţie de întreţinere cuprinsă între 200-350 lei pe zi[66].

Începutul lunii martie e caracterizat de aceeaşi activitate febrilă. Unităţi din Regimentul 1 Transmisiuni au executat lucrări pentru instalarea legăturilor telefonice constând din fire şi centrale, iar unităţi din Batalionul Pionieri de Gardă au executat şanţuri adăpost în comuna Leordeni.

Liceul Militar Iaşi a trimis un delegat pentru pregătirea cartiruirii în oraşul Câmpulung Muscel, în zilele de 24-29 februarie, aşa cum prevăzuse Marele Stat Major încă din 25 ianuarie 1944. Totodată unele destinaţii planificate din timp au fost schimbate, astfel că Ministerul Propagandei a primit în locul clădirilor rezervate încă din august – septembrie 1943, alte destinaţii. Casa particulară „Batiştea“ a fost ocupată de un Spital Militar mutat din garnizoana Caransebeş. O clădire foarte disputată a fost aceea a Liceului de Băieţi – destinată iniţial Spitalului de Zonă Interioară nr. 611 în cadrul operaţiunii 9999A[67], unde Ministerul Justiţiei – Departamentul Cadastrului adusese 12 vagoane de arhivă pe care le depozitase într-o aripă a liceului şi la subsol, acelaşi subsol în care Ministerul Propagandei dorea instalarea unor laboratoare[68].

Situaţia s-a clarificat în cele din urmă o dată cu emiterea Ordinului nr. 697543/ 11 martie 1944 prin care se făcea cunoscut că persoanele evacuate din Capitală nu mai aveau să fie găzduite în localităţile din lungul căii ferate Leordeni – Câmpulung Muscel. Consecinţa acestui lucru era că zonele repartizate unităţilor militare rămâneau doar pentru acestea[69].

Ca urmare a creşterii importanţei zonei petrolifere române, O.K.L. (Înaltul Comandament al Aviaţiei) – al cărui şef era feldmareşalul Hermann Göring – a trimis din luna octombrie 1943 şi până în vara anului 1944 (când situaţia s-a agravat şi în Germania) numeroase efective ce au fost încadrate în Misiunea Aeronautică Germană din România condusă de generalul Gerstenberg. Astfel, în luna octombrie 1943 numărul celor din forţele Luftwaffei în România era de 19.806, sporind corespunzător fiecărei luni următoare la 20.532, 20.937, 23.200, 24.747, pentru ca în luna martie a anului 1944 efectivele germane să ajungă la cifra de 24.788[70].

---

66 *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Judeţului Muscel*, dosar 7/1944, f. 18
67 *A.M.R.*, Fond 2265, dosar 2329, f. 123
68 *Ibidem,* f. 97
69 *Ibidem,* f. 110
70 *Idem*, Fond 5423, dosar 280, f. 94-106

Cât priveşte activitatea autorităţilor oraşului Câmpulung în această perioadă, de la atacul american şi până la sfârşitul lunii februarie, ea a fost una foarte bogată la toate capitolele. În perioada amintită au funcţionat 15 cantine şcolare la şcolile primare şi grădiniţele de copii din oraş, unde erau hrăniţi 550 de copii zilnic. Totodată, Garnizoana oraşului înfiinţase şi întreţinuse o cantină pentru orfanii de război. Pe aceeaşi linie a ajutorării populaţiei sărace, de la 23 martie 1944, funcţiona în staţia C.F.R. o cantină unde se serveau pentru toţi ocupanţii trenurilor ce soseau în oraş ceai, pâine şi marmeladă.

Din punct de vedere al apărării pasive, în aceeaşi perioadă fuseseră executate două tranşee noi şi refăcute alte 21, dintre care 9 erau cofrate şi acoperite. De asemenea, cele 30 de echipaje de apărare pasivă organizate pe sectoare fuseseră dotate cu materialele necesare, costul acestor materiale cifrându-se la suma de 1.100.000 lei.

Populaţia a fost instruită prin conferinţe ţinute duminica, în două serii, câte 7 duminici fiecare serie, iar formaţiunile de apărare pasivă executaseră două exerciţii generale şi 24 de exerciţii parţiale (pe ateliere)[71].

Pentru populaţia refugiată din toate zonele ţării, perioada aceasta de exod avea să fie îndulcită de reprezentaţii teatrale sau corale date de actori sau de simpli copii de şcoală. Aşa este şi şezătoarea literar-artistică susţinută de Asociaţia Refugiaţilor şi Expulzaţilor Ardeleni – Secţia Argeş - Piteşti – în sâmbăta de 25 martie 1944. Această manifestare s-a bucurat de concursul profesorului N. I. Herescu – preşedintele Societăţii Scriitorilor Români – şi al mai multor preoţi şi scriitori, precum şi al fetelor de la Şcoala Normală, liceul teoretic, gimnaziul industrial casnic, şi al băieţilor de la liceul industrial din localitatea Piteşti.

Din păcate, martie avea să fie ultima lună liniştită pentru toţi locuitorii din sudul ţării. Din aprilie, aviaţia anglo-americană avea să înceapă raidurile sistematice timp de cinci luni de zile asupra industriei româneşti şi a locuitorilor ţării, cu scopul de a paraliza economia ţării şi de a provoca o revoltă antinazistă.

---

71 *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 28/1944, f.n.

III. FAȚĂ ÎN FAȚĂ

Pentru a descrie cât mai bine situația reală a ceea ce se întâmpla în aer, deasupra teritoriului României, este necesar a fi prezentată organizarea celor două forțe aeriene adversare – americană şi română. Această prezentare are menirea de a înfățişa atât pregătirea piloților ce activau în cadrul aviației celor două state, cât şi aparatele cu care se executau acțiunile de atac, respectiv de apărare.

În anul 1944, S.U.A. dispunea de mai mult de trei milioane de tineri americani înrolați în aviație. Drumul fiecărui elev înscris la Şcoala de Aviație era unul lung şi cerea o mare dăruire şi rezistență atât fizică, cât şi psihică. După ce elevul-pilot trecea dificilele probe fizice şi era admis în şcolile de antrenament, era trimis într-un centru de încorporare precum cel de la Maxwell în Alabama. Aici, acesta era antrenat timp de zece săptămâni învățând numai mânuirea armelor, ca şi ceilalți recruți din infanterie. În centrul de la Maxwell, care era unul dintre cele trei mari centre „*producătoare de piloți*“, erau 16 şcoli de aviație, şapte centre de instrucție de zbor, cinci centre de perfecționare pentru monomotoare, patru centre de perfecționare pentru bimotoare, două şcoli de navigație, două şcoli de bombardament şi două şcoli de tir. În afară de orele de zbor, elevul-pilot urma şi cursuri teoretice, rămânând ca ulterior să dea examen pentru a intra la o şcoală de perfecționare.

La această şcoală de perfecționare, cum era de exemplu cea de la Randolph Field – un fel de „*Saint Cyr*“ al aerului – elevul-pilot, timp de zece săptămâni, făcea trecerea pe un aparat rapid şi complicat.

După executarea acestui stagiu, elevul era trimis la un comandament de luptă, unde făcea trecerea de pe avionul de antrenament pe cel de luptă propriu-zis. În funcție de aptitudinile fizice, pilotul era repartizat unei escadrile de vânătoare sau uneia de bombardament. Cartierul general al noilor piloți de vânătoare era la Bollingfield, aproape de Washington. Acesta avea sub ordine 4 mari flote aeriene ce cuprindeau 13 escadrile de luptă diferite, răspândite în diverse regiuni ale Statelor Unite. Într-una din aceste escadrile era trimis fiecare nou pilot după ce-şi primea brevetul.

După ce urma cursurile de înaltă specializare, atât cele practice, cât şi cele teoretice, pilotul era trimis la una dintre cele 4 flote de bombardament sau la una dintre cele 4 escadrile de aviație de susținere (vânătoare).

În cadrul Armatei Aerului, una dintre funcțiile specializate şi de cea mai mare importanță era aceea de „*bombardier*“, funcție care cerea o cunoaştere perfectă a aparatului de ochire american şi o remarcabilă precizie. Piloții aleşi pentru acest antrenament tehnic urmau timp de zece săptămâni o şcoală elementară, continuându-şi apoi pregătirea la una din cele patru flote de bombardament, stagiul acesta terminându-se într-o şcoală de navigație ca cea de la Kellyfield – Texas, la capătul a cincisprezece săptămâni de antrenament.

Ultima etapă din acest lung drum de pregătire o reprezenta antrenamentul într-una din taberele din sud-vestul Statelor Unite, unde avioanele de bombardament puteau fi văzute pe cer 24 de ore pe zi. Aici piloții făceau exerciții aruncând 200 de bombe pe zi, învățau cum să se folosească de ochi, care, cu sau fără ajutorul aparatelor fotografice, trebuiau să observe şi să identifice mişcările de trupe pe pământ. Tot aici ei învățau în cursul numeroaselor ore de zbor, fără a se atinge de comenzile aparatului, cum să folosească aparatele fotografice sau aparatele de recepție-emisie, cum să transmită informații, cum să recunoască camuflajele şi categoriile de trupe, de arme, de nave şi avioane. După desăvârşirea pregătirii, pilotul era considerat apt de război şi era trimis pe front, fiind repartizat unității corespunzătoare[72].

Pentru Aliați, industria aeronautică americană a avut o contribuție extraordinară în cadrul efortului de război atât din punct de vedere al numărului, cât şi al diferitelor tipuri de avioane construite. Producția totală de avioane a crescut de la 18.000 de aparate în 1941, când a început procesul de reînarmare, la 48.000 de aparate în 1942, la peste 90.000 de aparate în 1943 şi puțin peste 100.000 de aparate în 1944[73]. Această creştere nu s-a datorat numai nevoilor de înarmare ale forțelor armate ale Statelor Unite, ci şi ale armatelor Marii Britanii şi U.R.S.S.-ului, cărora le-au fost destinate mii de aparate.

Interesant de observat este faptul că, deşi fundamentul oricărei forțe aeriene îl formează aviația de vânătoare, rolul ei este secund, pentru că numai cu ajutorul ei nu se poate câştiga un război. Deşi aviația de vânătoare luptă ofensiv, importanța ei este covârşitoare în defensivă. Datoria aviației de vânătoare este în primul rând aceea de apărare a bazelor aviației de bombardament ori de însoțire şi protecție a acesteia, ceea ce îi oferă ultimei, prin rolul ei ofensiv, o importanță operativă decisivă. Dacă s-ar face o paralelă marină-aviație, s-ar putea observa că o flotă nu-şi poate pune în

---

72 *Idem*, Fond 5476, dosar 516, f. 121

73 Bryan Cooper, *The Story of the Bomber 1914-1945*, Ed. Octopus Books Limited, 1974, p. 85

valoare vasele de luptă dacă-i lipsesc distrugătoarele, după cum aviaţia nu-şi poate folosi vânătoarea fără aviaţia de bombardament.

În războiul din Balcani, Forţele Aeronautice ale Statelor Unite ale Americii (U.S.A.A.F.) au trimis în principal patru tipuri de avioane – două de bombardament şi două de vânătoare. Cele de bombardament, care au jucat rolul esenţial în această confruntare, au fost de tipul B-24 Consolidated Liberator şi B-17 Flying Fortress.

Avionul B-24 Consolidated Liberator era un avion de bombardament produs de concernul Consolidated Vultee Aircraft Corporation U.S.A. A avut o evoluţie spectaculoasă, fiind produs din 1939 şi pus în serviciu în 1941. Primii care l-au folosit, englezii, i-au dat numele de „*Liberator*". Până în 1945 acest avion a avut cea mai amplă serie de fabricaţie – peste 18.000 de exemplare – cunoscând mai multe variante: B-24 D (greutate mărită), B-24 J (pilot automat şi vizor de bombardament electric), C-109 (avion-cisternă), SB-24 (cu radar pentru dirijarea tirului) etc.

Avionul avea patru motoare Pratt-Whitney, tip R – 1830-43 de 1200 C.P. şi nişte caracteristici impresionante: anvergură 33,58 m, lungime 20,21 m, înălţime 5,46 m, şi suprafaţa aripii 97,35 m^2. Performanţele avionului erau şi ele fără egal la acel timp: viteza maximă 487 km/h, plafon practic 9.750 m şi autonomie de zbor 4.580 km. Ca echipaj, acest „*uriaş*" putea purta de la 7 până la 12 oameni personal navigant, iar ca armament 10 mitraliere de calibru 12,7 mm şi 5.800 kg bombe[74], spunându-i-se din această cauză, de către aviatorii americani, şi „*vaca plină*"[75].

Celălalt bombardier era B-17 numit şi Flying Fortress (Fortăreaţa Zburătoare). Prototipul, dotat cu 4 motoare fiecare a câte 750 C.P., zburase în 28 iulie 1935, iar după îmbunătăţiri s-a ajuns la modelul B-17 G dotat cu 4 motoare Wright Cyclone în stea (răcire cu aer) de câte 1.200 C.P. fiecare. Acest model a fost unul *clasic* pentru acest tip de avion, care avea să fie construit până în 1945 în 12.731 exemplare.

Avionul avea anvergura de 31,12 m, lungimea 22,30 m şi înălţimea 5,72 m. Raza sa maximă de acţiune era de 2.000 km, iar viteza maximă – la altitudinea de 9.000 m – era de 480 km/h. Greutatea maximă a avionului era de 27.000 kg, având o capacitate maximă de 8.800 kg de bombe şi un echipaj de 10-13 oameni. Pentru a face faţă vânătoarei inamice, avionul era înarmat cu 13 mitraliere aflate pe turele electrice sau hidraulice.

---

74 *Mici enciclopedii şi dicţionare ilustrate*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1985, p. 108

75 James Dungan, Carol Stewart, *Opération raz de marée sur le pétrol de Ploieşti*, Paris, Éd. Robert Laffont, 1964, p.12

În general, bombardierele grele de zi erau puternic înarmate. Pentru a îndeplini misiunile, aceste bombardiere zburau în formații închise în scopul de a ține aviația de vânătoare inamică departe de grupul pe care-l formau, aceasta prin unirea focului de apărare. Blindajul puternic şi armamentul micşorau însă încărcătura utilă pentru bombe, astfel că o asemenea fortăreață zburătoare putea duce numai jumătate din bombele pe care le putea duce un bombardier de noapte de aceeaşi mărime.

Cu un număr mare de mitraliere (8-13) pentru fiecare avion şi zburând în formații strânse pentru a da concentrare tirului, Aliații au sperat că escadrilele de bombardiere şi-ar putea asigura ele înseşi protecția în lupta contra aviației inamice, în drum spre obiectiv, pe timp de zi. Deşi au fost obținute prin această tactică câteva rezultate excelente, acestea s-au realizat cu mari pierderi. Aşa cum englezii au învățat în 1939 şi germanii în 1940, americanii, la rândul lor, au învățat în 1943 (mai ales în cursul celebrului „*Tidal Wave*" de atacare a rafinăriilor din Valea Prahovei) că bombardierele grele erau vulnerabile în fața vânătoarei inamice, indiferent de cât de bine înarmate erau.

De aceea, pentru raidurile din anul 1944 americanii au întrebuințat în mod obişnuit aviația de vânătoare, formată din numeroase escadrile de avioane P-51 Mustang (North American P-51) şi P-38 Lightning (Fulgerul).

Mustangul apăruse în anul 1940 ca rod al colaborării a doi specialişti – Raymond Rice şi Edgar Schmued – prototip elaborat şi construit în doar 117 zile la uzinele din Inglewood (California) şi Dallas (Texas) aparținând concernului North American Aviation Inc.

În lunga sa evoluție, care a cunoscut 23 de variante, avionul a fost înzestrat rând pe rând cu motoare Alison sau Merlin de 1.200 C.P. şi înarmat în mai multe formule: cu 4 sau 6 mitraliere şi 4 tunuri, cu sau fără rachete sau bombe acroşate. Datorită caracteristicilor sale, printre care viteza de 628 km/h la altitudinea de 6.100 m, datorită puterii de a atinge plafonul de 12.800 m ori autonomiei mari de zbor, avionul Mustang era superior oricărui avion de vânătoare din tabăra Axei. Cele mai răspândite variante au fost C şi D, care au zburat şi pe deasupra teritoriului României. Numit de cei din aviația Aliată „*câinele de pază*" al bombardierelor, iar de români „*indianul cu o singură pană*", avionul Mustang s-a dovedit pe perioada războiului un însoțitor strategic extrem de maniabil.

Al doilea avion de vânătoare trimis de americani pentru protecția bombardierelor a fost P-38 Lightning. Apărut ca prototip în 27 ianuarie 1939 în cadrul uzinelor Lockheed Aircraft Corporation U.S.A. şi intrat în producția de serie în anul 1941, avionul a fost realizat în 17 variante. Numit de români

„*indianul cu două pene*“[76] datorită formei bifuselate, avionul era înzestrat cu două motoare Alison V-1710-111 cu 12 cilindri în linie de 1.475 C.P. Dintre numeroasele variante, cea mai cunoscută a fost aceea care avea ca armament un tun şi 4 mitraliere de calibru 12,7 mm plus 1.450 kg bombe (în cazul în care era folosit ca avion de bombardament în picaj). La viteza de croazieră de 676 km/h, plafonul de zbor de 9.000 m şi autonomia de zbor pe distanța de 3.640 km[77], acest avion s-a dovedit a fi de asemenea un excelent însoțitor strategic.

De cealaltă parte, românii, deşi numeric erau inferiori Statelor Unite, din punct de vedere al unităților de instrucție aeronautică, erau bine pregătiți, având renumite şcoli în Bucureşti, Tecuci, Mediaş, Buzău, Ziliştea – Boboc, Mamaia – Constanța, şi în alte localități din țară. Acestea erau şcoli de pregătire a piloților, de specializare şi perfecționare a piloților brevetați, de pregătire a observatorilor aerieni, aerostierilor, trăgătorilor de bord şi bombardierilor ş.a.

Pentru coordonarea unitară a pregătirii cadrelor necesare aviației, a fost constituit *Comandamentul şcolilor şi centrelor de instrucție ale aeronauticii* în cadrul *Direcțiunii aeronauticii* din Ministerul de Război. Începând cu anul 1923, acest comandament preluase treptat toate şcolile aeronauticii.

În vederea perfecționării sistemului de învățământ militar din aviație – prin Înaltul Decret nr. 3983 din 13 decembrie 1925 – Comandamentul şcolilor şi centrelor de instrucție ale aeronauticii s-a subordonat Inspectoratului General al Aeronauticii. Comandamentul, instalat inițial la Băneasa, şi apoi la Pipera, avea în subordine următoarele şcoli: şcolile pregătitoare şi speciale ale aeronauticii de la Cotroceni, Centrul de instrucție al aeronauticii mutat de la Tecuci la Băneasa şi, ulterior, la Pipera, Şcoala de pilotaj şi antrenament de la Tecuci, Şcoala de tir şi bombardament de la Mamaia, Şcoala tehnică a aeronauticii de la Mediaş, iar ulterior, Şcoala de perfecționare pentru piloții de război de la Buzău.

Din anul 1936, Comandamentul şcolilor şi centrelor de instrucție ale aeronauticii a fost subordonat *Comandamentului forțelor aeriene* din cadrul Ministerului Aerului şi Marinei, creat în acelaşi an.

Drumul unui pilot începea în Şcoala pregătitoare de ofițeri naviganți şi Şcoala specială de ofițeri naviganți, ambele de la Cotroceni, urmate de Şcoala

---

[76] Cornel Marandiuc, *Inimi, cât să cuprindă tot cerul patriei*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1985, p. 85
[77] Arnoldo Mondadori, *Militärflugzeuge*, Milano, 1991, p. 36

militară de pilotaj şi antrenament de la Tecuci, apoi continua cu Şcoala de perfecţionare de la Buzău şi se încheia pe plaja de la Mamaia în Şcoala de tir şi bombardament.

La *Şcoala pregătitoare de ofiţeri naviganţi de la Cotroceni*, care luase fiinţă în anul 1921, primul an de pregătire al viitorilor aviatori era unul *plin* de cursuri teoretice şi *presărat* cu câteva zboruri de aclimatizare. În primul semestru al anului II continuau cursurile teoretice, iar în semestrul al doilea cursanţii executau programul de instruire în zbor la aerodromul Pipera (sau Otopeni). La terminarea şcolii, o dată cu obţinerea gradului de sublocotenent, absolvenţii primeau şi brevetul de observator.

Un alt compartiment îl reprezenta *Şcoala specială de ofiţeri naviganţi de la Cotroceni*, care a funcţionat iniţial cu două secţii (din anul 1924 fiind înfiinţate alte două secţii: cea de pregătire a ofiţerilor mecanici, cu durata de doi ani şi cea de pregătire a inginerilor de rezervă de aviaţie, cu durata de un an): o secţie cu durata de şase luni, pentru ofiţerii inferiori naviganţi de aeronautică având o şcoală pregătitoare la bază, dar care nu absolviseră o şcoală specială, şi o secţie cu durata de un an, pentru ofiţerii inferiori de aeronautică şi care nu absolviseră Şcoala pregătitoare de ofiţeri naviganţi.

După o practică de aproximativ un an la diferite flotile de aviaţie, absolvenţii puteau să urmeze *Şcoala militară de pilotaj şi antrenament de la Tecuci.* Aceasta îşi începuse activitatea în anul 1919, şi avea ca sarcini pregătirea de noi piloţi, antrenarea piloţilor trecuţi pe aparate mono-comandă şi efectuarea trecerii piloţilor brevetaţi pe noi tipuri de avioane. Admiterea în şcoală se făcea pe bază de concurs. Programele de învăţământ cuprindeau cunoştinţe de specialitate (avioane, motoare, aparatele electrice şi de bord, navigaţie aeriană, tir aerian şi bombardament), de cultură militară (regulamente generale şi de specialitate, tactica aviaţiei şi a celorlalte arme) şi de cultură generală (matematici, tehnologie, mecanică etc.). După terminarea cursurilor teoretice, fiecare elev susţinea un examen de admitere la zbor, iar la terminarea şcolii obţinea brevetul de pilot elementar. Şcoala de la Tecuci a funcţionat până la sfârşitul anului 1940, când a fost mutată la Ziliştea.

Drumul pilotului continua cu *Şcoala de perfecţionare de la Buzău*, inaugurată în 27 iunie 1927, unde acesta îşi continua pregătirea de zbor – înainte de a pleca la unităţile de luptă – alături de cei care făceau trecerea pe tipuri noi de avioane. Din acest motiv, aici se găseau toate tipurile de avioane existente în unităţile de luptă. În funcţie de aptitudini şi rezultatele obţinute, ei continuau zborul, în faza a doua, pe avioane de vânătoare sau de recunoaştere. Având o pregătire teoretică temeinică, susţinută de o instruire corespunzătoare în zbor, absolvenţii şcolii obţineau brevetul de pilot de

război. (La 16 octombrie 1940, Şcoala de perfecţionare de la Buzău s-a desfiinţat, o parte a cadrelor şi materialelor şcolii fiind afectate Şcolii militare de aviaţie de la Tecuci, care s-a dislocat pe aerodromul Ziliştea – Boboc).

Pregătirea piloţilor se încheia la *Şcoala de tir şi bombardament de la Mamaia*, (organizată în baza Decretului nr. 3983 din 31 decembrie 1925), care avea sarcina perfecţionării pregătirii de luptă a piloţilor în vederea executării tragerilor şi a bombardamentului aerian cu muniţie reală[78].

În ceea ce priveşte aparatele cu care se făcea apărarea teritoriului ţării, forţele româno-germane dispuneau în principal de două tipuri de avioane de vânătoare: Messerschmitt 109 (în continuare se va cita *Me-109*) şi I.A.R.-80.

Dintre acestea două, avionul Me-109, de provenienţă germană, şi-a dovedit fiabilitatea pe tot timpul războiului, fiind principalul avion de vânătoare german în al doilea război mondial. Proiectat de Willy Messerschmitt în 1935, director al Bayerische Flugzeugwerke A.G. (BFW) încă din 30 iulie 1926, avionul a fost construit în mai puţin de un an, (cu şase luni înaintea prototipului Hawker Hurricane şi cu zece luni înaintea prototipului Supermarine Spitfire), fiind testat pentru prima dată în războiul civil din Spania din 1936, unde a activat în cadrul faimoasei legiuni „*Condor*". Avionul s-a dovedit a fi cu mult mai bun decât cel mai performant avion al aviaţiei lui Franco – Fiatul italian[79]. Acest model a fost îmbunătăţit ulterior cu motorul Daimler Benz DB 601 de 1.200 C.P. fiind numit Me Bf-109 E (Emil), aparat ce a fost utilizat şi de aviaţia română în primii ani ai războiului.

Ulterior au apărut încă 25 de versiuni, dintre care versiunile F (Friederich), şi G (Gustav) G_2, G_4, G_6 au echipat şi grupurile româneşti de vânătoare 7 şi 9 din cadrul Flotilei 1. Totalul avioanelor Me-109 a fost de 30.000 de exemplare (au fost construite în Spania şi după terminarea războiului, până în anul 1957)[80].

Modelul Me-109 G a intrat în dotarea Corpului Aerian Român la sfârşitul anului 1943, când a început să fie fabricat sub licenţă şi de către uzinele I.A.R. din Braşov. Această versiune a fost una dintre cele mai reuşite în perioada 1941-1945, având construcţie metalică, carlingă etanşă şi instalaţii de oxigen pentru zboruri la mare altitudine. La acestea se adăuga bineînţeles noul motor Daimler-Benz 605 A-1 de 1.475 C.P., care îi asigura avionului viteza maximă de 615 km/h, plafon de zbor de 11.800 m şi rază de

---

78 *Istoria aviaţiei române*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică, 1984, p. 161-167

79 Chaz Bowyer, Armand van Ishoven, *Hurricane – Messerschmitt*, The Promotional Reprint Company, p. 187

80 *Mici enciclopedii şi dicţionare*, Idem, p. 158

acțiune de 800 km. Armamentul său era compus dintr-un tun de calibru 20 mm cu tragere prin axul elicei şi două mitraliere de 13,2 mm amplasate în capota motorului.

Cei ce au zburat cu el îl descriau astfel:

„Când intram în carlinga G-ului, parcă trăgeam o mânuşă bine aleasă... Totul se potrivea. Totul era la locul său. O impresie de confort (chiar pentru toate taliile) şi de siguranță. Totul bine gândit şi la îndemână... O siluetă fină, cu aripa prinsă în două buloane doar, se putea schimba în câteva minute!... Armament de excepție, radio şi oxigen, blindaj şi vizibilitate excelentă.“[81]

Celălalt „*vânător*“ produs de uzinele braşovene a fost I.A.R.-80. La începutul anului 1937 debutase proiectul pentru fabricarea prototipului acestui avion şi, după o muncă uriaşă ce a totalizat peste 180.000 de ore/om, a fost finalizat în acelaşi an. Astfel, la 12 aprilie 1939 prototipul a efectuat zborul inaugural, avându-l la manşă pe Cpt. Av. Dumitru (Pufi) Popescu.

Avionul avea un motor K-14-1.000 A în dublă stea de 1.000 C.P. Conceput cu o bună aerodinamică pentru a compensa secțiunea destul de mare (transversală) a motorului, aparatul era aproape integral metalic, cu tren de aterizare escamotabil, cabină presurizată şi armament suficient (fie 4-6 mitraliere Browning FN de calibru 7,92 mm, fie 4 mitraliere Browning FN de calibru 7,92 mm şi două mitraliere Browning FN de calibru 13,2 mm). A fost realizată şi varianta I.A.R.-81 pentru bombardament în picaj şi vânătoare la distanțe mari. La data lansării seriei, aparatul I.A.R.-80 era al patrulea avion din lume în ceea ce priveşte viteza (510 km/h la 4500 m), după aparatele Hawker Hurricane (Anglia), Messerschmitt 109 (Germania) şi Curtiss-Wright P-37 (S.U.A.). Avionul putea atinge plafonul de 10.500 m, având o autonomie de zbor de 940 km[82].

Pentru generalul aviator Ion Dobran, pe atunci tânăr locotenent, zborul cu acest avion a reprezentat un vis devenit realitate. Iată cum comenta după mulți ani zborul cu acest aparat:

„Prima impresie a fost de forță care te lipea de scaun. Botul acoperea vederea spre înainte, dar intrând repede în viteză ridica coada şi aveai o foarte bună vizibilitate. Trenul de aterizare solid cu distanță mare între roți conferea o bună stabilitate pe direcție, iertător la aterizări mai dure putea fi

[81] Apud, Şerban Constantinescu, *Bombardamentele anglo-americane efectuate asupra României în al doilea război mondial*, Bucureşti, Muzeul Național de Istorie, 1995, p. 53

[82] *Mici enciclopedii...,* p. 146

tras mai de sus. Cabina era spațioasă, cu un tablou de bord judicios aranjat permițând o supraveghere uşoară, iar cupola din plexiglas oferea o vizibilitate bună. Era uşor de pilotat, suficient manevrier...“[83]

Aceasta era situația la începutul campaniei de distrugere a economiei româneşti în anul 1944, iar acum se tindea la supremația aeriană. Dar în acest război supremația aerului era deseori confundată cu dominația cerului, ceea ce era total greşit. În timp ce supremația aerului se defineşte prin număr, calitate şi durată, dominația cerului (temporară) înseamnă stăpânirea cerului datorită unei superiorități reale. În condițiile în care aparatele celor două aviații aveau aceeaşi calitate, iar echipajele erau de aceeaşi valoare, ceea ce conta era numai numărul.

Aproximativ în aceiaşi termeni era explicată noua tactică aeriană a Aliaților din anul 1944, aşa cum reiese dintr-un periodic englezesc:

„*...dacă la 500 de avioane de vânătoare le opui 1.000, devii stăpânul aerului. Chiar cu 600 de avioane de vânătoare se poate ajunge la acelaşi rezultat, însă mult mai scump plătit. Dominația cerului este efemeră, dar soarta unei acțiuni omeneşte depinde uneori de calitatea excepțională a câtorva secunde. Trăsnetul rezumă un maxim de forță într-un minim de timp: la aceasta tinde şi aviația de vânătoare.*“[84]

---

[83] Dan Antoniu, George Cicoş*, Vânătorul I.A.R.-80…*, p. 257
[84] *A.M.R.*, Fond 5487, dosar 516, f. 119

IV. NORII NEGRI

Conform constatărilor, situația la începutul anului 1944 se înrăutățise pentru tabăra Axei. Scurtarea distanței dintre aerodromurile occidentalilor şi zona Văii Prahovei se redusese la numai 900 km, iar producția de avioane în tabăra Aliaților crescuse considerabil. Pe de altă parte, trupele Axei trecuseră prin a treia iarnă rusească cu efecte dezastruoase, atât din punct de vedere al efectivelor de soldați, cât şi al numărului insuficient şi în continuă scădere de mijloace de război. În condițiile în care Frontul Răsăritean se retrăgea continuu, iar Aliații se pregăteau de marea ofensivă terestră şi aeriană pe Frontul Apusean, românilor nu le mai rămânea decât să găsească metoda prin care să contracareze eventualele atacuri aeriene asupra teritoriului țării. Ca şi până acum, germanii s-au dovedit a fi buni camarazi în a da ajutor pentru a întări obiectivele industriale proprii, mai ales că ei erau direct interesați de roadele industriei româneşti.

Ofensiva aeriană anglo-americană executată de unitățile Flotei a 15-a Aeriene, dislocată în sudul Italiei, urmărea: distrugerea centrelor industriale, a căilor ferate şi nodurilor de comunicații din Balcani şi Europa de sud cu scopul de a paraliza transporturile Germaniei spre Frontul de Est şi de a anihila activitatea productivă în aceste regiuni. Pe teritoriul României, activitatea aeriană americană viza comunicațiile feroviare şi industria petrolieră din regiunea Ploieşti.

Primele atacuri, începute în cursul lunii februarie 1944, care aveau ca obiective centrele industriale importante din sudul Europei, s-au extins în lunile următoare şi asupra Bulgariei, Ungariei şi în cele din urmă şi asupra României.

Hotărârea Comandamentului Aliat din Mediterana de a extinde ofensiva aeriană asupra României a fost luată în strânsă legătură cu mersul operațiunilor pe Frontul de Est şi cu invazia trupelor ruseşti pe teritoriul Basarabiei şi Moldovei.

Pregătirile în acest scop au fost începute încă din cursul lunii octombrie 1943, efectuându-se numeroase recunoaşteri aeriene şi fotografii asupra obiectivelor din România ce urmau a fi atacate.

În România, pe plan local, oficialitățile dădeau tot concursul pentru a ameliora suferința celor plecați de la casele lor, la fel cum făceau şi locuitorii din oraşul Piteşti, ori cei din provincie. O mostră de umanism este

articolul apărut în ziarul local „*Argeşul*" din 2 aprilie 1944, cu două zile înaintea primului raid american asupra României:

„*Asprimea vremurilor trebuie să ne facă grijulii nu numai faţă de nevoile noastre, ci şi faţă de durerile semenilor noştri. Nimeni nu mai poate spune că trăieşte numai pentru el însuşi şi că tot ceea ce se întâmplă în jur priveşte restul lumii.*

Timpurile grele nu sunt făcute să înrăiască şi să risipească pe cei de un sânge şi de-o lege, ci dimpotrivă să-i strângă într-un mănunchiu. Bucuriile, ca şi durerile împărtăşite, deosebesc pe oameni de animale.

Copii, bătrâni şi femei din felurite unghiuri ale ţării vin şi vor mai veni printre noi. Să-i primim nu ca pe nişte străini şi nici măcar ca pe nişte oaspeţi, ci ca pe nişte rude scumpe, nişte rude de-ale noastre.

Să le ştergem lacrimile şi să le mângâiem frunţile obosite. Mai mult decât o strachină de mâncare venită la timp, face puţină căldură pornită din inimă, un cuvânt întăritor, o mână alinătoare mângâind umărul celui pribeag.

Să-i facem pe fraţii noştri să simtă că nu sunt în refugiu, ci printre ai lor, în casele noastre ca în casele lor. Să nu cruţăm nici o sforţare care ar putea alina suferinţele lor.

Puterea de a te dărui pentru potolirea suferinţelor altuia este una dintre cele mai frumoase virtuţi, dintre cele cu care ne-a înzestrat Dumnezeu. Nimeni nu are dreptul să întoarcă faţa de la suferinţă, care e a tuturor, care trebuie împărtăşită.

Bătăile inimilor noastre să bată aceeaşi măsură ca şi ale inimilor fraţilor refugiaţi. Primindu-i în braţele noastre, însă nu tânguielile fără rost să răsune, ci îndemnul întăritor: Sus inimile!"[85]

Refugiaţii chiar aveau nevoie de toate acestea, căci începea cea mai neagră perioadă din acest război pentru populaţia civilă. Acum războiul se mutase deasupra caselor lor şi nu mai era undeva acolo departe, unde soţii şi copiii lor îşi dădeau vieţile.

Dar situaţia din cele două judeţe – Argeş şi Muscel – nu poate fi prezentată separat, ci împreună cu ceea ce se petrecea în judeţele vecine, părtaşe şi ele la marea suferinţă ce avea să fie provocată de către aviaţia Aliată.

Chiar dacă, într-un fel, comunicatul Ministerului Afacerilor Interne către Primăria oraşului Câmpulung de la acelaşi început de lună aprilie, seamănă foarte mult cu articolul din ziarul *Argeşul* (ceea ce este de înţeles, pentru că toată lumea gândea astfel), considerăm că este de neapărată trebuinţă

---

[85] *Argeşul,* Anul III, Nr. 118, p. 1

a fi reprodus în paginile acestei lucrări, pentru a demonstra extraordinara solidaritate a românilor atunci când vremurile erau grele pentru ei:

„Populația refugiată trebuie primită, de către populația găzduitoare, cu o largă bunăvoință şi înțelegere; să nu mărească mâhnirea acestor oameni, care, după ce şi-au părăsit avutul, au luat calea refugiului, să nu le mărească mâhnirea printr-o primire rece, lipsită de frățească iubire; să nu uite, oltenii şi muntenii că în 1917, s-au refugiat tot din cauza războiului, în Moldova, şi că populația acelui Colț de Țară a primit, găzduit şi hrănit, cu o largă bunăvoință, toată populația refugiată din Muntenia, Oltenia şi Dobrogea; refugiații de atunci şi urmaşii lor au astăzi prilejul să dovedească recunoştință către aceia care i-au găzduit acum 27 ani.

Puținul pe care-l au, să-l împartă în două, căci orice suferință este mai uşor suportată atunci când ea apasă pe mai mulți oameni.

Populația refugiată nu vine în aceste județe ca o populație de milogi; sunt nevoiaşi e drept, dar vin cu dorința ca să-şi pună brațele la dispoziție, iar în schimbul muncii prestate să li se asigure un trai omenesc.

Vorbiți populației primitoare în cadrul acestor idei; românul are suflet bun şi înțelegător; nu se poate să nu deschidă larg uşile fraților refugiați din Transilvania, Basarabia, Bucovina şi Moldova, cari trăiesc astăzi grele şi chinuitoare vremuri.“[86]

Ziua de 4 aprilie avea să consacre începutul raidurilor sistematice întreprinse de aviația anglo-americană peste teritoriul României. De-a lungul acestor 5 luni aviația Aliată, cantonată în sudul Italiei cu bazele în regiunea Foggia – Brindisi – Lecce şi Taranto, va executa raiduri având în general două itinerare până la intrarea în România: Brindisi – Foggia, coasta Dalmației – Cetinje – Cracujevak – Belgrad – Baziaş, ori Brindisi – Foggia – Skutari – Tirana – Skoplje – Sofia – Dunăre. Itinerarele au fost alese, ca şi cel din 1 august 1943, din considerente tactice: inexistența în mare parte a amplasamentelor A.c.A. (Apărarea contra Aeronavelor), trecerea pe deasupra teritoriului iugoslav aflat sub stăpânirea bandelor lui Tito şi mai ales faptul că pe o porțiune de 200 km erau în afara aparatelor de detecție – ceea ce crea confuzie în precizarea punctului sensibil ce urma a fi atacat.

Din declarațiile ulterioare ale unui ofițer american căzut prizonier (slt. Robert Masneri), americanii aveau dislocate în sudul Italiei un număr de aproximativ:

---

[86] *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 42/1944, f. 252

- 2.000 de bombardiere grele tip B-24 Liberator şi B-17 Flying Fortress;
- 500-600 de bombardiere mijlocii de tipurile B-26 Martin Marauder, B-25 Michell şi A-20 Douglas Havoc;
- 2.000 de avioane de vânătoare de tipul P-47 Thunderbolt Republic, P-38 Lightning şi P-51 Mustang North American.

Numărul de avioane era menţinut în general acelaşi, prin înlocuirea pierderilor cu material nou adus pe măsură ce acesta se producea.

Britanicii dispuneau, după declaraţiile aceluiaşi prizonier, în general de aceleaşi forţe, ceea ce ar fi dat un total de 4.000 de bombardiere grele, 1.000 de bombardiere uşoare şi 4.000 de aparate de vânătoare, dislocate toate pe bazele sud italiene[87].

În general, executarea unui bombardament strategic era încredinţată unei Escadre Aeriene (Wing) care participa la misiune cu toate grupurile organice de bombardament.

După cum au putut constata şi cei contemporani bombardamentelor, raidurile din 4 şi 5 aprilie au fost executate având ca ţinte prioritare instituţiile civile, aceasta pentru ca populaţia să „*realizeze*" cu cine va avea de-a face.

În ziua de 4 aprilie, ţinta prioritară a aviaţiei inamice a reprezentat-o Bucureştiul, oraş ce intra în colimatorul Aliaţilor nu numai pentru industriile pe care la găzduia, ci şi în scopul exercitării unor presiuni politice. La ora 10^{30}, numeroase aparate Liberator aparţinând Grupurilor de bombardament nr. 376, 449, 98, 430 şi 451 din Escadra 47 Aeriană, decolau de pe aerodromurile italiene San Pancrazio, Grotaglie, Brindisi şi Manduria, pentru ca la ora 12^{39} să fie semnalate deasupra Adriaticii (datorită releelor Freja şi Würtzburg amplasate în mai multe puncte din toată Peninsula Balcanică şi mai ales datorită staţiei de supraveghere de la Otopeni, germanii puteau localiza de la foarte mari distanţe numărul de avioane inamice, tipul, viteza de zbor, direcţia şi altitudinea la care zburau acestea), iar la ora 13^{07} acestea treceau Dunărea în regiunea Calafat.

Aparatele, în număr de aproximativ 350, neînsoţite de vânătoarea de protecţie, au fost semnalate pe întreg teritoriul sudic al ţării. Dintre acestea, numai 180 au atins verticala Capitalei, atacând în valuri de la altitudini cuprinse între 2.500-7.000 m Gara de Nord, Chitila şi triajul. Aviaţia Axei a trimis la „*întâmpinare*" 81 de aparate (românii) şi 61 (germanii), aparate care au purtat lupte aeriene în zona delimitată de oraşele Târgovişte (sud) – Bucureşti – Giurgiu – Caracal. De asemenea, artileria antiaeriană şi-a făcut cu prisosinţă datoria, trăgându-se cu 27 de baterii grele şi 15 baterii uşoare.

---

[87] *A.M.R.,* Fond 5417, dosar 1328, f. 26

Aşa cum comentau şi autorităţile militare române, faţă de raidul anterior din 1 august 1943, acesta a fost executat de formaţiuni compuse din 20-40 de avioane, perfect strânse (ceea ce dovedea că disciplina în rândul piloţilor americani crescuse considerabil), a căror coeziune a fost păstrată pe tot timpul atacului, în ciuda tirului viu deschis de art. A.A.[88] ori de aviaţia de vânătoare. Interesante din acest punct de vedere sunt şi declaraţiile aviatorilor americani căzuţi prizonieri în mâinile românilor. Ei mărturiseau că dacă în raidurile executate asupra altor ţări piloţii de vânătoare germani i-au atacat numai de la mare distanţă, dând impresia că se menajează, aici, în România piloţii de luptă, deopotrivă români şi germani, au venit asupra lor până la 20-30 m, urmărind distrugerea bombardierelor cu orice preţ. Continuând ideea, americanii declarau că până în momentul acela n-au cunoscut insigna aviaţiei române, deoarece li se spusese că vor întâlni numai rezistenţă germană. Elanul aviatorilor români le-a imprimat în minte pentru totdeauna semnele distinctive ale aparatelor româneşti[89].

Deşi primiseră în mod expres recomandări să nu lanseze bombe asupra instituţiilor civile, cele 875 tone de bombe „*administrate*" Bucureştilor au produs, după date oficiale, 2.942 de victime, rănind alte 2.126 [90].

În însemnările sale, Gardyne de Chastelain, aflat în acea perioadă în Capitala română, menţiona: „*Opinia publică era serios afectată de mitralierea civililor... La 4 aprilie oamenii au fost luaţi prin surprindere şi puţini s-au refugiat în micul număr de adăposturi disponibile. Principalul obiectiv a fost Gara de Nord, unde se afla un număr mare de trenuri, toate înţesate cu refugiaţi din Basarabia, Bucovina şi Moldova. Acestea au fost lovite din plin şi, ca urmare, numărul victimelor a fost foarte ridicat. Numărul ajunsese până seara la 3.000, dar cifrele finale vor fi aproape de 5.000.*"[91].

De asemenea, postul de radio Atlantic făcea cunoscut că „*după bombardamentul efectuat asupra Bucureştiului, capitala României nu mai este oraşul cu un milion de locuitori, deoarece până acum, peste 200.000 persoane şi-au părăsit în grabă casele, refugiindu-se la ţară*"[92], iar Agenţia A.F.I. anunţa că un ziarist suedez surprins de atacul american în Bucureşti a telefonat la Stockholm declarând telegrafic: „*În momentul de faţă violent raid în curs asupra oraşului. Hotelul Athenée Palace atins şi arde. Mai multe*

[88] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 9-10
[89] *Idem,* Fond 5417, dosar 1227, f. 118
[90] Horia Brestoiu, *Impact…,* p. 512
[91] *Ibidem*, p. 513
[92] *A.M.R.,* Fond 5417, dosar 1324, f. 84

incendii în tot oraşul şi se pare că sunt pagube“ – apoi legătura a fost întreruptă de interlocutor[93].

În Argeş, în jurul orei 13^{30} valuri de avioane cvadrimotoare în număr de aproximativ 200, lipsite de protecția avioanelor de vânătoare, au survolat sudul județului în direcția V-E pe linia Pădureți – Costeşti – Rociu – Teiu-Deal – Dâmbovița. La Piteşti, alarma a fost dată între orele 13^{30}-15^{42}.[94] Rezultatul acestui raid asupra județului a fost acela că în comuna Teiu-Deal au fost lansate 9 bombe, dintre care una nu a explodat, iar localnica Rada Ioniță Ivaşcu, în vârstă de 60 de ani, a fost grav rănită. Au fost sparte geamurile de la primărie şi de la mai multe case țărăneşti. În comuna Ciupa au fost lansate două bombe, care au explodat lângă conacul doamnei Armand Călinescu, neînregistrându-se pagube. În comuna Leşile au fost găsite cartuşe scăpate dintr-un avion care a fost angajat în luptă. Acesta era bilanțul primei acțiuni americane, dintre numeroasele care aveau să urmeze, asupra județului Argeş[95].

Ultimul val al misiunii părăsea teritoriul țării la ora 15^{08}. La sfârşitul acestui prim raid s-a constatat la nivel național insuficiența aviației de vânătoare, a materialului A.A., a personalului la vânătoare sau artilerie şi a personalului ce încadra posturile de pândă. Totodată s-a constatat un gol în dispozitivul de pândă teritorial în regiunea Piteşti, Bucureşti, Drăgăneşti, Olt[96].

Pentru Agenția de ştiri Reuter, acțiunea americanilor din această zi reprezenta „*primul atac de război asupra celui mai important centru de comunicații pe linia principală din sectorul de sud-est al frontului germano-rus.*“[97].

Nici nu apucaserăm bine să ne numărăm morții, că a doua zi occidentalii au îngrămădit iarăşi puhoi de avioane pe cerul României. Obiectivul avea să-l constituie de data aceasta oraşul Ploieşti. Numeroasele Liberatoare şi Fortărețe aparținând Escadrelor Aeriene nr. 2 şi 47, au decolat la ora 11^{10} de pe aerodromurile din regiunea Tortosallo – Brindisi – Manduria, având ca obiective distrugerea Gării Sud Ploieşti, a triajului şi a rafinăriilor *Columbia, Astra, Orion* şi *Standard.*

Deşi la decolarea din Italia timpul era frumos, deasupra Croației formațiile au întâlnit nori foarte groşi, ceea ce l-a determinat pe comandantul unuia dintre grupuri să ordone înapoierea la bază a formației sale[*]. În timpul

---

93 *Ibidem,* f. 71
94 *Idem*, Fond 5476, dosar 810, f. 10
95 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 117-118
96 *Idem,* Fond, 5476, dosar 860, f. 9-10
97 *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 70
* Misiunile nu se amânau decât atunci când Serviciul meteorologic anunța condiții atmosferice nefavorabile în zona obiectivului. Dacă totuşi previziunile meteo favorabile nu se adevereau, comandantul avea dreptul de a ordona grupului său întoarcerea la bază.

raidului, şi mai ales după pătrunderea pe teritoriul României şi deasupra obiectivului, vremea s-a îmbunătăţit[98]. La ora 13^{40} vârful formaţiei inamice trecea Dunărea pe un front de circa 60 km în regiunea Calafat-Zimnicea, zburând peste Craiova, Târgovişte, spre obiectivul Ploieşti. Cele 3 valuri de avioane atacatoare, însumând 230 de aparate Liberator, au lansat bombe explozive cu greutatea de 225 kg şi 450 kg atât asupra obiectivelor încredinţate, cât şi asupra obiectivelor civile, centrul oraşului fiind grav avariat. În ansamblu, distrugerile din oraş erau evaluate la 20%. În oraş, ceaţa artificială a fost lansată pe o suprafaţă de aproximativ 10 ori mai mare decât suprafaţa oraşului[99]. Acest lucru a avut dublu efect, dar numai unul benefic: anume acela că rafinăriile au fost bombardate la întâmplare şi nu în punctele esenţiale, suferind stricăciuni mici. Mai puţin benefic a fost faptul că ceaţa i-a împiedicat pe artilerişti să acţioneze pentru apărarea obiectivelor încredinţate.

Artileria antiaeriană din zona rafinăriilor şi-a făcut şi de această dată datoria, fiind puse în acţiune 32 de baterii grele şi două automate la Ploieşti şi 5 baterii grele la Băicoi. Aviaţia de vânătoare română a intervenit cu 105 ieşiri-avion, iar aviaţia germană cu 45 de avioane[100].

Aviaţia de vânătoare inamică – Lightning, care trebuia să asigure protecţia la venire şi Thunderbolt, ce trebuia să asigure protecţia la înapoiere – nu a însoţit bombardierele deasupra obiectivului. Datorită întârzierii, acestea au preluat formaţiunile de Liberatoare încredinţate, deasupra teritoriului cuprins între localităţile Târgovişte şi Slatina – adică deasupra sudului judeţelor Argeş şi Muscel.

În Piteşti, alarma a fost dată în două rânduri. Prima alarmă, care s-a dovedit a fi falsă, a fost dată între orele 11^{25}-11^{45}. Cea de-a doua alarmă, de data aceasta reală, a fost dată la ora 14^{00} şi a încetat la ora 16^{15}, când pe deasupra oraşului au trecut două valuri de bombardiere inamice fără a arunca bombe[101]. În urma luptelor aeriene ce s-au dat în regiunea Topoloveni – Muscel şi Oarja – Argeş au fost doborâte 14 avioane Liberator. Avioanele doborâte în judeţul Argeş au fost: 3 în comuna Mârghia, unul în comuna Fâlfani, două în comuna Lunca Corbului şi unul în comuna Oarja. Aviatorii prinşi pe teritoriul acestui judeţ au fost în număr de 5 în comuna Căteasca, unul viu şi 7 morţi în comuna Oarja şi 3 în comuna Lunca Corbului. În judeţul Muscel au fost doborâte 4 avioane în comuna Gorganu şi 3 în comuna Topoloveni. Au fost prinşi 5 aviatori în comuna Topoloveni de către medicul

98 *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1328, f. 14
99 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 19
100 *Ibidem*, f. 20
101 *A.M.R.,* Fond 2265, dosar 2283, f. 353

maior Păunescu de la Şcoala de Ofiţeri Artilerie şi 3 aviatori în comuna Leordeni[102]. Ceilalţi 14 aviatori americani aflaţi în paza Regimentului 1 Vânători au fost transportaţi în ziua de 8 aprilie 1944, împreună cu toate materialele aflate în posesia lor la momentul capturării, la M.St.M. – Secţia a II-a din Bucureşti, însoţiţi fiind de locotenentul Trepteanu Constantin[103].

Dintre avioanele căzute pe teritoriul judeţului Muscel, numai unul a fost găsit cu avarii remediabile, cel din comuna Gorganu, celelalte fiind arse în întregime. Avionul avariat, dar care mai poseda încă muniţie şi mitraliere, a fost pus imediat sub paza jandarmilor. Din personalul de bord al avioanelor doborâte au fost găsiţi doi morţi pe teritoriul comunei Gorganu, şi cinci pe teritoriul comunei Călineşti. Dintre aceştia au fost identificaţi numai doi, ceilalţi fiind imposibil de identificat datorită arsurilor foarte grave. Numărul deceselor a crescut cu încă unul din cauza încetării din viaţă a unuia dintre aviatorii internaţi la spitalul Călineşti, cu ambele picioare fracturate. Doi dintre ei au fost înmormântaţi în cimitirul satului Drăghiceşti aparţinând de comuna Gorganu şi şase în cimitirul bisericii *Valea Călineştilor* din comuna Călineşti. La înmormântarea celor opt aviatori a fost oficiată o slujbă religioasă şi li s-au acordat onorurile militare, conform instrucţiunilor primite. La slujbă a participat un pluton de transmisionişti din comuna Leordeni. Ulterior s-a revenit asupra modului de a înmormânta aviatorii americani.

Tot în 5 aprilie a fost găsit mort aviatorul german Slt. Anton Nacher pe teritoriul satului Glâmbocel, aparţinând de comuna Budişteni.

Acest raid a făcut victime şi printre civili, în primul rând în satul Viţicheşti din comuna Călineşti, unde un avion a căzut arzând în mijlocul satului. Către seară, datorită focului existent, o bombă rămasă neexplodată în interiorul avionului şi-a făcut „*datoria*“, provocând incendierea completă a nouă gospodării şi deteriorarea altor trei. Din cauza acestui nedorit eveniment s-au înregistrat 3 morţi şi 13 răniţi, dintre care 3 grav răniţi au fost internaţi în spital.

În timpul şi după căderea avioanelor au mai explodat alte 3 bombe pe teritoriul comunei Gorganu, fără a pricinui pagube. Au mai fost identificate alte 6 bombe neexplodate, care au fost marcate şi puse sub pază[104]. Într-un ultim raport referitor la bombardamentul din această zi, având data de 10 aprilie şi întocmit de Permanenţa Diviziei a III-a se menţionează că în epavele avioanelor căzute se mai aflau 13-17 morţi[105].

---

[102] *Ibidem,* f. 126
[103] *A.M.R.*, Fond 2265, dosar 2283, f. 8
[104] *Ibidem*, f. 20, 30
[105] *Ibidem*, f. 132

Ca şi cu o zi înainte, posturile de radio au început să transmită noi informații, cele Aliate declarând, aşa cum o făcea Radio Londra, că „*producția românească de petrol primeşte o nouă lovitură după aceea din august 1943*“[106], iar postul Atlantic că “*pentru degajarea regiunilor bombardate au fost aduse detaşamente de pionieri germani*“[107].

Bombardamentele americane au sporit neliniştea muscelenilor, a refugiaților şi a autorităților locale. Oameni veniți din toate regiunile țării, încărcați de bagaje, flămânzi şi obosiți după 7 sau 10 ore de mers cu trenul, alergând în toate părțile după acte pentru repartiții în diverse sate, făceau ca imaginea Câmpulungului să semene cu aceea a unui furnicar. Acestor nefericiți a încercat să le întindă o mână de ajutor judecătorul muscelean Aurel Țânțăreanu, care propunea autorităților înființarea unor oficii în gara oraşului, unde să funcționeze serviciile publice. Ideea era aceea de a da posibilitatea repartizării pe loc a celor veniți în localitate, scutindu-i astfel de obositoarele şi derutantele drumuri prin-un oraş străin. Deşi înțeleasă la adevărata-i valoare, inițiativa judecătorului Țânțăreanu nu a putut fi pusă în aplicare. Motivul a fost acela că locurile de unde aceşti refugiați proveneau erau diferite, deci se impunea trierea lor în parte de către Poliție, în parte de către Prefectură pentru ca apoi să se ia măsuri pentru rămânerea lor în oraş sau trimiterea lor în județ[108].

Dar misiunile americanilor nu se încheiaseră, rezultatele atacurilor anterioare fiind încă departe de cele scontate. Aşa că într-o zi de duminică, 15 aprilie, a fost executat un nou atac asupra celor două obiective industriale majore din România: Ploieşti şi Bucureşti. Cele aproximativ 160 de Fortărețe Zburătoare aparținând Grupurilor 301, 463, 97, 99 şi 2 din Escadra 5 Aeriană au decolat la ora 8^{15} de pe aerodromurile italiene Foggia, Tortorella şi Amendelechia, având punctul de întâlnire la San Severo. Itinerarul urmat a fost acelaşi ca şi la raidurile anterioare. La Ploieşti, obiectivele principale au fost calea ferată şi triajul, iar obiectiv secundar – centrul industrial. Acțiunea de la Ploieşti i-a costat pe americani numai 3 avioane doborâte, fiind capturați 12 aviatori (4 ofițeri şi 8 subofițeri)[109].

În scop de diversiune, un grup din Escadra a 5-a Aeriană care ataca Ploieştiul a fost dirijat asupra Capitalei, pentru a nu se realiza concentrarea vânătorii româno-germane în regiunea rafinăriilor, unde se aplica efortul atacului aerian. Obiectivele au fost Gara de Nord şi triajul, dar, din cauza

---

106 *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 82
107 *Ibidem*, f. 92
108 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 11/1944, f.n.
109 *A.M.R.,* Fond 5417, dosar 1328, f. 17

timpului nefavorabil, acesta nu a putut fi descoperit şi o parte din bombe au fost lansate târziu, iar altele au fost declanşate în afara zonei oraşului. Şi la Bucureşti s-a reuşit doborârea a 3 avioane americane, prizonierii fiind în număr de 16 (7 ofiţeri şi 9 subofiţeri).

La Piteşti, alarma aeriană a fost dată între orele 11^{40}-13^{45}, când avioane inamice au trecut pe deasupra oraşului, fără să-l bombardeze. De altfel, Fortăreţele Zburătoare au produs pagube minime şi în restul judeţului. O singură bombă, care nu a explodat, a căzut în satul Humele – Argeş, unde a rămas neridicată până în data de 18 aprilie, când printr-o notă telefonică, oficialităţile de aici făceau apel către Divizia a III-a Infanterie să trimită o echipă de specialişti pentru a o ridica[110].

În timp ce Agenţia Reuter, prin glasul corespondentului David Brown de pe lângă Marele Cartier General din Italia, transmitea că „*ambele formaţiuni au executat bombardamentul pe un cer acoperit cu nori, rezultatul fiind necunoscut*“[111], agenţia germană Transocean făcea cunoscut, în ziua de 16 aprilie, că Înaltul Comandament al forţelor armate germane comunica: „*bombardierele americane au atacat ieri mai multe oraşe din România, printre care şi oraşul Bucureşti. Sunt de plâns mai multe victime în rândurile populaţiei civile.*“[112].

Tot dintr-un anunţ al posturilor străine aflăm că Hitler i-a dăruit mareşalului Ion Antonescu un nou avion de transport Junkers 52, deoarece primul fusese avariat în urma atacului aerian. Mareşalul sosise cu puţin timp înaintea atacului aerian, venind de la Constanţa, unde vizitase răniţii germani[113].

A doua alarmă a zilei de 15 aprilie, de data aceasta falsă, s-a făcut auzită între orele 23^{30}-2^{00}.[114] A fost o alarmă falsă pentru judeţul Argeş, însă pentru oraşul Turnu Severin şi instalaţiile sale portuare avea să fie o alarmă reală, deoarece aviaţia britanică lansa primul raid aerian de noapte asupra României, atac confirmat şi de către posturile de radio englezeşti. Agenţia Reuter anunţa că „*bombardierele Wellington au aruncat asupra oraşului bombe de 2.000 kg, numite «spărgătoare de blocuri»*“. Anunţul continua cu comentariul asupra oraşului, a cărui poziţie faţă de Dunăre era întregită de calea ferată care unea Budapesta şi Belgradul cu Craiova, Bucureşti şi Ploieşti, deci coordonarea atacurilor asupra lui „*va bloca aprovizionările,*

[110] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 226
[111] *Idem*, Fond 5417, dosar 1324, f. 152
[112] *Ibidem,* f. 159
[113] *Ibidem*, f. 154
[114] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 353

împiedicându-le să fie trimise în est germanilor care se aflau într-un moment critic pentru ei"[115].

Din cauza surprizei şi a lipsei de antrenament pe timp de noapte, artileriştii nu au reuşit să doboare nici un avion britanic. Un alt efect, cu totul nefast pentru România, avea să fie arderea Inventarului Secției a II-a Informații pe anii 1924-1928 [116].

După cum s-a putut constata, aviația Aliată concertându-şi eforturile, ataca România ziua şi noaptea. Eram prinşi într-un cleşte al morții, care până la urmă ne-a zdrobit, chiar dacă la actul final de la 23 August am strâns şi noi de mânerul acestui cleşte.

Începutul de săptămână, 16 aprilie, avea şi el să aducă două alarme aeriene. Venise rândul Braşovului să i se bombardeze industria şi infrastructura. Aproximativ 100 de bombardiere aparținând Escadrilei a 47-a Aeriană, însoțite de vânătoarea de protecție, au lansat bombe asupra gării, triajului, fabricii de armament *Astra* şi asupra fabricii de avioane I.A.R. Braşov. Deoarece condițiile atmosferice au permis o vizibilitate bună, obiectivele atacate au fost lovite din plin. De asemenea, valurile de Liberatoare au lansat bombe la Berzovia, alarma dându-se la Reşița la ora 11^{50}.

La Piteşti, prima alarmă a sunat între orele 13^{15}-15^{00}. Au fost doborâte două avioane – unul în comuna Bascovele şi unul în comuna Merişani, ultimul fiind doborât de slt. av. Chincovici Gheorghe. Pentru eroismul, bravura şi curajul de care a dat dovadă în luptele aeriene contra unui inamic covârşitor numeric, tânărul sublocotenent a fost decorat „*Proprio Motto*" de către M.S. Regele Mihai cu Ordinul „*Virtutea Aeronautică*" cu spade, clasa Crucea de Aur. Chincovici se născuse la 13 august 1920 în comuna Burdujeni, județul Suceava, şi absolvise Şcoala de pilotaj la 10 mai 1942. Cu toată frăgezimea vârstei, sublocotenentul moldovean poseda decorația „*Crucea de Fier*", clasa a II-a, fiind de asemenea un neîntrecut instructor de zbor al Şcolii de Vânătoare şi Pilotaj în Escadrila de Alarmă a acesteia[117].

În urma doborârii celor două avioane, au fost identificați doi morți şi luați prizonieri 13 membri din personalul navigant, dintre care 8 au fost prinşi de colonelul Nistorescu Constantin pe teritoriul comunei Drăganu – Argeş. Ulterior, toți aceşti prizonieri au fost trimişi la M.St.M.[118].

În noaptea de 16/17 aprilie, la ora 20^{10} aviația engleză avea să bombardeze docurile Galațiului. Interesant este că atacul a fost executat

[115] *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 160
[116] *Ibidem*, dosar 1379
[117] *Idem,* Fond 5476, dosar 1054, f. 77
[118] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 229

beneficiind de numeroase paraşute luminoase pentru a identifica obiectivele militare, perioada de ardere a fiecărei paraşute fiind de circa 10-15 minute[119]. Asemenea procedeu a fost folosit şi în alte atacuri nocturne asupra Ploieştiului şi Bucureştiului, în vara anului 1944.

Două alarme au zdruncinat nervii tensionaţi ai piteştenilor şi în ziua de 17 aprilie. Prima alarmă a putut fi auzită între orele 13^{10}-14^{15}, iar a doua între orele 14^{35}-15^{25}.[120] Din fericire, şi de această dată oraşul a fost ocolit. Nu acelaşi lucru se poate spune despre oraşul Câmpulung, în care a sunat alarma între orele 14^{15}-15^{28}. Avioanele inamice au trecut pe deasupra judeţului cu direcţia Braşov – Câmpulung spre S-V, deci la înapoiere[121]. Însă locuitorii oraşului s-au ales doar cu o sperietură.

Nici zilele care au urmat nu au slăbit presiunea psihică asupra populaţiei. Aceasta se aştepta în orice moment la un atac aerian asupra oraşului, în condiţiile în care oraşele vecine avuseseră o aşa tristă experienţă. Alarma a fost auzită şi în ziua de 18 aprilie, între orele 11^{35}-12^{15} şi în ziua următoare, 19 aprilie, între orele 7^{45}-8^{20}, ambele false[122]. În noaptea de 19/20 aprilie 1944, ambele judeţe, Argeş şi Muscel, au avut parte de câte o „*vizită*“ ciudată. În sectorul comunei Bascov – Argeş, un grup de avioane neidentificate au lansat o paraşută luminoasă între Depozitul de Carburanţi şi Depozitul de Muniţii Bascov. În sudul judeţului Muscel, un avion necunoscut a lansat semnale luminoase şi, probabil, paraşutişti, aşa cum aveau să relateze unii martori. În vederea prinderii acestora a fost alertată Unitatea de Jandarmi, iar drept măsură luată de către Garnizoana Piteşti a fost stingerea luminii electrice în oraş de la sursă[123].

Tot din 19 aprilie a intrat în vigoare Ordinul Secret al Brigăzii a III-a, Nr. 70 din 12 aprilie 1944, prin care comandanţii Centrelor de Informaţii antiaeriene judeţene erau obligaţi a înainta prin curier în 24 de ore, după fiecare incursiune aeriană inamică o „*Dare de seamă*“ cu toate informaţiile aeriene verificate, despre ceea ce s-a petrecut în judeţul respectiv[124].

Ziua de 21 aprilie avea să aducă o nouă incursiune americană în România. Decolate la ora 8^{50}, Grupurile 455, 454, 456 şi 459 de bombardament, aparţinând noii Escadre Aeriene americane nr. 304 (care apare pentru prima dată în acţiunile contra României), formată din numeroase Liberatoare,

---

[119] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 46
[120] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 353
[121] *Ibidem*, f. 162
[122] *Ibidem*, f. 353
[123] *Ibidem,* f. 163-164
[124] *Ibidem*, f. 167

puternic escortate de avioane de vânătoare Mustang, aveau ca țintă principală triajul Gării de Nord din Bucureşti[125]. Ajunse pe coasta Dalmației în valuri succesive, deasupra oraşului Dubrovnik, între orele 10^{10}-10^{43} au urmat ruta obişnuită spre România, iar la ora 11^{30} au intrat în țară pe la Calafat, Corabia şi Tr. Severin. Către ora 12 se conturaseră deja două formațiuni care înaintau pe rute diferite către Ploieşti (în scop de diversiune) şi Bucureşti. La ora 12^{05}, circa 100 de avioane aflate la 8.000 m altitudine au survolat Ploieştiul fără să-l bombardeze. Cealaltă formație, de circa 250 de bombardiere însoțite de 350 de *vânători*, a lansat bombe asupra cartierelor bucureştene Ştefan cel Mare, Tei, Floreasca şi asupra colțului aerodromului Pipera, fără a-l ochi[126]. Din cauza timpului nefavorabil, obiectivul principal nu a putut fi descoperit, şi în consecință numai un număr limitat de avioane au lansat bombe la Bucureşti, după care formațiile de bombardiere s-au îndreptat spre Tr. Severin pentru a-l ataca, ocazie cu care au minat şi Dunărea. De aceea, postul de radio Atlantic nu a pierdut ocazia, a doua zi, de a anunța că „*pentru acest motiv navigația dintre Budapesta şi Galați nu a putut fi reluată încă*"[127].

Dintr-un document capturat de jandarmii români de la americanii căzuți prizonieri rezultă că, de unde direcția de atac de la 4 aprilie asupra Gării de Nord şi triajului Bucureşti era suprapusă pe obiectiv în lungimea lui, în acest ultim raid s-a căutat atacarea rețelei de cale ferată într-un punct situat la nord de primele distrugeri realizate şi pe direcție aproape perpendiculară pe calea ferată (pe ordinul de operații capturat erau indicate amplasamente de A.A. din regiunile survolate în scopul de a fi ferite).

Dintre bombardierele atacatoare, 6 aveau să nu se mai întoarcă, 27 de membri ai personalului navigant (12 ofițeri şi 15 subofițeri) fiind internați în lagărele de prizonieri[128].

Piteştiul avea să scape şi de această dată numai cu îngrozitorul zgomot al sirenelor, care au sunat între orele 11^{54}-13^{45}.[129]

În aceeaşi zi, Ministerul de Război făcea cunoscut că intra în vigoare Ordinul General nr. 1/8 aprilie 1944, în baza căruia toți ofițerii, subofițerii şi trupa erau obligați să dea tot concursul, „*ajutând şi contribuind chiar cu sacrificiul vieții*", pentru salvarea celor în nenorocire. Ordinul a venit ca urmare a constatărilor făcute de mareşalul Antonescu, după vizita acestuia în cartierele sinistrate ale Bucureştilor, după atacul din 4 aprilie 1944, când cadrele militare

[125] *Idem*, Fond 5417, dosar 1328, f. 19
[126] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 36
[127] *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 176
[128] *Ibidem*, dosar 1328, f. 19
[129] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 353

au atras atenția mareşalului prin indiferența lor. Această atitudine a fost considerată ca neconformă cu educația militară şi cu spiritul ostăşesc[130].

A doua zi după acest atac, la 22 aprilie 1944, M.St.M. trecea în revistă unitățile ce-i stăteau la dispoziție (vânătoare şi artilerie) pentru a face față atacurilor Aliate. Pentru aviația de vânătoare, situația se prezenta astfel:

Sectorul I (în care intrau județele Teleorman, Vlaşca, Ilfov şi Ialomița) cu aerodromurile Popeşti-Leordeni, Roşiorii de Vede şi Pipera:

Grupul 1 Vt.:	- Existent: 37 avioane şi 27 piloți
	- Disponibil: 19 avioane şi 15 piloți
Grupul 2 Vt.:	- Existent: 39 avioane şi 33 piloți
	- Disponibil: 30 avioane şi 26 piloți
Grupul 6 Vt.:	- Existent: 29 avioane şi 29 piloți
	- Disponibil: 24 avioane şi 27 piloți

Sectorul III (în care intrau județele Argeş, Muscel, Dâmbovița, Prahova, Buzău şi Braşov) cu aerodromurile Mizil, Zimnicea şi Târgşorul Nou:

Grupul 51 Vt.:	- Existent: 13 avioane şi 12 piloți
	- Disponibil: 12 avioane şi 8 piloți
Grupul 52 Vt.:	- Existent: 12 avioane şi 11 piloți
	- Disponibil: 10 avioane şi 10 piloți
Escadrila 52 Vt.:	- Existent: 8 avioane şi 6 piloți
	- Disponibil: 4 avioane şi 6 piloți[131]

Dacă până la sfârşitul raidurilor aeriene fiecare lună a avut pentru oraşul Piteşti o zi *specială*, atunci ziua de marți, 24, a fost pentru oraş *ziua cea mare* a lunii aprilie.

Avioanele americane de tipul Liberator şi Flying Fortress, în număr de aproximativ 600 de aparate, însoțite de *vânătorii* Lightning, decolau de pe bazele din sudul Italiei la ora 9^{09}. Aceste raiduri au fost impuse de insuccesele din 21 aprilie, când la Bucureşti nici o bombă nu a căzut pe obiectivele vizate, şi din 15 aprilie, când la Ploieşti efectele bombardamentului au fost minime. Faptul acesta a fost ulterior confirmat şi de declarațiile prizonierilor americani, care aveau cunoştință de nereuşita

---

130 *Ibidem*, f.161
131 *Idem,* Fond 5476, dosar 860, f. 43

atacurilor[132]. Ca urmare, obiectivele au rămas aceleaşi pentru raidul din 14 aprilie (Ploieşti şi Bucureşti) când Comandamentul Flotei a 15-a Aeriană Americană, profitând de timpul favorabil, a hotărât să atace puternic. Avioanele au intrat în ţară pe la Vidin şi Turnu Severin în intervalul orar 11^{55}-12 şi de aici au urmat pe patru itinerare drumul spre Ploieşti şi spre Bucureşti. Unul dintre aceste itinerare a atins şi Piteştiul: Turnu Severin – sud Târgu Jiu – sud Râmnicu Vâlcea – sud Piteşti – Ploieşti[133].

La Ploieşti, atacul început aproape simultan cu cel de la Bucureşti, la ora 12^{07}, a fost dat asupra rafinăriilor *Vega, Astra, Orion, Columbia* şi *Progresul,* numai cu bombe explozive cu greutăţi variind între 3 şi 500 kg. De data aceasta, inamicul nu a mai adoptat bombardamentul *în covor*, ci a venit pe un front destul de îngust şi pe pachete de câte 24-26 de avioane[134].

La Bucureşti, calvarul a durat 40 de minute, timp în care cele 400 de avioane Liberator şi Stirling venite în 3 valuri au bombardat Atelierele Griviţa, triajul Chitila, aeroportul Romeo Popescu, Parcul Naţional ş.a.[135].

La Piteşti, alarma a fost dată la ora 10^{30}. Avioanele inamice, luate sub protecţie pe drumul de întoarcere de Lightning-uri, au survolat teritoriul judeţului între orele 11^{30}-13^{00}, luptele cu vânătoarea româno-germană dându-se la hotarul judeţelor Argeş şi Muscel. În urma acestor lupte au fost doborâte 4 avioane americane, respectiv unul la Piteşti, care a căzut în curtea Regimentului 1 Vânători, unul în comuna Tutana, unul în oraşul Câmpulung şi unul la Băiculeşti. Un avion german a aterizat forţat pe teritoriul comunei Oarja, pilotul scăpând nevătămat, dar aparatul fiind în totală stare de nefuncţionare[136]. În urma doborârii avioanelor inamice, au fost prinşi 10 paraşutişti pe teritoriul comunei Zărneşti, 3 în comuna Tutana şi 8 în Câmpulung, trimişi ulterior la M.St.M.[137].

În urma bombardamentului au fost distruse două case şi avariate altele două în comuna Găvana, fără a produce victime; s-au găsit 7 rezervoare de benzină goale pe teritoriul comunei Merişani şi 4 în Valea Mărului; în comuna Broşteni, satul Smei, femeia Jana Enache Mirciuran, în vârstă de 46 de ani a fost rănită de gloanţele trase dintr-un avion şi internată în spitalul Costeşti; în comuna Budeasa Mică au căzut două bombe, dintre care una a explodat fără a produce pagube materiale ori victime omeneşti; pe teritoriul

[132] *Idem*, Fond 5417, dosar 1328, f. 20
[133] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 38-40
[134] *Ibidem*, f. 53
[135] *Ibidem*, f. 65
[136] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 171
[137] *Ibidem*, f. 300

comunei Izvoru au fost largate 9 rezervoare de benzină goale şi unul pe teritoriul comunei Zărneşti. Tot cu această ocazie, pe teritoriul comunelor Beleţi, Negreşti şi Colibaşi au căzut 6 bombe, toate explodând. Dintre acestea, 3 au căzut în Negreşti, provocând pagube locuinţelor, dar nefăcând victime[138].

Nu au fost aruncate manifeste cu această ocazie. Alarma a încetat la ora 14^{30}.

Românii şi germanii au reuşit să doboare 7 avioane, făcând 42 de prizonieri (17 ofiţeri şi 25 de subofiţeri).

Ca urmare a nerespectării normelor impuse de autoritatea militară de către civilii care-şi însuşeau diverse obiecte din epavele avioanelor, M.St.M. a fost nevoit să dea un ordin special, nr. 671645/25 aprilie 1944, pentru ca aceste practici să înceteze. Astfel, paza epavelor împreună cu tot materialul ce provenea de la acestea era încredinţată unor unităţi de jandarmi. Era interzis cu desăvârşire oricărei autorităţi civile ori militare, indiferent de grad, să-şi însuşească vreun obiect, oricât de mic şi de lipsit de importanţă ar fi părut. Nerespectarea acestui ordin atrăgea sancţiuni din partea Tribunalelor Militare[139].

Acţiunile aviaţiei inamice s-au încheiat pentru luna aprilie în ziua de 28, când judeţul a fost survolat în două rânduri. Primul survol înregistrat la ora 14^{30}, efectuat de un grup de 20 de avioane de naţionalitate necunoscută, considerat unul de spionaj (fotografiere), şi-a terminat misiunea fără a arunca bombe ori manifeste. Al doilea survol a fost semnalat la ora 17^{45}, când dintr-un avion de naţionalitate necunoscută au fost lansate două rachete asupra gării Cornetu[140], manifeste în limba română intitulate „*Acum România are cuvântul*“ şi în limba maghiară[141].

La sfârşitul lunii aprilie 1944, în oraşul Câmpulung se aflau refugiate 3.111 persoane, în comuna Domneşti erau 648, în Stâlpeni 2.814, iar în Topoloveni 1.646 evacuaţi[142], aceasta fiind situaţia numai în comunităţile urbane sau rurale importante ale judeţului Muscel. Numărul acestora a sporit în lunile viitoare, când în afara celor veniţi din diverse regiuni istorice ale ţării, au sosit şi mulţi piteşteni, rămaşi pe drumuri în urma atacurilor americane.

Bombardamentele se mutaseră acum în *Valahia,* iar refugiaţii aveau să înfrunte şi pe aici vitregiile sorţii. Unii locuitori ai oraşului Piteşti, ca şi alţii

---

[138] *Ibidem*, f. 190, 300
[139] *Ibidem*, f. 187
[140] *Ibidem*, f. 189
[141] *Ibidem*, f. 208
[142] *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Judeţului Muscel*, dosar 109/1944, f. 6

din întreg județul, au încercat să amelioreze situația grea în care se găseau acești năpăstuiți. Un astfel de personaj a fost și cetățeanul Ion Sima, considerat de către redactorii ziarului *Argeșul* un adevărat Mecena al refugiaților:

„*De câteva săptămâni aproape în fiecare zi are câte cinci, șase refugiați sau inși în trecere. Au fost zile când a găzduit până la douăzeci. I-a găzduit cum a putut, culcându-i pe paturi, pe jos, în salon, în holuri, în sufragerie, în camerele de serviciu, unde au încăput. Și găzduirea domnului Sima nu e numai cu dormitul, ci aproape întotdeauna și cu masa. De câte ori n-a ospătat mai mult de 20 de persoane într-o zi! Și refugiații cunoscuți vin la el ziua și intră fără să-l mai întrebe, sosesc seara pe întuneric, bat la miezul nopții, în zori de zi, fără alegere. Ba se mai întâmplă ca și autoritățile să-i mai trimită pe deasupra pe cineva, cum s-a trezit odată cu un bătrân paralitic de la Botoșani...*“[143]

Și relatarea poate continua...

[143] *Argeșul,* Anul III, Nr. 120, p. 3

V. ZIUA NAȚIONALĂ ÎN DOLIU

Luna mai începea cu o tristă constatare pentru partea română. În 3 mai, Comandamentul Forțelor Aeriene făcea cunoscut Statului Major al Aerului că misiunea avioanelor I.A.R.-80 este una imposibilă în confruntarea lor cu bombardierele inamice şi mai ales cu aviația de vânătoare a acestora, în primul rând datorită plafonului ridicat la care se duceau acum luptele aeriene. La aceasta se adăuga, aşa cum reieşea din caracteristicile avionului I.A.R.-80, performanța redusă a aparatelor T.F.F. şi lipsa proiectilelor perforante. De aceea, concluzia C.F.A. (Comandamentul Forțelor Aeriene) era că avioanele I.A.R.-80 mai puteau fi întrebuințate în cadrul Corpului Aerian doar în misiunile de vânătoare liberă, de acoperire şi însoțire a formațiunilor de bombardare, acțiuni ce se desfăşurau în general sub 5.000 m[144].

Activitatea aeriană desfăşurată de formațiunile anglo-americane asupra teritoriului român a continuat cu o intensitate sporită în intervalul 3-8 mai 1944, după care a urmat o perioadă de relativă acalmie până la sfârşitul lunii, timp în care nu au fost executate decât două atacuri (18 şi 31 mai), vizând în special regiunea petroliferă.

Atacurile din luna mai ale aviației americane au avut aceleaşi caracteristici ca şi cele executate în cursul lunii aprilie, urmărindu-se vechile obiective: industria de petrol, nodurile de cale ferată, căile de comunicații, industria aeronautică (Braşov), şantierele navale de la Tr. Severin.

Tactica întrebuințată nu a diferit de cea folosită în trecut, cu excepția intensificării protecției prin aviația de vânătoare. Incursiunile în această perioadă au fost executate de aceleaşi formațiuni aeriene care au acționat asupra României şi în luna aprilie, şi anume: Escadra a 5-a (având în compunere avioane de tipul B-17 Flying Fortress) şi Escadrele a 47-a şi a 304-a (având în compunere avioane de tipul B-24 Consolidated Liberator), toate dislocate pe bazele din sudul Italiei.

În ceea ce priveşte protecția bombardierelor prin aviația de vânătoare, trebuie făcute câteva precizări. În primul rând, aviația de vânătoare, în toate aviațiile lumii, are menirea – în faza ofensivă – de a asigura protecția bombardierelor* aflate în misiune. Era o treabă foarte serioasă şi cerea din

---

144 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 78

* În cadrul războiului din Est, comandantul Grupului 7 Vt. român, cpt. av. Alexandru Şerbănescu lansase deviza, care a devenit celebră, pentru întregul său grup (şi nu numai): „**SĂ CADĂ TOATE AVIOANELE ÎNSOȚITOARE, DAR SĂ NU FIE DOBORÂT NICI UN AVION ÎNSOȚIT**".

partea celor ce o îndeplineau o mare stăpânire de sine şi multă pricepere în manevrarea avioanelor. Numai că americanii, admițând faptul că aveau şi piloți extraordinari, compensau de multe ori calitatea personalului navigant, prin cantitatea, numărul aeronavelor utilizate în luptă.

La primele atacuri asupra României, Comandamentul Forțelor Aeriene American din Italia a întrebuințat pentru protecția grupurilor de bombardament 4 eşaloane de vânătoare – penetration 1 (protecția nr. 1), penetration 2 (protecția nr. 2), withdrawal 3 (protecția înapoierii nr. 3), withdrawal 4 (protecția înapoierii nr. 4).

După mai multe incursiuni asupra României, americanii ajunseseră la concluzia că nu sunt necesare 4 eşaloane de vânătoare pentru a obține o reacție continuă a escadrelor aeriene ce atacau. Aceasta deoarece peste teritoriul iugoslav reacția aviației de vânătoare era foarte redusă şi sincronizarea ieşirilor acestor formațiuni de protecție constituia o problemă dintre cele mai dificile.

Astfel că formațiunile de bombardament care au atacat la 18 mai oraşul Ploieşti au avut o protecție formată numai din 3 eşaloane de vânătoare şi numai din momentul pătrunderii pe teritoriul țării noastre, considerată zonă periculoasă:

- un eşalon pentru protecția până la obiectiv;
- un eşalon pentru protecția deasupra obiectivului;
- un eşalon pentru protecția reîntoarcerii la baze.

Pentru vânătoarea americană, perioada cea mai critică din timpul unei misiuni o reprezenta aceea când eşalonul care asigurase protecția până la obiectiv trebuia înlocuit cu cel care o proteja în timpul bombardamentului propriu-zis, şi aceasta din cauza suprapunerii celor două eşaloane, fapt care crea oarecare confuzie. Însă eşalonul de protecție degajat de însărcinare nu se întorcea la baze decât după ce lupta fusese preluată în sarcina eşalonului următor şi numai dacă acest eşalon putea menține supremația aeriană.

Avioanele de vânătoare erau dotate cu rezervoare suplimentare de benzină pentru prelungirea duratei de zbor, la care se renunța după consumarea combustibilului din ele. După 10-25 minute de la aruncarea acestor rezervoare, avioanele îşi luau zborul spre baze, neputând rămâne mai mult în aer.

În majoritatea cazurilor, numărul aparatelor de vânătoare ce luau parte la misiuni era egal cu acela al bombardierelor ce trebuiau însoțite[145].

[145] *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1239, f. 17

În noaptea de 3/4 mai, sirenele din Bucureşti au dat alarma pentru populaţie între orele 12^{30}-2, pentru că, aşa cum avea să anunţe şi Agenţia Transocean, „*oraşul a suferit primul atac aerian nocturn*“[146].

În afară de aceasta, prezenţa avioanelor singuratice caracterizează şi primele zile ale lunii mai. În aceeaşi noapte de 3/4 mai un avion inamic a survolat oraşul Piteşti cu direcţia E-V la ora 1^{30}, fapt pentru care alarma a sunat între orele 24^{40}-2^{10}. Dimineaţa au fost găsite pe teritoriul postului de jandarmi Braduri şi Albota un număr de 1.004, respectiv 304 manifeste lansate de avioane inamice, având titlurile „*Adevărul evident*“ pe recto şi „*Oare nu aţi înţeles?*“ pe verso[147].

Primul atac asupra României în luna mai este cel din 5 mai, când bombardiere din toate escadrele americane dislocate în Italia au luat parte la misiune. Decolarea unităţilor s-a făcut la ora 10^{30} de pe bazele din regiunea Foggia – Brindisi – Cerignola, având punctul de întâlnire pentru alcătuirea formaţiei de zbor deasupra localităţii San Severo (30 km nord Foggia).

Obiectivele fixate pentru această misiune erau din nou rafinăriile din zona petroliferă, staţiile de umplere, căile ferate, precum şi instalaţiile navale. Astfel, au fost îndeplinite două misiuni. Prima incursiune a avioanelor americane a avut loc începând de la ora 13^{26}, când acestea au intrat pe teritoriul ţării şi au bombardat oraşul Turnu Severin la ora 14^{00}. Au aruncat circa 70 de bombe, provocând distrugeri în proporţie de 70% şantierului naval şi gării din localitate, după care au părăsit teritoriul ţării.

A doua incursiune – vizând oraşele Ploieşti, Bucureşti şi Moreni – avea să se producă aproape simultan cu cea de la Turnu Severin. Avioanele anglo-americane au intrat în spaţiul aerian al României în intervalul orar 13^{40}-14^{20} în mai multe valuri, trecând prin Oltenia cu direcţia Ploieşti şi urmând 4 itinerare, dintre care două au atins şi oraşul Piteşti: primul – Calafat (13^{20}), Craiova, Drăgăşani, Târgovişte, Ploieşti (14^{39}), N-V Câmpina (13^{04}), Curtea de Argeş, Drăgăşani, Filiaşi, Calafat (15^{31}); al doilea – Calafat (13^{20}), Craiova, Slatina, Găieşti, Ploieşti (13^{55}-14^{07}), Piteşti, Drăgăşani, Craiova Nord Cetate – Mehedinţi (15^{45}); al treilea – sud Balta Verde (14^{00}), Balş, Piteşti, Târgovişte, Băicoi, Ploieşti (14^{42}), Câmpina, Rm. Vâlcea, Filiaşi, Balta Verde (16^{00}).

Avioanele Liberator şi Flying Fortress, în număr de circa 600, au lovit grav oraşul Ploieşti. Venite în 5 valuri şi succedându-se la intervale de 15 minute, avioanele au avariat grav rafinările *Vega, Orion, Astra-Română* ş.a.[148].

---

146 *Ibidem*, f. 217

147 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 193

148 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 93

Pe plan local, Garnizoana Câmpulung a dat alarma la ora 13^{20}. Începând cu ora 13^{52}, circa 400 de avioane cvadrimotoare inamice eşalonate în mai multe valuri au trecut pe deasupra judeţului traversând partea de sud şi centrul, din direcţia Slatina – Piteşti, îndreptându-se spre est. Începând cu ora 15^{24}, acestea au început să se înapoieze pe aceeaşi cale spre vest. Alarma a încetat la ora 15^{45}.

În urma luptelor aeriene, aviaţia de vânătoare a Axei a reuşit să doboare în regiunea Dobreşti – Ştefăneşti 5 avioane cvadrimotoare inamice. Printre eroii zilei s-a aflat şi tânărul slt. german Kilka Gunther de la Şcoala de Vânătoare din Braşov. La fel ca şi alţi colegi de-ai săi, Kilka, născut în localitatea germană Glevitz la 23 martie 1922, era posesorul decoraţiei „*Crucea de Fier*“ clasa a II-a şi, pentru frumoasa-i activitate de arme alături de aviatorii români, a fost propus şi pentru Ordinul „*Virtutea Aeronautică*“ cu spade, clasa Crucea de Aur[149]. Din păcate, bravul aviator german avea să fie ucis, la mijlocul lunii iulie, de avioanele americane venite în număr din ce în ce mai mare, şi înmormântat la Braşov[150].

Partea română a înregistrat un avion I.A.R.-81 aterizat forţat la Clucereasa[151]. Rănit fiind, pilotul acestuia, slt. av. Chincovici Gheorghe a fost internat în spitalul Garnizoanei Piteşti. Dintre americani, au fost făcuţi prizonieri 4 membri ai personalului navigant[152]. Însă aceasta era situaţia doar pentru judeţul Argeş. Pe plan naţional, au fost doborâte 18 avioane americane şi au fost capturaţi 93 de aviatori (41 ofiţeri şi 52 subofiţeri)[153].

Rezultatele raidului american pentru judeţul Argeş au fost şi de această dată modeste. În comuna Merişani, o bombă a explodat în timpul căderii, înainte de a atinge solul, fără a produce victime ori pagube de orice fel, la fel ca şi în cazul comunei Braduri, pe al cărei teritoriu au fost găsite 20 de rezervoare goale. Pe hotarul comunei Săpata de Sus au fost aruncate o bombă care nu a explodat şi 105 cartuşe de mitralieră[154].

Acesta nu avea să fie, din păcate pentru noi, decât *preludiul* marelui raid american din 6 mai 1944. Atacul a fost executat de unităţi aparţinând Escadrelor a 5-a, 47-a şi a 304-a Aeriene dislocate în regiunea Foggia – Brindisi – Taranto. La misiune au luat parte aproximativ 700 de avioane

[149] *Idem,* Fond 5476, dosar 1054, f. 77
[150] Vasile Tudor, *Constantin „Bâzu”...*, p. 157
[151] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 208
[152] *Ibidem*, f. 238, 300
[153] *Idem*, Fond 5417, dosar 1329, f. 5
[154] *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Judeţului Argeş*, dosar 20/1944, f. 282

cvadrimotoare, însoțite de o puternică escortă de vânătoare constituită din avioane Lightning.

Obiectivele urmărite au fost de această dată rafinăriile, gara de triaj şi stația de umplere cu petrol din Câmpina, instalațiile navale de la Tr. Severin, fabrica de avioane I.A.R. Braşov şi căile feroviare din Craiova şi Piteşti.

La Câmpina au fost numărate 30 de avioane care au atacat oraşul. La ora 11^{30} Braşovul a fost atacat de 3 valuri de Liberatoare şi Fortărețe Zburătoare venind dinspre Câmpulung şi de alte 6 valuri venind dinspre Făgăraş. Au fost bombardate triajul C.F.R., distribuția de petrol, uzinele I.A.R., Flotila 1 de Bombardament ş.a. În jurul orei 11^{12}, 24 de avioane Moschito, zburând la altitudinea de 6.500-7.000 m, au executat o recunoaştere la Reşița, pentru ca apoi să ia spre însoțire formațiunile de bombardiere care se întorceau la bazele din Italia[155].

Pe plan local, înainte de a prezenta desfăşurarea acestui bombardament, cel mai sângeros din istoria celui de-al doilea război mondial pentru oraşul Piteşti prin numărul mare al victimelor făcute, considerăm necesar a înfățişa o imagine a oraşului aşa cum arăta el în timpul războiului. Mai întâi trebuie spus că actualele cartiere Trivale, Prundu şi Găvana erau pe atunci simple comune limitrofe şi că oraşul propriu-zis se întindea de la Spitalul
I. C. Brătianu, din dreptul actualei străzi Maternității, şi până la depoul C.F.R.

Principala stradă a oraşului era Brătianu, numită pe vremuri *Ulița Boierească* şi care, împreună cu strada Şerban Vodă, fuseseră cele dintâi drumuri croite în Piteşti. În capătul acestei străzi se afla spitalul Brătianu, construit pe terenul donat de Tudorache Brătianu, fiul lui Dincă Brătianu şi frate cu Ion Brătianu. În mijlocul curții se afla casa lui Tudorache Brătianu, care mai exista în mijlocul construcțiilor spitalului şi care fusese renovată. În curtea vastă din fața casei, proprietarul, care fusese şi prefect de Argeş, fiind pasionat de cai, făcuse manej.

În imobilul, pe atunci proprietate a avocatului Ioan Naumescu, locuise familia Costică şi Savastița Vărzaru. În această casă fusese găzduit regele Carol I la venirea sa în România în anul 1866 când, după încoronarea din 1881, vizitase iar Piteştiul.

Piteşti – Str. Şerban Vodă

155 *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 103

Fotache Tomescu construise o impunătoare casă boierească, unde ulterior fusese instalată Şcoala Primară Nr. 2 de Fete. La data construirii, era considerată a fi una dintre cele mai frumoase case boiereşti, dar în anii războiului aceasta ajunsese o clădire insalubră şi improprie pentru o şcoală.

Locul unde se construise liceul industrial fusese odinioară proprietatea familiei Maria şi Andrei Borsănescu. Casa, aflată în mijlocul unei curți vaste, a fost donată împreună cu terenul aferent Primăriei oraşului Piteşti, în scopul de a se clădi un spital de copii, aceasta mai ales datorită faptului că familia posesoare nu a avut parte de copii. Aici a funcționat primul pension de fete, condus de un francez şi apoi de Josephina Ott. Primăria nu a mai ținut cont de dorința donatorilor şi a dăruit terenul pentru Liceul Industrial de Fete.

La rândul său, parcul din Trivale a fost construit de Mihail Manolescu, mulți ani prefect al județului Argeş, fascinat de frumusețea pădurii. Pentru a aminti urmaşilor de trecerea prefectului prin aceste locuri, Elisa Chirițescu (fostă institutoare în Bucureşti şi la data aceea pensionară în oraşul Piteşti) a realizat, cu contribuția cetățenilor oraşului, o statuie a lui Manolescu, pe care a amplasat-o în parcul Trivale, în anul 1933. Statuia în bronz, operă a sculptorului Onofrei, a costat la vremea aceea 181.000 lei[156].

Dintre clădirile existente atunci mai ființează şi astăzi Primăria (actuala Galerie de Artă), Liceul I. C. Brătianu, Şcoala Normală de Învățătoare (actuala Universitate din Piteşti), Prefectura (actualul Muzeu Județean), Liceul de Fete (actualul Liceu Zinca Golescu), Tribunalul (actuala Bibliotecă Județeană), Spitalul Brătianu ş.a.

În oraş, alarma a fost dată la ora 10^{45}. Era zi de sâmbătă şi de târg totodată. Târgul se ținea în zona numită Zăvoi, actualmente ştrandul oraşului, şi acolo aveau să fie numărate cele mai multe victime. Bombardamentul propriu-zis, executat de circa 80 de avioane cvadrimotoare, s-a desfăşurat în intervalul orar 11^{45}-12^{00}, timp suficient pentru a da naştere celei mai mari drame din istoria acestui oraş. Aşa cum avea să se constate ulterior, americanii nu au avut un obiectiv foarte bine stabilit, aşa că au bombardat mai toate clădirile înalte din oraş, indiferent de instituția pe care o găzduiau – unitate militară, instituție civilă ori spital.

Pentru americani, atacarea Piteştiului a avut un preț extrem de mic – 3 avioane doborâte: două la Suslăneşti – Muscel şi unul la Topoloveni – Muscel, fiind capturați 12 membri din personalul de bord al avioanelor[157].

De cealaltă parte, prețul a fost enorm pentru o comunitate urbană aşa de mică cum era Piteştiul. În oraş au căzut circa 280 de bombe, „Valul

---

[156] *Argeşul*, Anul III, Nr. 118, p. 2
[157] *A.M.R.* Fond 2265, dosar 2283, f. 302

Pitești – Piața Episcopiei

nimicitor" *mergând* de la Liceul Brătianu până la depoul C.F.R. A fost lovită cu precădere partea centrală şi partea dinspre râul Argeş a oraşului – locul numit Zăvoi. Străzile cel mai greu lovite au fost Tudor Vladimirescu, cu toate perpendicularele, Sf. Vineri, Regina Maria şi Piața Episcopiei[158].

Clasificând distrugerile clădirilor în funcție de autoritatea de care erau patronate, s-a ajuns la următorul rezultat:

• *Unități militare afectate*: Divizia a III-a Infanterie (avariată), Regimentul I Vânători (avariat), Legiunea de Jandarmi (localul în parte avariat), Spitalul militar de Zonă Interioară nr. 116 (distrus), Cercul Militar (avariat).

• *Autorități civile*: liniile gării Piteşti (distruse), localul gării, depoul de locomotive C.F.R. (pe liniile de cale ferată au căzut 18 bombe, liniile fiind întrerupte de la Uzina Electrică a oraşului şi până dincolo de depoul de locomotive). Au fost lovite şi podul peste râul Argeş din satul Bănănăi, ce făcea legătura dintre Piteşti şi Goleşti, circulația restabilindu-se însă în 48 de ore, biserica Sf. Nicolae (distrusă în parte), şcoala primară C.F.R. (distrusă), dispensarul C.F.R. (distrus), cazarma gardienilor publici (avariată), abatorul comunal (distrus).

• *Instalațiile oraşului*: conducta de apă spartă în foarte multe locuri (nefuncțională), lumina electrică (nefuncțională), telefoanele în oraş (nefuncționale), cele interurbane reparate numai parțial.

• *Clădiri şi întreprinderi particulare*: fabrica *Țesătoria Română* (parțial distrusă), atelierele *Nicht* (distruse), atelierele *Schweitzer* (distruse)[159], 156 de case particulare complet distruse, 163 de case parțial distruse, 250 de case avariate, 5 case arse, 256 de case nelocuibile din cauza avariilor uşoare[160].

Două instituții ale oraşului merită câteva mențiuni, iar primul care o merită cu prisosință este Spitalul Militar de Zonă Interioară nr. 116 din incinta Liceului I. C. Brătianu. Acesta fusese înființat în data de 31 iulie 1941, conform Ordinului Marelui Cartier General, Eşalonul II, Secția I cu nr. 105413/1941 şi funcționa în două imobile: Şcoala Normală de Fete

[158] *Ibidem*, f. 316
[159] *Ibidem*, f. 309
[160] *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Județului Argeş*, dosar 15/1944, f. 90

(actuala Universitate) şi în internatul Liceului Brătianu[161]. În urma avizului primit din partea primarului Ion Steriopol (fost director la liceul I. C. Brătianu, profesor de limba şi literatura franceză) din 3 mai 1944, Societatea Națională de Cruce Roşie se muta în internatul Liceului Brătianu, lăsând loc liber desfăşurării activității didactice în localul Şcoli Normale de Fete[162]. Aici a fost surprins de atacul barbar al americanilor, care sfidând orice moralitate au bombardat un local al Crucii Roşii. Asupra stării deplorabile în care se găsea spitalul imediat după bombardament, relevantă este constatarea lt. rez. Vasile Gheorghe, şeful administrativ al Spitalului de Zonă Interioară nr. 116 din 7 mai 1944:

„În ziua de 6 mai 1944, între orele 11^{30}-12^{00} s-a desfăşurat un bombardament de aviație inamică asupra oraşului Piteşti, cu care ocazie s-a distrus partea dinspre vest a localului Liceului I. C. Brătianu din Str. Regina Maria, în care era instalat Spitalul Z.I. 116 din cauza unor bombe care au căzut în plin.

Întreaga aripă a clădirii a fost dărâmată până la temelie, unde au fost prinse marea majoritate a materialelor cu care Spitalul era înzestrat. De asemenea s-au distrus şi deteriorat materialele aflate depozitate şi în alte încăperi ale localului, din cauza suflului sau a cărămizilor aruncate de suflu.

Dintre dărâmături s-au putut salva o parte din materiale, rămânând complet distruse şi lipsă materialele ce urmează a se stabili după ce vor fi înlăturate complet dărâmăturile.“[163]

Ulterior, spitalul a fost mutat din Piteşti în comuna Vâlcele. Aripa Liceului I. C. Brătianu care a fost distrusă la acest bombardament a fost reconstruită în anul 1951, dar după un alt plan. Anul reconstrucției încă se mai poate vedea şi astăzi menționat, în locul în care altădată era intrarea în acea aripă, având la exterior o scară aidoma celor trei existente în prezent în curtea interioară a liceului.

Interesant este faptul că, din declarațiile prizonierilor, a rezultat că panourile cu semnul Crucii Roşii, prin care erau marcate spitalele româneşti, erau de dimensiuni prea mici şi nu puteau fi distinse de la înălțimea de bombardament[164]. Aceste declarații s-au întors, nu peste multă vreme, împotriva lor.

---

161 *A.M.R.* Fond Spitalul Z.I. nr. 116, inventar, f. 1
162 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Idem*, f. 25
163 *A.M.R.* Fond Spitalul Z.I. nr. 116, dosar 49, f. 37
164 *Idem,* Fond 5417, dosar 1329, f. 17

Tot în incinta acestui liceu, cu ocazia refugiului, Inspectoratul Şcolar al Regiunii Iaşi depozitase întreaga sa arhivă. Din cauza bombardamentului din această zi, arhiva a fost în pericol de a fi distrusă, dar dovedind dârzenie şi spirit de sacrificiu, pompierii piteşteni au reuşit să o salveze. Din acest motiv, directorul Inspectoratului Iaşi, P. Todicescu, prin adresa nr. 10863/15 mai către Grupul I pompieri Piteşti, scria următoarele despre această secție aflată sub comanda lt. Agemolu Gabriel:

„Avem onoarea a vă aduce prin prezenta, mulțumirile şi recunoştința acestui Inspectorat evacuat la Piteşti, pentru munca, abnegația şi spiritul de sacrificiu depusă de unitatea de pompieri Piteşti de sub comanda Dvs.

Cu ocazia bombardamentului din ziua de 6 mai crt. din cauza bombelor aruncate asupra liceului I. C. Brătianu, toată arhiva şi averea inspectoratului şcolar Iaşi depozitate în acel imobil au fost salvate de la o distrugere sigură prin incendiere, datorită intervenției prompte şi energice a secției de pompieri Piteşti, care prin spiritul de jertfă al oamenilor a lucrat la stingerea incendiului şi în timpul alarmelor ulterioare, făcându-şi datoria de ostaşi ai sacrificiului.

Primiți D-le Comandant, mulțumirile şi recunoştința noastră, cu rugămintea ca cele de mai sus să fie aduse la cunoştința comandanților şi trupei de pompieri.“[165]

Dar istoria zilei de 6 mai pentru Liceul I. C. Brătianu nu se încheie aici. Conform mărturiei d-lui prof. acad. Gabriel Ştrempel – director al Bibliotecii Academiei Române, în ziua de 5 mai 1944 refugiații transilvăneni aflați în incinta Liceului Brătianu, dintre care făcea parte şi D-sa, au primit ordin să părăsească oraşul Piteşti şi să se întoarcă la Sibiu. Respectând întocmai ordinul primit, refugiații au părăsit Piteştiul, dar pe drum, mai exact în gara de la Piatra Olt, valuri de avioane inamice s-au năpustit în picaj asupra trenului. Dacă asupra trenului nu a fost tras nici măcar un singur glonț, aceleaşi valuri de avioane aveau să facă ravagii la Piteşti. Concluzia acestui fapt este că, dacă aceşti refugiați mai întârziau măcar o singură zi, nici unul nu ar mai fi fost în viață la sfârşitul zilei de 6 mai.

Cea de-a doua mențiune se referă la Regimentul 1 Vânători, unde au fost complet distruse sala de mese, bucătăria de vară şi grajdul de vite. Totodată au fost grav avariate pavilionul trupei (litera C), baraca demontabilă nr. 1, grajdul de cai, spălătoria trupei, remizele de trăsuri şi barăcile fixe.

[165] *Argeşul,* Anul III, Nr. 125, p. 5

Geamurile au fost sparte, ferestrele distruse, zidurile crăpate la pavilionul mare cu etaj, poligonul de zid pentru tragere redusă şi pavilionul litera I[166].

Valoarea tuturor pagubelor ce nu formau obiective militare cauzate de aviaţia anglo-americană în ziua de 6 mai se ridica la 1.975.000.000 lei pagube imobiliare, 55.000.000 lei pagube mobiliare şi 65.000.000 lei pagube în mărfuri. Totalul pagubelor se ridica la 2.095.000.000 lei[167].

Astfel, în urma bombardamentului asupra oraşului Piteşti au fost distruse total, parţial, avariate şi devenite nelocuibile din cauza avariilor uşoare 830 de clădiri, adică 18% dintr-un total de 4.500 de clădiri particulare şi de stat. Procentajul bombelor căzute pe obiectivele nemilitare, faţă de obiectivele militare, dintr-un total de 280 de bombe aruncate asupra oraşului, era de 2,8% căzute pe obiectivele militare şi de 97,2% căzute pe obiective nemilitare (case de locuit). Populaţia devenită sinistrată în urma acestui eveniment număra 4.150 de oameni, adică 14% dintr-un total de 30.000 de locuitori. Concluzia desprinsă de autorităţi a fost aceea că bombardamentul nu a avut scop militar, ci a urmărit să terorizeze populaţia[168].

După 15 minute de bombardament, Piteştiul îşi număra victimele. Au fost înregistraţi 191 de morţi, dintre care 94 de bărbaţi, 68 de femei şi 29 de copii. Din cei 94 de bărbaţi ucişi 13 erau militari – un ofiţer, 2 subofiţeri şi 10 grade inferioare; au fost rănite 119 persoane, dintre care 40 de bărbaţi, 60 de femei şi 19 copii. Au fost pansate şi lăsate la domiciliu 453 de persoane[169]. Acum se înţelege de ce colegii bombardierilor americani, vânătorii, le spuneau acestora „*baby killer*“[170] – ucigaşii de copii.

În ceea ce priveşte stricăciunile provocate în cartierele de locuit ale oraşului, în declaraţii, prizonierii afirmau că nu i-a interesat oraşul, ci numai nodul de cale ferată, dar numărul prea mare de bombardiere faţă de suprafaţa redusă a zonei de atac a împiedicat concentrarea bombelor numai în regiunea dorită. În acel moment, declarau prizonierii, erau

Depozit C.F.R. după bombardament

[166] *A.M.R.*, Fond 2265, dosar 2283, f. 309
[167] *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Idem*, f. 91
[168] *Ibidem,* f. 88
[169] *A.M.R.,* Fond 2265, dosar 2283, f. 301
[170] Cornel Marandiuc, *Inimi, cât să cuprindă...*, p. 62

prea multe avioane pentru un oraş atât de mic („*Too many planes in the air*“)[171].

Despre acest atac inuman al aviaţiei americane s-a scris timp de mai multe zile şi în presa locală. Ilustrativ în acest sens este articolul apărut în ziarul *Argeşul* din 21 mai 1944 intitulat „*Ne-au bombardat...*“:

*Cetăţenii mai credeau în miracolul umanităţii şi se bazau pe recunoştinţa noastră faţă de puterile apusene: „**n-au ce bombarda la Piteşti**“* (s.n.). *Şi în adevăr nu aveau ce.*

*Dar cavalerii civilizaţiei de peste ocean din această epocă de trist cataclism social au găsit obiective şi la Piteşti. Mercenarii aerului trebuiau să-şi adauge la opera lor de distrugere şi câteva ţeste sfărmate de-ale copilaşilor, femeilor şi bătrânilor, şi s-au năpustit „**cu vitejie**“* (s.n.) *asupra unei populaţii paşnice ai căror fii luptă în Răsărit pentru apărarea civilizaţiei, a drepturilor la viaţă, pentru biserică, pentru existenţă, pentru un scop pe care poate mâine îl vor proslăvii şi iankeii.*

Printre cele câteva sute de victime ale atacului terorist se numără şi câteva personalităţi locale: au luat calea veşniciei eminentul prof. Neculai Pariza, fost director al liceului Brătianu – macedonean de origine cu un trecut de luptă printre cele mai frumoase pe tărâmul românismului; profesoara Sevasta Stavrache, directoarea Şcolii normale de fete, dr. I. Moldovanu şi ziaristul Georgică P. Martinescu (în vârstă de 33 de ani director proprietar al ziarului „Presa“ din Piteşti înfiinţat în anul 1929).

Dar celelalte victime? Câte dureri, câte visuri distruse, câţi copilaşi nevinovaţi aruncaţi în ghearele morţii? Câţi copii rămaşi să-şi croiască drum în viaţă fără puterea ocrotitoare a tatălui şi fără pieptul de mamă? Câte bunuri distruse, rezultatul unor îndelungate chiverniseli, cu roboteală şi trudă din generaţie în generaţie?

Doliul abătut asupra oraşului Piteşti este doliul întregului popor românesc pentru că aici şi aiurea – nefiind nici un obiectiv militar, acest oraş a fost ales ca o reprezentanţă a cuminţeniei româneşti, ca un centru care în trecut şi în prezent a dat Patriei elite la răscruce de istorie românească“[172].

Alarma în oraşul Piteşti a încetat la ora 14^{30}.

Însă aceasta era situaţia doar pentru oraşul Piteşti. În comuna Găvana au căzut 102 bombe, dintre care câteva în sat. Au fost distruse 8 case şi s-au

---

[171] *A.M.R.,* Fond 5417, dosar 1329, f. 6

[172] *Argeşul*, Anul III, Nr.123, p. 1

înregistrat 3 morți și 10 răniți. În comuna Prundu au căzut 15 bombe, distrugând o casă, avariind alte 5, rezultând un mort și 3 răniți. În comuna Valea Ursului, satul Glâmboc, au căzut 15 bombe, omorând 2 copii şi rănindu-l pe un altul, distrugând complet două case şi avariind alte 5. În comuna Drăganu au fost aruncate 7 bombe, dintre care două nu au explodat, omorând două oi şi un porc[173].

Alarma în oraşul Câmpulung Muscel s-a dat la ora 10^{50}. De la ora 11^{47}-12^{15}, circa 350 de avioane au zburat pe deasupra oraşului din direcția V către N-E (Braşov). Începând cu ora 12^{15} avioanele inamice au început să se înapoieze pe acelaşi traseu.

În urma luptelor aeriene au fost doborâte două avioane americane, unul în apropiere de comuna Suslăneşti şi unul în comuna Topoloveni. Amândouă au fost *opera* sublocotenentului Constantin Baltă din cadrul Şcolii de Vânătoare pe avioane de război de la Braşov. Născut la 6 august 1920 în comuna Bivol din județul Dorohoi, în scurta-i activitate de război, acest tânăr aviator făcuse dovada în nenumărate rânduri a deosebitei sale priceperi şi a spiritului său de sacrificiu, motiv pentru care a fost decorat cu „*Crucea de Fier*“ clasa a II-a şi a fost propus pentru decorare cu Ordinul „*Virtutea Aeronautică*“ cu spade clasa Crucea de Aur[174].

Datorită acestor două victorii, au fost prinşi 12 aviatori americani: 6 în comuna Budişteni, 2 în comuna Lăicăi şi 4 în comuna Jugur. Ca materiale lansate au fost găsite 23 de rezervoare de benzină goale[175].

Situația s-a menținut tensionată şi în zilele următoare, dar până la sfârşitul lunii mai locuitorii Piteştiului nu au mai simțit teama de bombele lansate. Întreaga suflare a oraşului „*a pus umărul la treabă*“ pentru a da o mână de ajutor celor afectați. Cele dintâi îngrijiri au fost date răniților de echipele de A.P., sub conducerea şefului acestei secții – Florin Bâlea –, care având concursul populației, al premilitarilor şi al Garnizoanei locale, au reuşit să scoată morții de sub dărâmături. În cazul celor săraci Primăria a asigurat gratuit sicrie[176].

Regimentul 1 Vânători a pus la dispoziția Primăriei o echipă compusă din 70 de soldați, cu care a fost degajată Str. Frații Goleşti. În acelaşi fel, Garnizoana oraşului a pus la dispoziția edililor oraşului o echipă compusă din 28 de oameni. Aceştia au ajutat la săparea în cimitirul local a 7 gropi pentru

---

173 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Județului Argeş*, dosar 20/1944, f. 276
174 *A.M.R.,* Fond 5476, dosar 1054, f.77
175 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 239
176 *Argeşul*, Anul III, Nr.124, p.7

soldații decedați din cadrul Diviziei şi a unei gropi comune pentru alți 12 morți[177].

În intervalul 6-12 mai au lucrat pentru degajări 300 de soldați de la corpurile de trupă din Garnizoana Piteşti. De la 6 mai au lucrat câte 300 de oameni, cu echipe de schimb de la Batalionul 17 Vânători de munte. Această situație s-a menținut până în 25 mai, când unitățile din Garnizoană au primit recruți care trebuiau instruiți[178].

Circulația vehiculelor şi a pietonilor a fost întreruptă pentru un timp din cauza dărâmăturilor şi a apei ce a inundat străzile. Conductele de apă fiind sparte în mai multe locuri, nu au putut fi folosite pentru alimentarea oraşului cu apă, populația fiind nevoită să folosească fântânile naturale. Nici lumina electrică şi nici telefoanele nu funcționau din cauza distrugerii rețelelor în mai multe puncte. Sirenele erau totuşi în stare de funcționare. Deşi populația n-ar mai fi vrut să le audă niciodată, importanța lor era covârşitoare, deci au fost acceptate ca fiind un rău necesar. Activitatea oraşului a fost grav perturbată de aceste atacuri, alarmele deprimând populația, întrerupând des producția în oraş şi făcându-i pe mulți funcționari să părăsească localitatea[179].

O caracterizare obiectivă a stării de spirit a populației o face şeful poliției oraşului Piteşti în ziua de 8 mai 1944:

„*Starea de spirit a populației este foarte îngrijorătoare. Deprimați de situația în care se găsesc de a fi supuşi celor mai nemiloase terori din partea inamicilor noştri din Apus, parte din cetățenii Oraşului se plâng unii altora de neputința în care ne găsim de a nu opune acestor inamici nici un fel de contramăsură şi opinează în acelaşi timp pentru suportarea oricăror sacrificii, numai să se găsească o soluție pentru a scăpa de această teroare aeriană.*“[180]

Într-o „*Situație*“ a Primăriei Piteşti se arată că majoritatea populației oraşului s-a dispersat în comunele vecine, din această cauză încasările reducându-se simțitor. Tot datorită bombardamentelor, târgurile săptămânale se închideau la ora 10, sătenii nemaivenind la târg pentru tranzacțiile de vite[181].

---

177 *A.M.R.,* Fond 2265, dosar 2283, f. 202
178 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 15/1944, f. 371
179 Narcis Gherghina, *6 mai 1944 în istoria Argeşului,* în „Argessis X“, Piteşti 2001, p. 395-401
180 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş, Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 15/1944, f. 316
181 *Ibidem,* f. 225

Datorită acestui nefericit eveniment, populația Piteștiului, ca de altfel și cea din celelalte orașe ale țării, avea să petreacă ziua națională din data de 10 mai (ziua declarării independenței statale în 1877) în doliu.

Pentru a normaliza viața în oraș și spre a veni în ajutorul populației sinistrate, care în urma bombardamentului pierduse cartelele de raționalizare a hranei, primarul prof. Ion Steriopol a decis ca, până la noi dispozițiuni, acesteia să-i fie distribuite unele alimente raționalizate fără cartelă[182].

În urma acestui trist eveniment, multe persoane sinistrate, dar și alții – speriați de cutremurătorul efect al acțiunilor Aliate, luându-și bruma de lucruri pe care le mai aveau, s-au mutat în comunele din județul Muscel. O statistică de după bombardament dădea pentru comuna Ștefănești cifra de 4.245 de refugiați, printre care numeroși piteșteni. În orașul Muscel se aflau 1.000 de bucureșteni și 50 de ploieșteni, în afară de mulțimea fără număr venită din Moldova[183]. Situația era cenușie...

Dar dacă pentru o perioadă Piteștiul a ieșit din vizorul americanilor, nu același lucru se poate spune despre alte orașe – cum e de exemplu Bucureștiul, care în ziua de 7 mai a trebuit să facă față celui mai puternic atac american executat până la acea dată. Cele 500 de bombardiere însoțite de o puternică formație de avioane de vânătoare au avut scopul de a desăvârși distrugerile efectuate prin atacurile anterioare asupra Gării de Nord, triajului și atelierelor de reparații material rulant „Grivița".

În cadrul acestui atac, americanii au lansat numeroase bombe explozive și mai ales incendiare, urmărind distrugerea prin ardere a cisternelor de petrol parcate în triaj, a rezervoarelor de păcură și a depozitelor de materiale din jurul căii ferate. Tehnica lansării acestor bombe (în pereche, care printr-o mișcare de rotație se deschideau în aer și se împrăștiau) împiedica realizarea unui bombardament de precizie pe obiectiv, incendiindu-se de obicei o zonă foarte mare.

Reacția aviației de vânătoare româno-germane a fost comentată de posturile de radio ale ambelor părți. Dacă postul Londra anunța doar că „*deasupra capitalei României au avut loc violente lupte aeriene*"[184], postul de radio german Transocean, într-un amplu comentariu, informa publicul că „*în cursul zborului spre capitala României, formațiunea inamică a fost angajată în luptă de către avioanele de luptă germane și române, deasupra României de sud. Luptele aeriene au continuat până deasupra regiunii obiectivului.*

---

182 *Argeșul*, Anul III, Nr. 124, p. 7
183 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeș, Fond Prefectura Județului Muscel*, dosar 109/1944, f. 22
184 *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1324, f. 245

Bombele au fost aruncate în diferite locuri, iar la Bucureşti ele au atins mai ales cartierele de locuit.“[185].

Afirmația că bombele au fost aruncate în diferite locuri era perfect adevărată, iar membrii altor comunități rurale – care prin vitregia sorții nu se făceau vinovați decât că erau locuitorii acestei țări – aveau să simtă acest lucru pe propria lor piele.

Aşa s-a întâmplat şi cu locuitorii comunei Sămara, unde au fost lansate 9 bombe, care au omorât 5 oameni, au rănit 3 şi au distrus 9 case. Au fost lansate bombe şi asupra comunei Gruiu, dar fără a face pagube. Un aviator american a fost prins la Băiculeşti şi trimis la M.St.M.[186].

Referitor la această „*ispravă*“ a americanilor, un bătrân dintr-un sat vecin Sămarei (Ciobăneşti), povestea: „*Copil fiind, mă uitam pe cer cum treceau avioanele. Erau mari şi veneau făcând un zgomot asurzitor – dum-dum-dum. Odată, au lăsat o bombă. Eu eram în Ciobăneşti, dar aveam impresia că bomba aceea va cădea peste mine, aşa că am început să fug încercând să mă ascund. Dar bomba a căzut în Sămara. Trăsesem o sperietură grozavă*“.

La mai bine de o jumătate de secol de la acele evenimente, noi, urmaşii celor de atunci, ne întrebăm ce stare de spirit puteau să aibă cei asupra cărora erau aruncate în mod regulat tone de bombe.

Alarma în Piteşti a sunat între orele 10^{30}-14^{30}, când mai multe valuri de avioane au trecut pe deasupra oraşului fără a lansa bombe. Alarma s-a făcut auzită şi în noaptea de 7/8 mai între orele 23^{12}-1^{15}, dovedindu-se şi de această dată falsă. Alarme false au fost şi cele din ziua de 10 mai, între orele 22^{50}-0^{50} şi 0^{50} -2^{10}.[187]

În noaptea de 10/11 mai a fost dată alarma şi în județul Muscel, între orele 23^{05}-24^{22}, când pe deasupra județului au zburat avioane izolate. Cu acest prilej s-a constatat că autovehiculele care erau evacuate din oraş între Piteşti şi Smeura circulau cu farurile necamuflate, descoperind satul, care ar fi putut deveni ținta atacurilor aeriene, periclitând în acest fel siguranța unităților cantonate în comuna Smeura[188].

În 13 mai, la Piteşti şi Giurgiu au fost înmormântați cu onoruri militare aviatorii americani. S-a apreciat că responsabilii pentru aceste funeralii, care au considerat aceste fapte criminale drept acte de vitejie, nu numai că au greşit, dar au dat şi dovadă de insuficientă demnitate şi mândrie

---

[185] *Ibidem,* f. 250
[186] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 92
[187] *Ibidem,* f. 353
[188] *Ibidem*, f. 218

ostăşească. Drept urmare, înmormântarea aviatorilor anglo-americani a fost făcută de la această dată şi până la sfârşitul raidurilor aeriene fără parade şi onoruri, cadrând astfel cu înmormântarea prizonierilor de război[189].

Ziua de joi, 18 mai, avea să aducă un nou bombardament asupra oraşului Ploieşti. Atacul asupra zonei petrolifere fusese planificat pentru ziua de 8 mai, adică imediat după incursiunea aeriană efectuată împotriva Bucureştiului. Motivele care au făcut ca expediția să fie amânată au fost de ordin meteorologic şi de ordin tactic, în sensul că ofensiva Aliată din Italia fusese reluată, fiind necesară angajarea tuturor forțelor aeriene disponibile spre a acționa în folosul operațiunilor terestre.

Misiunea încredințată „fortărețelor zburătoare“ din Escadra a 5-a Aeriană a fost aceea de a ataca şi distruge printre alte obiective repartizate unora dintre grupuri şi – „*singura rafinărie ce a mai rămas*“ din Ploieşti – *Româno-Americană*.

Însă din cauza timpului nefavorabil cu care escadra americană s-a confruntat deasupra teritoriului român, unii comandanți de grupuri nu şi-au continuat ruta, înapoindu-se cu formațiunile lor la bazele din Italia. Însă comandantul Gr. 463 – un maior foarte ambițios şi perseverent în executarea oricărei însărcinări primite – şi-a continuat drumul, căutând să ocolească norii groşi şi denşi pe care trebuia să-i străbată, şi-a condus formația în direcția N-V pe crestele munților, şi a reuşit să pătrundă în zona petroliferă la nord de Ploieşti[190]. Cele circa 120-150 de avioane venite în 3 valuri nu au provocat mari stricăciuni oraşului sau rafinăriilor acestuia.

Între orele 10^{45}-11^{14}, posturile de pândă $K_{2.6}$, $K.L._{1.2}$ şi $T.L._{4.3}$ au anunțat că mai multe valuri de avioane inamice, în jur de 250 de aparate, au traversat județul Muscel, trecând pe deasupra oraşului Câmpulung cu direcția Braşov şi Târgovişte. La înapoiere, inamicul a urmat alt traseu, ocolind județul Muscel, alarma ridicându-se la ora 12^{25}.

În județul Argeş, avioanele au trecut pe deasupra oraşului Costeşti la ora 10^{30}. La înapoiere au lăsat să cadă 8 bombe – 4 pe teritoriul comunei Ungheni şi 4 pe teritoriul comunei Deagurile, toate explodând fără a produce pagube. La scotocirea terenului de către jandarmi au mai fost găsite 6 rezervoare de benzină – 3 pe teritoriul postului de jandarmi Țiţeşti şi 3 pe raza postului Costeşti[191].

---

189 *Ibidem,* f. 239
190 *Idem,* Fond 5417, dosar 1329, f. 9
191 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 251

Încăpăţânarea comandantului de grup i-a costat pe americani 6 avioane doborâte. Era un preţ destul de mare pentru un singur grup, eroarea comandantului având să-l coste la întoarcere poate chiar încheierea carierei militare. Grava înfrângere pe care a suferit-o acest grup se datorează şi aviaţiei de vânătoare americane, care a sosit cu mare întârziere pentru a proteja formaţiunile care îşi continuau misiunea.

De asemenea reacţia aviaţiei de vânătoare româno-germane în această zi a fost extrem de eficace, reuşind să doboare 5 dintre cele 6 aparate americane, făcând 42 de prizonieri (21 ofiţeri şi 21 subofiţeri). Curajul, îndrăzneala şi tenacitatea cu care au luptat atât românii cât şi germanii, i-au uluit pe piloţii americani[192].

În 19 mai, teritoriul comunei Hinteşti a fost survolat la ora 11^{30} de avioane inamice, unul dintre ele largând 4 rezervoare de benzină[193].

În aceeaşi zi, datorită neregulilor constatate în organizarea A.P. după ultimele bombardamente, mareşalul Antonescu a ordonat ca toate echipajele de A.P. aparţinând întreprinderilor industriale, comerciale şi de stat să rămână la posturile lor în permanenţă, chiar şi în zilele de sărbătoare, pentru a putea interveni în timp util. Pentru respectarea acestui ordin trebuiau organizate echipe care să facă serviciul de pază, cu rândul. Totodată, era obligatorie prezenţa pe teren a tuturor autorităţilor (comandant de Garnizoană, prefect, şef Serviciu Sanitar, Poliţie, etc). de la *alarmă* şi până la terminarea operaţiunilor de combatere a sinistrului. Se atrăgea atenţia că mareşalul Antonescu inspecta personal oraşele atacate imediat după bombardament, pentru a verifica activitatea celor menţionaţi mai sus[194].

Dacă în 12 mai 1944, mareşalul Antonescu, potrivit Ordinului Nr. 10.924, suspenda executarea oricăror lucrări publice, în 23 mai se revenea asupra acestui ordin, precizându-se că lucrările începute pot continua, însă numai până la aducerea lor într-un stadiu de bună conservare, aceasta pentru a nu se degrada ceea ce era executat până la acea dată[195].

În ziua de 20 mai 1944 venea o veste tristă pentru refugiaţi din partea Corpului 1 Teritorial, care transmitea că „*în raport cu noile prevederi ale D.L. nr. 975 din 2 mai 1944 referitoare la «*Măsurile excepţionale pentru ajutorarea sinistraţilor de bombardamente aeriene» *publicat în Monitorul Oficial nr. 103 din 3 mai 1944, Armata* ***nu mai intervine*** (s.n.) *pentru hrănirea sinistraţilor, ci numai pentru cazarea sinistraţilor, care nu mai au*

192 *Idem,* Fond 5417, dosar 1329, f. 9
193 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283 f. 256
194 *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Idem*, f. 74
195 *Idem,* dosar 16/1944, f. 22

posibilitatea de cazare în oraş. Hrănirea sinistraţilor cade în sarcina organelor comunale şi consiliilor de Patronaj local.“[196].

În 21 mai intra în vigoare un nou ordin al M.St.M. cu privire la folosirea armamentului din dotarea forţelor jandarmeriei asupra paraşutiştilor lansaţi. Acesta survenise ca urmare a nerespectării regulilor de către jandarmi, care trăgeau asupra paraşutiştilor în timpul planării. Acest procedeu a fost considerat foarte periculos, deoarece în aer paraşutiştii nu puteau fi distinşi – amici sau inamici. De aceea s-a impus ca focurile de armă să fie trase numai în două situaţii: dacă erau lansaţi paraşutişti fără ca în zonă să se fi desfăşurat lupte aeriene (spioni, unităţi inamice aeropurtate), ori dacă paraşutiştii odată ajunşi pe sol nu se supuneau somaţiilor, încercând să fugă[197].

În noaptea de 22/23 mai, avioane inamice au aruncat pe teritoriul postului de jandarmi Cuca – Argeş manifeste intitulate „*Ostaşi români guvernul Statelor Unite vi se adresează vouă*“ şi „*O singură posibilitate*“[198]. Manifestele lansate îndemnau populaţia română să se răzvrătească împotriva *asupritorilor* săi, aceasta în timp ce nemţii ne ajutau, iar ei, Aliaţii, aruncau bombe asupra României. Pentru exemplificare, se poate cita o parte dintr-un manifest:

„*România nu are decât O SINGURĂ POSIBILITATE de a evita dezastrul, şi aceasta este ruperea legăturilor cu Germania şi ieşirea din război.*

Cu cât mai curând poporul român îşi va da seama de situaţia fără scăpare în care a fost dus de Hitlerişti, cu cât mai curând va pune capăt oricărui ajutor dat asupritorilor săi, Germanii, şi uneltelor trădătoare (pentru cine? *s.n.*) *ale acestora din propria sa ţară, cu atât mai puţine pierderi şi distrugeri de pe urma războiului va suferi această ţară, cu atât mai mult va putea nădăjdui să găsească înţelegere din partea ţărilor democratice.*“[199]

“O SINGURA POSIBILITATE”

In ordinul său de zi din 1 Maiu 1944, MAREŞALUL STALIN scrie următoarele:

"Marii noştri aliaţi, Statele-Unite ale Americii şi Marea Britanie, cari ţin frontul din Italia împotriva Germanilor şi depărtează de noi o parte însemnată a forţelor Germane, cari ne furnizează materii prime strategice şi armament de mare valoare, cari supun obiectivele militare ale Germaniei unor bombardamente sistematice, subminând astfel puterea militară a acesteia, au contribuit la succesele noastre într'o măsură considerabilă.

"România nu are decât O SINGURA POSIBILITATE de a evita dezastrul, şi aceasta este ruperea legăturilor cu Germania şi ieşirea din războiu.

"Cu cât mai curând poporul Român îşi va da seama de situaţia fără scăpare în care a fost dus de Hitlerişti, cu cât mai curând va pune capăt oricărui ajutor dat asupritorilor săi, Germanii, şi uneltelor trădătoare ale acestora din propria sa ţară, cu atât mai puţine pierderi şi distrugeri de pe urma războiului va suferi această ţară, cu atât mai mult va putea nădăjdui să găsiască înţelegere din partea ţărilor democratice.

Lansat de Aviaţia Regală Britanica şi Aviaţia Armatei Statelor-Unite

Manifestul „O singură posibilitate“

---

[196] *A.M.R.*, Fond 4321, dosar 1202, f. 7

[197] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 356

[198] *Ibidem*, f. 270

[199] *Ibidem*, f. 473

În noaptea de 25/26 mai, între orele 1^{00}-1^{20}, alarma aeriană a fost iarăşi auzită în Piteşti. Un singur avion a trecut pe deasupra oraşului, aruncând manifeste în limba germană în regiunea Oarja – Suseni, intitulate „*Breche in der festung Europa*“, speculându-se înaintarea trupelor anglo-americane pe teritoriul Italiei[200].

În buletinul său informativ din ziua de 26 mai, postul de radio Budapesta anunța că „*la Piteşti, în România, avioanele anglo-americane în atacurile lor teroriste au mitraliat pe țăranii care-şi vedeau de munca lor şi pe cetățenii care s-au refugiat în afară de oraş, pe câmpuri. Teroriştii au atacat fără excepție, toate persoanele din apropierea lor considerându-le probabil obiective militare.*“[201].

Din 27 mai intra în vigoare ordinul M.St.M. nr. 836.533/20 mai 1944 privind omologarea victoriilor aeriene şi antiaeriene sub o formă nouă; potrivit acestuia, nici o victorie aeriană sau antiaeriană obținută deasupra teritoriului țării sau în teritoriile ocupate nu era omologată decât după găsirea efectivă pe teren a avionului inamic pentru care se solicita omologarea. În cazul în care se solicita omologarea pentru un avion inamic doborât şi căzut pe teritoriul țării vecine, omologarea lui nu se putea face decât după obținerea confirmării pe cale diplomatică[202].

În 29 mai a avut loc un accident provocat de o bombă neexplodată în pădurea Glâmboc, pe raza postului de jandarmi Valea Ursului. Acestui accident i-au căzut victime doi tineri – Gh. Bădiță Moşoianu de 14 ani şi Marin Nicu Lazăr de 16 ani, care au încercat să detoneze bomba aruncând cu pietre în focos[203].

Perioada de relativă acalmie dintre 7 şi 31 mai se datora ofensivei Aliate în Italia. În tot acest interval, grupurile de bombardament anglo-americane executaseră numeroase misiuni – câte două-trei pe zi – atacând liniile de luptă, oraşele, nodurile de comunicații şi podurile din spatele frontului.

Încercând să răzbune nereuşita atacului din 18 mai şi profitând de acest timp extrem de favorabil, Comandamentul Aliat a planificat un nou atac în ziua de 31 mai asupra instalațiilor petroliere de la Ploieşti şi împrejurimi, vizând în special rafinăria *Româno-Americană*.

Alarma la Piteşti a funcționat în intervalul de timp 9^{20}-11^{30}, când avioanele Aliaților au trecut în diferite direcții pe deasupra oraşului în drumul

[200] *Ibidem*, f. 347
[201] *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 328
[202] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 275
[203] *Ibidem*, f. 373

lor spre obiectiv. Au lansat 8 bombe în pădurea din comuna Muşeteşti, fără a face pagube. Pe drumul de înapoiere au fost semnalate lupte ale acestora cu vânătoarea româno-germană în partea de sud a judeţului Argeş, cu care ocazie un cvadrimotor american a fost doborât în comuna Colţu, la 2 km nord de satul nou. Din personalul de bord al acestui avion, au fost prinşi şi făcuţi prizonieri 3 aviatori la Ungheni şi unul la Humele, unul dintre ei beneficiind de ajutor medical. Au fost lansate 4 bombe în iazul comunal Budeşti[204], o bombă care a rămas neexplodată pe teritoriul comunei Bârlogu-Argeş, o bombă la Mozacu şi alte 10 bombe pe teritoriul comunei Slobozia-Argeş, toate explodate fără a produce pagube[205].

La Curtea de Argeş alarma a funcţionat 2,15 minute, când formaţiuni inamice totalizând 530 de avioane au trecut pe deasupra Garnizoanei[206].

În oraşul Câmpulung alarma a fost dată între orele 9^{30}-11^{45}, când pe deasupra oraşului au trecut 700 de avioane inamice cu direcţia S-V – N-E. Au fost lansate 4 bombe în comuna Valea Mare – nord Câmpulung –, pe coasta unui munte, fără a produce pagube ori victime. O altă alarmă, care s-a dovedit a fi falsă, a fost auzită între orele 0^{00}-0^{40}.[207]

Apărătorii României fuseseră şi de această dată la posturi, reuşind să doboare 10 bombardiere inamice. 40 de membri ai personalului navigant (20 de ofiţeri şi 20 de subofiţeri) au fost făcuţi prizonieri de către autorităţile române.

Un amănunt picant este furnizat de Radio Berlin care în 31 mai transmitea:

„*Ca răspuns la pretenţiile anglo-americanilor că nu se bombardează în România decât obiective militare, se anunţă că prizonierii americani răniţi aflaţi într-un spital românesc au cerut în cursul unui bombardament american să fie imediat duşi în adăposturi. Medicul şef al spitalului le-a răspuns atunci că se află într-o clădire bine marcată cu semnul Crucii Roşii şi le-a amintit propriile lor afirmaţii că americanii nu lovesc ţinte de acest fel. La acestea, americanii au reînceput să insiste să fie imediat duşi într-un adăpost.*“[208]

---

[204] *Ibidem*, f. 289
[205] *Ibidem*, f. 285
[206] *Ibidem*, f. 374
[207] *Ibidem*, f. 283
[208] *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 342

Cum remarcam şi la început de capitol, singurele deosebiri faţă de raidurile lunii aprilie au fost evidenţiate prin sporirea numărului avioanelor de vânătoare şi a operaţiunilor nocturne executate de englezi.

Acestea din urmă au fost executate asupra oraşelor Bucureşti – în nopţile de 3/4, 6/7 şi 7/8 mai şi Câmpina – în noaptea de 5/6 mai 1944.

Asemeni formaţiunilor americane, şi cele englezeşti aveau bazele tot în sudul Italiei, dar spre deosebire de acestea, ele foloseau un număr mai mic de aparate, variind între 70 şi 100 de avioane. Bombardierele folosite de englezi în aceste incursiuni erau de tipurile: Liberator (cvadrimotoare de producţie americană), Halifax (cvadrimotoare construite în Anglia) şi Wellington (bimotor de producţie englezească).

Datorită pregătirii mai bune şi aflându-se la adăpostul întunericului, englezii nu au pierdut în lunile aprilie şi mai deasupra României decât 8 aparate cu echipajele lor, fiind capturaţi 19 aviatori (6 ofiţeri şi 13 subofiţeri)[209].

Un eveniment mai deosebit a avut loc în noaptea de 31 mai, când avioanele englezeşti, urmând itinerarul sud Skutari 21^{40}, Niş 22^{15}, Turnu Severin 23^{00}, Calafat 23^{13}, sud Muscel 23^{30}, sud Dăbuleni 23^{17}, au executat o acţiune de minare a Dunării în regiunea Porţile de Fier[210].

La Câmpulung alarma a sunat între orele 23^{45}-0^{35}, ca şi la Piteşti între orele 23^{25}-0^{30}. La Piteşti a avut loc un incident în cazarma Regimentului 1 Vânători, când un caporal din formaţiunea germană, care avea sarcina de bucătar, a tras două rachete roşii cu intenţie de sabotaj. Ca urmare a acestui incident a fost luată măsura de a organiza patrule de supraveghere: una în interiorul cazărmii şi două în exteriorul acesteia, spre pădurea Trivale şi Găvana[211].

Luna mai era pe terminate. În această lună fusese deschisă o a doua cantină – cea pentru refugiaţi, evacuaţi şi sinistraţi, care funcţiona alături de cea muncitorească. Această cantină era întreţinută din fondurile Comitetului Local de Patronaj şi din fondurile puse la dispoziţie de Comisariatul General al Refugiaţilor. În cursul acestei luni, la cantina muncitorească fuseseră servite 2.100 raţii de mâncare în valoare de 126.000 lei, iar la cea a refugiaţilor şi sinistraţilor 3.000 de raţii în valoare de 180.000 lei[212].

---

[209] *Ibidem*, dosar 1329, f. 7
[210] *Idem,* Fond 5476, dosar 860, f. 146
[211] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 389
[212] *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Idem*, f. 197

Ca urmare a repetatelor atacuri, tot mai mulți refugiați soseau în județul Muscel. La finele lunii mai comunele erau înțesate cu evacuați din diverse regiuni, astfel că o situație relativă a acestora în comunele județului arăta în felul următor: în comuna Ştefăneşti 1.646 refugiați (dintre care 750 din Bucureşti şi 162 din Piteşti), în comuna Stâlpeni 3.988, în comuna Domneşti 899, în comuna Topoloveni 1.639, iar în oraşul Câmpulung 3.830 de persoane refugiate. În tot județul Muscel, cifra refugiaților şi evacuaților ajunsese la 15.067 persoane[213].

În aceste condiții, autoritățile muscelene erau puse la grea încercare. În cursul acestor două luni, în oraşul Câmpulung funcționau 3 cantine, şi anume:

- ***cantina refugiaților***, înființată la 2 aprilie 1944, unde erau hrănite zilnic, la prânz şi seara, circa 150 de persoane refugiate;

- ***cantina pentru refugiații Ministerului Propagandei Naționale,*** înființată la 25 martie 1944, unde luau masa de prânz 100 de persoane;

- ***cantina Garnizoanei locale*** pentru orfanii de război, unde luau masa la prânz şi seara 35 de copii.

De asemenea, continua să funcționeze un birou I.O.V.R. (Invalizi, orfani şi văduve de război), ce luase ființă la 6 noiembrie 1942.

Pe linia apărării pasive fuseseră executate 3 exerciții cu bombe incendiare, la care asistaseră toate echipajele de profil din oraşul Câmpulung. Fuseseră luate măsuri pentru punerea la adăpost a copiilor sub supravegherea profesorilor şi învățătorilor de la şcolile de toate gradele din oraş, în orele în care erau bănuite incursiunile avioanelor inamice. Totodată, în aceste luni fuseseră refăcute 5 adăposturi publice şi executate alte 4 şanțuri-adăpost pe dealul Flămânda şi în parcul comunal al oraşului[214].

O „*Dare de Seamă*" a poliției oraşului Câmpulung este sugestivă pentru evidențierea stării de spirit a populației:

„În rândurile populației oraşului Câmpulung Muscel se observă vii îngrijorări în urma acțiunilor ofensive ale armatelor Aliate pe fronturi, fapt care creează credința că armatele Axei sunt în imposibilitatea de a mai câştiga victoria finală.

[213] *Idem*, *Prefectura Județului Muscel*, dosar 109/1944, f. 64-71
[214] *Idem*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 28/1944, f.n.

Această teamă a crescut tot mai mult în urma începerii ofensivei sovietice şi mai ales retragerii armatelor germane din unele puncte strategice de pe frontul de Est, fapt care a dat naştere la credința că ofensiva sovietică de mare amploare se va produce curând şi în sectorul Moldovei şi al Basarabiei de Sud, ofensivă care ar amenința în mod direct România.

În momentul în care Înaltul Comandament german a anunțat utilizarea de noi arme pe frontul de Vest, în rândurile populației s-a observat o oarecare uşurare şi satisfacție, sperându-se că în felul acesta acțiunea teroristă a aviației anglo-americane va fi mult influențată.

Această speranță a început să se micşoreze din nou în urma continuării înaintării armatelor anglo-americane pe frontul de Vest..."[215]

[215] *Ibidem*, dosar 13/1944, f. 14-15

VI. „AFRICANII“ ŞI „ITALIENII“

Cu termenii de „*africani*“ şi „*italieni*“ erau desemnaţi, de către români, aviatorii americani căzuţi prizonieri în România, şi aceasta după locul unde respectivii piloţi îşi avuseseră bazele[216].

Primii aviatori americani care au intrat în contact cu autorităţile militare române au fost cei care făcuseră parte din Armada aerului, şi care la 1 august 1943 lansaseră operaţiunea „*Valul Nimicitor*“. Auspiciile sub care începeau relaţiile dintre membrii celor două naţiuni – americană şi română – nu erau în nici un caz favorabile. În primul rând, în funcţie de starea lor fizică (accidentaţi sau nu), prizonierii au fost transportaţi la spitalul din Sinaia (69 de răniţi) şi la Seminarul Central din Bucureşti[217].

Interogatoriile au început la 11 august şi au durat până la 25 august 1943, fiind chestionaţi la Seminarul Central 17 ofiţeri şi 24 de subofiţeri, iar la spitalul din Sinaia 20 de ofiţeri şi 46 de subofiţeri[218]. În afară de aceştia, 8 prizonieri americani au fost trimişi în Germania, în lagărul de triere de la Oberursel[219].

Metoda întrebuinţată la interogarea prizonierilor americani a avut un caracter colocvial, fără a se fi dat un aspect poliţienesc întrebărilor puse, asupra prizonierilor nefiind exercitate nici un fel de presiuni. Comisia, formată din 10 membri, era condusă de către comandor-aviator M. Ştefănescu. În paralel cu grupul român, M.St.M. aprobase ca doi ofiţeri germani să efectueze propriile investigaţii, însă metodele de interogare alese de aceştia fuseseră mult diferite de cele ale românilor.

O primă evaluare a interogatoriilor a fost făcută la 16 august 1943. Centralizarea datelor a permis autorităţilor române să alcătuiască un „*tablou*“ al atacului executat la 1 august, însă rezultatele erau încă departe de cele sperate. Audierea celor 40 de prizonieri valizi a dat numai rezultate neînsemnate, din cauza faptului că cei interogaţi fuseseră aduşi de la început în camere mari, fără ca persoanele deja audiate să fie separate ulterior. De asemenea, nu se reuşise împărţirea prizonierilor în ofiţeri şi subofiţeri[220].

Autorităţile române au fost de părere că prizonierii, puşi fiecare în camere separate, după câteva zile de singurătate, mai ales dacă captivitatea

[216] James Dungan, Carol Stewart, *Opération…,* p. 311
[217] *A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1227, f. 13
[218] *Ibidem*, f. 5
[219] *Idem*, Fond 5476, dosar 525, f. 43
[220] *Ibidem,* f. 42

lor a început printr-o catastrofă aeriană, vor avea poftă să vorbească neîntrebați[221]. Metoda era de proveniență englezească și fusese preluată și de germani. În fond era o chestiune elementară de psihologie că, izolând pe cineva un timp mai îndelungat, va vorbi apoi mult mai ușor.

Dar greutățile de acest gen au fost depășite repede cu acești prizonieri, căci, după ce au început să cunoască și să se obișnuiască cu personalul care îi interoga, și-au dat repede „*drumul la gură*". De asemenea, s-a constatat că aceștia erau foarte ușor convinși să vorbească dacă li se puneau la dispoziție țigări sau bere[222].

Recrutarea personalului Forțelor Aeriene americane se făcea numai pe bază de voluntariat, dintre tineri cu vârsta între 18-23 ani. Din declarațiile prizonierilor americani rezulta că toți se prezentaseră voluntari, după o campanie de angajări în primăvara anului 1942, când poporul american a fost ațâțat la o ură de moarte contra Japoniei. Totodată, prizonierii regretau că au fost trimiși contra Europei (?!), în loc de Japonia[223].

În vederea raidului contra României, echipajele nu fuseseră pregătite în mod special din punct de vedere moral, tehnic și fizic, ele fiind informate doar că este în perspectivă un zbor lung, greu și riscant. Misiunea a șaptea care trebuia executată în România a fost pentru aviatorii americani una de sacrificiu, așa cum o calificau chiar ei. Era deci necesar ca moralul lor să fie ridicat și să se ia toate măsurile ca acest personal, dacă ajungea în prizonierat, să poată evada într-o țară neutră sau amică. În ciuda tuturor dotărilor necesare, efortul Comandamentului american a fost zadarnic.

În raportul bulgar cu privire la cei 10 aviatori americani prinși pe teritoriul lor se observă că nici unul dintre aviatorii căzuți nevătămați nu a încercat să se apere. Unul dintre prizonieri chiar s-a exprimat că războiul pentru el a luat sfârșit și că nu avea nici un motiv să nu fie bine dispus[224].

Cât privea războiul lor în Europa, ei îl socoteau fie ca o etapă prealabilă înaintea campaniei din Pacific, fie ca o misiune eliberatoare pentru statele europene ocupate de germani sau, în fine, ca o luptă de înlocuire a național-socialismului printr-o democrație de esență americană.

Erau convinși că Statele Unite ale Americii vor câștiga războiul și că acesta se va termina în Europa probabil în 12 luni, argumentând – cu simplitatea ce-i caracteriza – că, întrucât țara lor producea peste 7.000 de

---

221 *Idem*, Fond 5417, dosar 1227, f. 9
222 *Idem,* Fond 5476, dosar 525, f. 140
223 *Ibidem*, f. 131
224 *Ibidem*, f. 135

avioane pe lună, vor dobândi cu siguranță supremația aeriană pe orice teatru de război.

Despre Rusia şi comunism (inamicul nostru nr. 1), prizonierii americani aveau noțiuni foarte vagi. Mai mulți repetau clişeul „*War makes strange bedfellows.*“ (echivalentul românesc fiind – „*Te faci frate cu dracu' până treci puntea.*“), iar alții declarau că Rusia este o forță militară utilă pentru a combate acelaşi adversar.

Ca principii morale de bază, tuturor forțelor americane li se inocula convingerea că luptă în Europa pentru a impune acestui continent, o dată pentru totdeauna, o pace dreaptă şi permanentă. De exemplu, toți aviatorii americani capturați în Bulgaria se simțeau în mod indubitabil un fel de ***apostoli ai păcii***.

Despre România ştiau numai câteva date sumare: că este Regat, că este singura producătoare de petrol din Europa, că este în război cu Rusia pentru că fusese atacată de aceasta, că exista un conflict româno-ungar (dar nu ştiau de ce natură), sau că românii sunt un popor de oameni buni şi ospitalieri[225].

Este interesant de menționat că, într-un material informativ găsit asupra mai multor aviatori capturați, se făceau astfel de aprecieri despre România:

„*Poporul român este de origine latină şi este descendent al vechilor romani; limba lor este de origine latină, deci oricine ştie spaniola ori italiana îşi va da seama imediat că poate înțelege limba română*“.

„*Românii sunt cinstiți, prietenoşi – în special țăranii – buni şi ospitalieri cu străinii; urăsc pe ruşi şi iubesc pe francezi, englezi şi americani*“.

„*Românii sunt un popor cu mare demnitate națională.*“[226]

Mult mai duri în ceea ce priveşte caracterizarea prizonierilor americani din punct de vedere al culturii generale au fost bulgarii, care în propriul raport afirmau:

„*Cultura generală atât a ofițerilor, cât şi a subofițerilor prizonieri este surprinzător de redusă. Ei nu cunosc bine nici măcar istoria, geografia şi demografia propriei lor țări, iar cunoştințele lor despre celelalte popoare din lume sunt extraordinar de reduse, iar despre Bulgaria şi România nu ştiu*

---

[225] *Idem*, Fond 5417, dosar 1227, f. 66
[226] *Idem,* Fond 5423, dosar 291, f. 15

nimic. Nici unul din cei 10 prizonieri nu are măcar o idee despre întinderea ţării noastre şi numărul populaţiei. Toţi ştiu numai că Bulgaria se află undeva în Peninsula Balcanică. Înainte de decolare li s-a spus că Sofia este cel mai mare oraş din Bulgaria. Şi următoarea curiozitate merită să fie remarcată pentru a dovedi în mod clar neştiinţa aviatorilor americani: când unul dintre americani a fost dus în primul sat mic de munte, a întrebat în mod sincer dacă acesta este Sofia."[227]

În ceea ce priveşte prizonieratul aviatorilor americani capturaţi la 1 august 1943, acesta a fost unul dintre cele mai plăcute lucruri care putea să li se întâmple acestor soldaţi în timpul unui război. După externarea lor din spital şi după încheierea interogatoriilor, prizonierii au fost duşi într-un lagăr la Timişul de Jos pe Valea Prahovei care, în afara faptului că era păzit, semăna mai mult cu o pensiune. Aici americanii au mers atât de departe cu pretinderea „*drepturilor*" lor, încât au cerut ca mesele zilnice să fie pregătite la fel ca în America (dimineaţa – o masă mai consistentă, la prânz – o masă mai redusă şi seara ceva frugal), în acest scop desemnând chiar şi personalul care avea să facă acest lucru dintre colegi de-ai lor. Însă pretenţiile americanilor nu s-au limitat numai la atât (cunoscut fiind faptul că un compromis naşte alt compromis), ci au fixat şi meniul zilnic şi altele.

În ziua de 28 septembrie 1943, doi consilieri ai Legaţiei elveţiene la Bucureşti – Paul Ritter şi Brunderer Franck – au vizitat lagărul prizonierilor americani de la Timişul de Jos, pentru a verifica aplicarea prescripţiilor Convenţiei de la Geneva referitoare la tratamentul prizonierilor de război.

Ceea ce pentru milioane de oameni reprezenta în această perioadă un lux, pentru americani se numea regim de detenţie în cadrul unui lagăr de prizonieri de război. La drept vorbind, aceasta era mai mult o tabără. Ofiţerii erau cazaţi foarte bine, câte 2-4 într-o cameră, complet separaţi de subofiţeri. Tratamentul primit din partea autorităţilor române era „*bun şi omenesc*", aşa cum se exprima cel mai mare ofiţer în grad dintre prizonieri – maiorul Yaeger. De asemenea, nu fusese aplicată nici o pedeapsă prizonierilor americani, nici chiar subofiţerului Russell Hontley – singurul care voise să evadeze (şi chiar reuşise pentru o scurtă perioadă de timp). Hrana ofiţerilor, preparată de către un prizonier rus, era de bună calitate. Deşi nici unul dintre prizonieri nu era pus la muncă, subofiţerii ceruseră insistent să li se dea de lucru, astfel încât să poată câştiga ceva pentru a-şi „*îmbunătăţi traiul*".

---

[227] *Idem,* Fond 5476, dosar 525, f. 132

Pentru a zugrăvi cât mai bine această „*temniță neagră*“ în care erau captivi americanii, trebuie spus că aceştia erau complet liberi, având posibilitatea de a face diverse exerciții. Pentru a le „*îndulci*“ existența, în afară de cazinoul care era pus la dispoziția lor, administrația lagărului intenționa la momentul respectiv să le amenajeze şi un teren de basket şi volei[228].

Acest regim de prizonierat avea să dureze până la 23 august 1944 când, eliberați fiind, americanii au fost trimişi la comandamentele de care aparțineau.

În primăvara anului 1944 aveau să-şi facă apariția şi „*italienii*“.

La fel ca în august 1944, autoritățile române au întâmpinat greutăți în vederea interogării noilor prizonieri americani, din cauza lipsei unui local adecvat acestui scop. Comisia germană care luase parte la primele interogări din luna aprilie învederase acest fapt, arătând că localul Regimentului 6 Mihai Viteazul, cu dormitoare de 100 de oameni, unde prizonierii erau ținuți în comun, era cu totul impropriu pentru activitatea Secției a II-a Informații a M.St.M. De aceea, s-a cerut înființarea imediată a unui lagăr de triere aşa cum erau cele din Germania, unde prizonierii dispuşi să vorbească erau complet şi imediat izolați, refractarii fiind separați şi duşi în lagăr.

Majoritatea ofițerilor şi subofițerilor americani erau rezervişti, înrolați în armata americană ca voluntari, şi aveau vârste cuprinse între 20-24 ani. Dar dacă majoritatea se prezentaseră benevol la recrutare, aceasta nu se datora atât sentimentului patriotic, cât mai ales dreptului ce li se acorda voluntarilor de a-şi alege arma la care voiau să servească[229]. În aviația americană, întotdeauna ofițerii îndeplineau la bord funcția de pilot, copilot, navigator sau bombardier, în timp ce subofițerii îndeplineau funcția de mecanic, radiotelegrafist sau armurier.

Se ajunsese în ultima parte a războiului ca durata instrucției de specialitate pentru ofițeri să fie numai de un an sau un an şi jumătate, după care să fie trimişi – în urma unui examen de calificare – pe diferite teatre de operațiuni, în funcția pe care o stăpâneau cel mai bine. Mulți dintre aceştia sosiseră în Italia abia în cursul lunilor februarie-martie 1944 şi aveau la activ puține misiuni la inamic. Totuşi, unii dintre ei aveau chiar 20-25 de expediții, iar alții participaseră la câte două-trei raiduri deasupra României.

În general, echipajele nu erau pătrunse de un spirit rigid de disciplină, dar aveau o înaltă conştiință a îndeplinirii datoriei şi erau animați de credința că luptă pentru o cauză dreaptă[230].

---

[228] *Idem,* Fond 5417, dosar 1256, f. 70-74
[229] *Ibidem,* dosar 1328, f. 34
[230] *Ibidem,* f. 6

Autoritățile constataseră la toți prizonierii americani care erau prinşi pe teritoriul României ideea preconcepută că în țara noastră germanii se aflau pretutindeni şi în număr foarte mare. Ei aveau credința că fiecare obiectiv atacat este de fapt german sau controlat de germani, că fiecare teren, autocamion etc. este al germanilor. Din nefericire pentru noi, aceştia îşi dădeau seama cât de greşite erau informațiile lor numai după ce cădeau prizonieri la români. Astfel că atacurile se îndreptau asupra unui popor justificat în lupta pe care o ducea şi pentru care americanii nu nutreau nici o ostilitate[231].

Pentru a conştientiza cât de bine erau tratați anglo-americanii în România, trebuie neapărat prezentată situația americanilor căzuți prizonieri în mâinile ungurilor. Tratamentul aplicat de autoritățile militare ungare prizonierilor americani era cât se poate de neomenos. Aceştia erau închişi în celule întunecoase, la un loc cu delincvenții de rând, fără discernământ. Hrana era insuficientă, iar santinelele ungare îi bruscau în toate cazurile, fără ca cineva să intervină pentru a interzice acest tratament.

Acest lucru a dat posibilitatea delegatului german să declare textual: „*în situația aceasta noi apărem ca nişte salvatori în fața prizonierilor americani. De multe ori ei trimet după noi pentru a fi interogați mai repede şi a scăpa de situația grea în care se află. Puteți să vă închipuiți că misiunea noastră informativă este mult uşurată prin această stare de fapt din Ungaria, deoarece numai prin prețul divulgării unor informații, îi eliberăm din închisorile ungare.*“[232].

La sfârşitul lunii mai 1944, în România se aflau ca prizonieri de război 221 aviatori, dintre care 202 americani (95 ofițeri şi 107 subofițeri) şi 19 englezi (6 ofițeri şi 13 subofițeri). Dintre americani, ofițerul cu gradul cel mai mare era maiorul Chester Haas din Statul Major al Escadrei a 5-a Aeriene de la Foggia. El făcuse parte din Grupul 463 bombardament şi fusese capturat în urma raidului din 5 mai, când executa misiunea de observator şi bombardier şef al grupului.

Asemenea celorlalți aviatori americani prizonieri în România, şi aceştia erau caracterizați de aceeaşi naivitate şi înclinare de a privi războiul **ca pe un sport.** Una dintre mențiunile făcute de autoritățile române cu privire la prizonierii americani vine să întărească afirmațiile dintr-un capitol anterior, şi anume aceea că americanii compensau calitatea piloților prin numărul mare

---

231 *Ibidem*, dosar 1417, f. 123
232 *Ibidem*, dosar 1256, f. 9

al acestora: „***un număr de 32 prizonieri sunt lipsiți de orice fel de experiență de zbor şi bombardament, fiind capturați la prima lor misiune***“**.**

În ceea ce ce-i priveşte pe aviatorii britanici căzuți prizonieri, aceştia au reuşit să stârnească admirația autorităților române. Erau foarte disciplinați şi respectuoşi, în contrast cu americanii, nepătrunşi de disciplina militară şi foarte degajați în discuții. De asemenea, englezii păstrau cu strictețe secretul militar, refuzând la interogatorii – în cea mai politicoasă formă – să dea relații cu caracter militar. Nu luau la bordul avioanelor lor documente importante (în cele 8 bombardiere englezeşti doborâte, nu fusese găsit nici un document). Aveau o îndelungată experiență de zbor, iar cultura lor generală era cu mult superioară celei a americanilor (cunoşteau mai bine problemele specifice României).

De altfel, între englezi şi americani exista o oarecare tensiune datorată diferenței de mentalități. Din cauza acestei diferențe, de multe ori luau naştere polemici aprinse între unii şi alții. De exemplu, englezii îi considerau pe americani novici în aviație şi amatori în război. Ca răspuns, americanii îi ironizau pe englezi, imputându-le lipsa de precizie : „*De ce mai vizați când bombardați, că tot nu nimeriți niciodată nimic*“, reproşându-le cele 6 bombe căzute în curtea Regimentului 6 Mihai Viteazul, în fața dormitoarelor prizonierilor americani, când se vizase de fapt alt obiectiv.

Dacă în planul cunoştințelor englezii erau în avantaj, nu acelaşi lucru se întâmpla în privința soldelor. În general, un ofițer britanic primea ca soldă 28-30 de lire lunar, iar un subofițer în jurul sumei de 20 de lire lunar. Aceste sume, convertite în dolari, reprezentau aproximativ jumătatea soldelor primite de americanii având grade egale.

Iată un fapt care evidențiază şi mai mult tăria de caracter a aviatorilor britanici: acuzați fiind că raidurile lor de noapte asupra Bucureştiului n-au urmărit altceva decât teroarea, aceştia au replicat că „*nu aveam de ce să urmărim teroarea în România, deoarece această țară nu are posibilitatea să facă altceva decât ceea ce face acum. Putem să bombardăm oraşele ei zi şi noapte, prin aceasta nu se poate spera nici o schimbare politică, atâta vreme cât trupele roşii au intrat pe o parte din teritoriul ei şi amenință cu invadarea restului.*“[233].

Deşi afirmațiile acestea nu făceau decât să ne redea încrederea în forțele noastre şi în justețea acțiunilor militare pe care le duceam, Cei Trei Mari, în spatele uşilor închise plănuiau reîmpărțirea sferelor de influență pe Glob. Soarta României fusese pecetluită...

---

[233] *Ibidem*, dosar 1329, f. 27

VII. CERUL SE ÎNROȘEȘTE

Începea torida vară a anului 1944. Avea să fie o vară plină de raiduri ale anglo-americanilor, cărora românii trebuia să le facă față, deşi erau într-o inferioritate zdrobitoare din punct de vedere numeric. Dacă raportul *normal* dintre tabăra anglo-americană şi cea româno-germană era de 1:5 avioane, în lunile următoare raportul acesta a crescut mereu, ajungând până la 1:20 şi chiar 1:40. Era o situație disperată, dar care necesita găsirea unei soluții. Era soarta țării noastre în joc, a industriei acesteia şi, nu în ultimul rând, a locuitorilor ei.

Încă din prima zi a lunii iunie, un avion Moschito venind din Serbia, intrat în țară la ora 7^{20}, a realizat o recunoaştere în zona petroliferă, semn că „*prietenii americani*“, cum le spunea tânărul locotenent Ion Dobran, nu aveau să ne lipsească de *încântătoarea* lor prezență nici în această lună. Itinerarul urmat a fost Turnu Severin (8^{00}), Drăgăşani (8^{11}), Piteşti (8^{18}), Filipeşti Târg (8^{47}), Ploieşti – unde avionul a evoluat până la ora 9^{45}, Stolnici (10^{16}), Craiova (10^{17}), Cetate (10^{30}), Poiana Mare (10^{50}) cu direcția vest[234].

În 2 iunie, bombardierele inamice au atacat oraşele din vestul țării – Simeria, Oradea, Cluj – urmărind distrugerea nodurilor feroviare. În Câmpulung, alarma a sunat între orele 10^{00}-11^{45}, fără ca vreun avion inamic să fie văzut. Şi în oraşul Piteşti alarma a sunat timp de o oră în intervalul 9^{45}-10^{45}, cu acelaşi rezultat ca şi la Câmpulung[235].

Prin Ordinul nr. 1087946 din 20 mai 1944, publicat de Garnizoana Câmpulung Muscel în 3 iunie 1944, M.St.M., Secția Propagandă a impus Corpului Armatei compus din 50 de persoane recrutate dintre cele mai bune elemente ale muzicii româneşti să contribuie la ajutorarea familiilor eroilor căzuți în război cu veniturile realizate la Festivalul Artistic, din ziua de 22 iunie 1944, în sala Jinga[236].

Până la un alt raid masiv asupra României, Forțele Aliate s-au mulțumit să bombardeze oraşul Giurgiu, în noaptea de 2/3 iunie. Semnalate de Grupul german în regiunea Skutari (22^{45}) şi în regiunea Skoplje (22^{58}-23^{30}), 7 avioane inamice au evoluat pe deasupra teritoriului României pe itinerarul: Bechet (0^{05}), Corabia (0^{10}), Turnu Măgurele, Zimnicea, Giurgiu, Călugăreni, Videle, Petroşani (2^{00}) cu direcția S-V. Între orele 22^{58}-23^{30} cele 7 avioane au zburat pe deasupra Giurgiului, incendiind

---

234 *A.M.R.,* Fond 5476, dosar 860, f. 146
235 *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 290
236 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş, Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel,* dosar 11/1944, f.n.

câteva rezervoare de produse petroliere pe insula Cioroiu, iar în oraş societăţile de petrol *Steaua Română*, *Unirea*, şi fabrica de zahăr. Totodată a fost atinsă conducta de petrol, care a fost distrusă împreună cu două barăci de scândură[237].

În ziua de 4 iunie, postul de radio Bratislava anunţa că *„reprezentantul Crucii Roşii Internaţionale a vizitat oraşul Piteşti care a avut multe de suferit de pe urma atacurilor teroriste anglo-americane. Impresionat, acesta a cerut informaţii detaliate şi şi-a exprimat întreaga sa indignare faţă de faptul că, în loc de obiective militare,* **criminalii americani** (s.n.) *au atins patru biserici, un gimnaziu şi alte instituţii.*“[238].

În ciuda acestei atitudini, americanii erau dispuşi să repete această infamie.

Venise clipa cea mare – marţi 6 iunie 1944 – *ziua cea mai lungă* pentru nemţii din Franţa. Era ziua marii debarcări Aliate din Normandia. Cum era şi *firesc*, o asemenea ocazie nu putea să nu fie *sărbătorită* fără un alt mare raid aerian asupra acestui „*abces*“ care se numea România. La ora 6^{19}, Grupul german de legătură semnala grupuri mari de avioane decolând de pe aerodromurile din sudul Italiei, regiunea Brindisi – Foggia, grupuri care s-au concentrat în jurul orei 7^{00} în regiunea Dubrovnik – Cetinje. Avioanele, în formaţii masive, s-au îndreptat în valuri succesive către N-V, fiind semnalate la ora 8^{00} în regiunea Belgrad, după care au intrat în ţară prin sudul Banatului şi sud-vestul Olteniei, între orele 8^{05}-8^{10}. Au fost urmate mai multe itinerare, dintre care unul a atins şi Piteştiul: Baziaş 8^{10}, sud Petroşani, Braşov, vestul Prahovei până la Sinaia, Piteşti, Rm. Vâlcea, Târgu Jiu, Baziaş cu direcţia S-V. În afară de Piteşti, au mai fost bombardate oraşele Braşov, Ploieşti, Galaţi, Rm. Vâlcea şi Craiova.

La Braşov au fost lovite gara şi magazia de mărfuri, fabricile *Astra, Metrom, Fabrica de lichioruri, Uzinele I.A.R.,* cartierele de locuinţe din regiunea gării şi a fabricilor menţionate, atelierul de reparaţii auto al armatei.

La Ploieşti au fost lovite uşor rafinăriile *Astra, Româno-Americană* şi *Unirea*, din nou avariat centrul oraşului şi cartierele din N-E oraşului, Liceul Petru şi Pavel.

La Galaţi a fost grav lovit aeroportul, fiind distruse 3 hangare şi 8 avioane aflate la sol. În oraş au fost lansate numeroase bombe explozive şi incendiare, provocând avarierea a 102 imobile şi incendierea altor 50.

---

[237] *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 158
[238] *Idem,* Fond 5417, dosar 1324, f. 377

La Rm. Vâlcea au fost lansate 43 de bombe în zona Regimentului de Geniu, spatele spitalului şi depoul gării. Au fost înregistraţi 3 morţi, o casă distrusă şi 17 avariate.

La Craiova, bombele au fost lansate în centrul oraşului şi în regiunea gării, provocând distrugeri mai ales locuinţelor particulare[239].

Dacă până acum Piteştiul reuşise să-şi *tragă sufletul*, se vede că la exact o lună de la precedentul atac, oraşul de origine al mareşalului Antonescu intra din nou în colimatorul *cavalerilor occidentali.* De data aceasta, alarma a sunat mai de dimineaţă ca de obicei (de regulă americanii veneau în jurul orei 10), valuri de bombardiere inamice trecând la ora 8^{30} pe la nord şi sud de Piteşti, cu direcţia est. După aproximativ două ore, adică la 10^{15}, bombardierele cvadrimotoare s-au înapoiat în dezordine dinspre Ploieşti şi au atacat oraşul în două valuri, începând de la Statuia Independenţei şi până la depoul de locomotive.

Întregul bombardament asupra oraşului nu a durat mai mult de un minut, toate bombele fiind lansate o dată[240]. O escadrilă a lansat 15 bombe asupra centrului oraşului – B-dul Elisabeta, străzile Unirii şi Craiovei. Al treilea val de bombardiere a lansat 68 de bombe asupra depoului C.F.R., şantierului de poduri C.F.R., fabricii *Ţesătoria Română*, care se afla lângă gară, şi asupra cartierului de locuinţe C.F.R.[241].

Din cauza bombardamentului au fost distruse policlinica C.F.R., Şcoala Primară de Fete – Nicolopol, 14 imobile particulare de pe străzile Elisabeta, Craiovei şi Egalităţii, unde au explodat 12 bombe. În sectorul gării existau 4 imobile distruse şi 14 avariate, totalul caselor avariate fiind de 28. Pe câmpul din jurul Şcolii Normale de Fete au căzut 13 bombe, care au explodat toate.

Gara Piteşti după bombardament

Dintre instituţiile oraşului, au avut de suferit: pavilionul administrativ al fabricii *Textila* (avariat), Şcoala Primară de Băieţi Nr. 1 (avariată), Şcoala Primară de Fete Nr. 2 (dărâmată parţial), postul de prim-ajutor Nr. 2 (dărâmat), depoul C.F.R. (mici avarii); la staţia C.F.R., la ieşirea spre Bucureşti, liniile ferate au fost distruse de 4 bombe

239 *Idem,* Fond 5476, dosar 860, f. 164
240 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 457
241 *Ibidem*, f. 380

pe o lungime de 30 m şi de altele explodate pe parcurs, circulația trenurilor fiind întreruptă până la Goleşti[242]. Linia a fost redată circulației în 24 de ore. Au mai fost lovite Depozitul de grinzi de lemn pentru poduri la Secția II poduri C.F.R., magazia aceleiaşi secții şi Depozitul alimente federale Argeş (parțial).

Au fost numărați 11 morți, 8 răniți spitalizați şi 96 de sinistrați. La o evaluare sumară, valoarea clădirilor distruse şi avariate a fost estimată la 240 milioane lei[243], iar distrugerile provocate conductelor de apă uzuală şi electricitate la 3 milioane lei[244].

Dacă pentru restabilirea legăturilor telefonico-telegrafice Primăria nu a avut nevoie de concursul armatei, echipele de lucrători ale S.A.R.T. şi P.T.T. fiind suficiente[245], alta era situația la canalele de colectare ale oraşului. În cazul neintervenției în timp util, aceste avarii de ordin public, constând în astuparea canalului colector în câteva locuri, puneau în pericol salubritatea oraşului prin revărsarea apelor la suprafață. Tot din cauza bombardamentelor, oamenii erau fugiți din oraş, astfel că Primăria Piteştiului nu dispunea de brațele de muncă necesare efectuării acțiunilor corespunzătoare după un bombardament. În afară de această problemă, se mai ridica o alta, aceea a insuficienței fondurilor pentru plata muncitorilor, dacă aceştia ar fi fost găsiți. În această situație, Primăria, în ultimă instanță, a lansat un apel către Garnizoana oraşului pentru a-i pune la dispoziție 200 de soldați care să degajeze canalul şi să-l astupe acolo unde reparațiile făcute de tehnicienii municipalității erau terminate[246]. Confirmarea că Garnizoana a pus la dispoziția municipalității cei 200 de soldați este făcută într-o „*Dare de seamă*“ din ziua de 9 iunie 1944.

Valul de bombardiere a lăsat să cadă alte 30 de bombe şi după ce a părăsit spațiul aerian al oraşului Piteşti, lovind mai multe case din comuna Prundu şi islazul dintre satul Geamăna şi bariera Craiovei. Acțiunea a fost executată de valul al IV-lea, care a zburat la altitudinea de 2.500 m. S-a urmărit distrugerea avioanelor Flotilei a III-a Vânătoare Galați, dispersate în pădurile dintre Geamăna şi Bradu, precum şi a aerodromului de la Geamăna. Din fericire pentru români, covorul de bombe de 500 de livre fiecare a căzut la 4 km depărtare față de adevăratul obiectiv[247].

---

[242] *Ibidem*, f. 339-340
[243] *Ibidem*, f. 381
[244] *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 18/1944, f. 71
[245] *A.M.R.*, Fond 2265, dosar 2283, f. 458
[246] *Ibidem*, f. 321
[247] *Ibidem*, f. 380

În comuna Prundu au explodat 29 de bombe şi una a rămas intactă, în comuna Muşeteşti au fost lansate 6 bombe, care au explodat fără a face pagube, la fel ca şi în comuna Bârseşti, unde au explodat 4 bombe. În judeţul Argeş, acest bombardament a făcut 4 morţi, a distrus două case şi a avariat grav alte 17[248].

Conform unui raport final al M.St.M., în perioada 4 aprilie-8 iunie 1944, în urma atacurilor aeriene, oraşul Piteşti număra 250 de case distruse şi 581 grav avariate. Potrivit aceluiaşi raport, în judeţul Argeş, comuna Găvana suferise distrugerea a 10 case şi avarierea gravă a altor 2, comuna Drăganu avea 3 case distruse, comuna Prundu – 3 case distruse, 17 grav avariate, iar comuna Sămara – 4 case distruse şi 5 grav lovite[249].

În judeţul Muscel alarma a fost dată la ora 8^{30} şi a sunat până la 10^{55}. Valuri de avioane inamice, totalizând circa 150 de aparate, au zburat pe deasupra oraşului de la S-V spre N-E şi, la fel ca la Piteşti, s-au întors peste o oră. În oraş au lansat doar două bombe în mahalaua Chilia, punctul Groşani, care nu au făcut victime ori pagube. Deasupra oraşului au avut loc lupte aeriene, fiind auzite tiruri de mitraliere şi tunuri.

Judeţul Muscel a fost survolat de circa 500-600 de avioane la o înălţime de 7.000-8.000 m, cu direcţia Braşov-Ploieşti. La întoarcere, între orele 9^{20}-9^{57} avioanele au lansat bombe peste câteva comune: la Văleni-Podgoria 8 bombe – neexplodate, la nord de comuna Domneşti şi Stăneşti 5 bombe, care au explodat fără a face victime şi o bombă care nu a explodat, la Poenari 6 bombe explodate şi una neexplodată şi 6 în iazul proprietăţii I. C. Brătianu, la Florica. De asemenea, au mai fost găsite 6 rezervoare de benzină goale la Măţău. Pe teritoriul comunei Topoloveni, la 200 m sud de gara Călineşti, a fost doborât un avion cvadrimotor, fiind capturaţi 2 membri din personalul navigant[250]. Aparatul american fusese doborât de către slt. Baltă Constantin, cel care pe data de 5 mai reuşise să trimită la pământ alte două bombardiere Aliate[251]. Un alt aparat cvadrimotor a fost doborât pe teritoriul comunei Mozăceni, aproape de hotarul cu judeţul Dâmboviţa. A fost prins un singur paraşutist, ceilalţi lansându-se cu mult înainte ca avionul să se prăbuşească şi aterizând în judeţul Dâmboviţa[252].

După bombardamentele de la 6 mai şi 6 iunie asupra Piteştiului, s-a constatat că adăposturile ordinare ale oraşului nu mai erau folosite de către

---

[248] *Ibidem*, f. 336
[249] *Ibidem*, f. 341
[250] *Ibidem,* f. 336-338
[251] *Idem,* Fond 5476, dosar 1054, f. 77
[252] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 333

populație din cauza faptului că acestea nu prezentau siguranță în apărarea contra bombelor aruncate. După inspecția generalului Gh. Marinescu, comandantul A.P., au fost făcute recomandări pentru construirea de adăposturi galerii-mină în terasele orașului, care din punct de vedere al A.P. erau cele mai sigure[253].

În dimineața zilei de 7 mai a fost semnalat un avion de recunoaștere inamic zburând pe itinerarul: N-V Dubrovnik (7^{28}), S-V Belgrad (8^{10}), Turnu Severin (8^{25}), N-V Craiova (8^{30}), Pitești (8^{45}), Ploiești (9^{00}), unde a fost pierdut de posturile de pândă[254]. Acest lucru a făcut ca la Pitești alarma aeriană să fie dată în două rânduri – între orele 9^{45}-10^{10} și 10^{25}-11^{30}. În aceeași zi au fost prinși 4 piloți americani pe raza postului de jandarmi Topoloveni – 3 la Budișteni și unul la Leordeni[255].

Ziua de 10 iunie a adus un atac *surpriză* prin tactica adoptată. De data aceasta, Armata a 15-a U.S.A.A.F. de la Foggia a preferat să trimită asupra României numai avioane de vânătoare tip Lightning, folosite în prima parte a misiunii ca avioane de bombardament în picaj. Ținta a fost orașul Ploiești (rafinăria *Româno-Americană*), care a fost atacat între orele 8^{30}-9^{35} de circa 60-80 de avioane venite în 3 valuri de 20-25 aparate la o altitudine variind între 20 și 3.000 m. Atacul a fost favorizat de vânt, care a împrăștiat ceața artificială de deasupra obiectivului[256]. În fapt, intenția a fost aceea de a ataca cât mai de dimineață, pentru a surprinde avioanele româno-germane la sol și a le distruge.

A fost lovit și podul de cale ferată Olt-Slatina de către 6 avioane Lightning, pod apărat de Compania 206 A.A. din cadrul Brigăzii 1 Art. A.A.[257].

La Pitești, alarma aeriană a funcționat între orele 7^{45}-9^{45}, fără ca avioanele inamice să fie zărite din oraș. În urma luptelor aeriene ce au avut loc, avionul de vânătoare german nr. 12 pilotat de Hans Olmbert, făcând parte din grupul stabilit la Târgul Nou – Prahova, a aterizat forțat pe teritoriul comunei Ciobani. Avionul complet distrus a fost pus sub pază, iar echipa specială germană pentru ridicarea avioanelor proprii, cantonată în cazarma Regimentului 1 Vânători Pitești, a fost imediat anunțată[258].

---

253 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeș, Primăria Orașului Pitești*, dosar 16/1944, f. 401
254 *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 167
255 *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 394
256 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 195
257 *Ibidem*, f. 206
258 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 395

În 11 iunie au fost executate atacuri asupra oraşelor Galaţi, Focşani şi Giurgiu. Piteştiul avea să fie alarmat între orele 8^{40}-10^{45}, însă alarma avea să se dovedească falsă.

Acelaşi lucru avea să se întâmple şi în noaptea de 11/12 iunie, când a fost executat un raid de recunoaştere deasupra Banatului şi Olteniei. Având trista experienţă a bombardamentelor trecute, cei însărcinaţi cu darea alarmei şi-au făcut şi de data aceasta datoria, sirena auzindu-se între orele 3^{15}-3^{55}, deşi nici un avion britanic nu a fost văzut în tot judeţul. Ca şi la Piteşti, la Câmpulung alarma avea să sune în intervalul orar 3^{30} -4^{00}.[259]

Ca urmare a atacurilor aeriene din 6 mai şi 6 iunie asupra oraşului Piteşti şi a numeroaselor alarme începute din 4 aprilie 1944, Centrala Evreilor din România solicita din nou insistent administraţiei judeţene să se permită ca şi populaţia evreiască să fie evacuată în comunele rurale. Se motiva că mulţi conaţionali au fost sinistraţi direct prin distrugerea totală sau parţială a locuinţelor, iar alţii, în special copii şi femei, şocaţi fiind, au suferit puternice tulburări nervoase. Se considera că rămânerea mai departe în oraş a copiilor, femeilor şi bărbaţilor care ar fi putut să se refugieze în comunele rurale, ar fi agravat situaţia lor[260].

Se ştie că regimul hitlerist ducea o politică puternic antisemită, iar regimul Antonescu nu a putut face mai mult pentru evrei decât să le stabilească domiciliu forţat în unele oraşe în care aceştia prestau servicii. Bineînţeles că această situaţie, oricât de gravă părea, era oricum de preferat internărilor în lagărele de exterminare din interiorul Reich-ului german.

Din punct de vedere militar, ziua de 13 iunie nu a adus decât o misiune de recunoaştere americană cu două avioane Lightning în spaţiul României. Pe plan civil, Prefectura judeţului Argeş ordona Primăriei Vâlcele să pună la dispoziţia Spitalului Militar de Zonă Interioară Nr. 116, prin rechiziţie, 15 căruţe pentru a face un transport de materiale ce erau dispersate în această comună. Totodată era respinsă cererea Spitalului Z.I. Nr. 116 de a avea la dispoziţie, în orice moment ar fi avut nevoie, căruţe pentru transport. Ordinul semnat de prefectul lt. col. Emil Poruţiu era definitiv[261].

În noaptea de 13/14 iunie, ora 2^{10}, sg. maj. Hârmoiu Luca şi 4 militari având grade inferioare, de la Regimentul 1, Vânători au escortat la M.St.M. 7 prizonieri dintre aviatorii americani prinşi pe raza judeţului.

---

259 *Ibidem,* f. 408
260 *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Prefectura Judeţului Argeş*, Dosar 24/1944, f. 177
261 *A.M.R.* Fond Spitalul Z.I. Nr. 116, dosar 37, f. 31

Alarma s-a făcut auzită în Piteşti şi în noaptea de 14/15 iunie, între orele 23^{45}-0^{45}, când avioane inamice au trecut pe deasupra oraşului aruncând manifeste în limba română având titlurile: „*Sevastopol 1942-1944*“ şi „*Urmați calea rațiunii*“. A doua zi au fost găsite manifeste pe teritoriul comunelor Stâlpeni, Berevoieşti, Băileşti, Pietroşani şi Ştefăneşti[262]. Aceste manifeste erau strânse de către jandarmi şi arse, fiind considerate foarte periculoase pentru moralul populației[*].

Un atac de mici proporții a fost dat şi asupra oraşului Câmpulung Muscel, în ziua de 15 iunie, când mai multe bombe au căzut în zona Valea Rea şi mahalaua Valea Sărată. Atacul s-a soldat cu pagube relativ minore, la patru gospodării spărgându-se geamurile la case şi fiind dărâmat acoperişul alteia. Totalul pagubelor materiale era estimat la suma de 8.800 lei[263].

Ca şi cum efectele ucigătoarelor raiduri Aliate nu ar fi fost blamate îndeajuns, americanii au recurs şi la alte metode, infame, de curmare a vieților omeneşti, mai ales ale copiilor. Aşa cum se arăta şi în broşura editată de S.S.A. în octombrie 1943, americanii lansau bombe sub cele mai diferite forme: jucării, lămpi mici de buzunar, bricege ş.a., care erau considerate „*capcane ale morții*“. De aceea şi capitolul dedicat acestei chestiuni a fost intitulat „*Nu pune mâna pe ce ai găsit în drum, că te face praf şi scrum*“[264].

Un exemplu concret în acest sens îl constituie păpuşa de cauciuc plină cu explozibil găsită într-o pădure de pe raza postului de jandarmi Dănicei în ziua de 15 iunie.

În 18 iunie, comandantul Diviziei a III-a Infanterie a decis, în urma unei vizite făcute în nordul județului Argeş, ca Spitalul Z.I. Nr. 116 instalat la Vâlcele să mai primească un spațiu în comuna Măniceşti. A fost luată în calcul varianta de a instala al doilea corp al Spitalului Z.I. Nr. 116 în comunele Tutana sau Băiculeşti, abandonate din varii motive. Avantajele pe care le oferea şcoala Măniceşti în raport cu şcoala Vâlcele, spre deosebire de şcolile din Tutana şi Băiculeşti, erau acelea că şcolile din aceste comune se aflau la numai 1.500 m distanță una de alta. S-a emis părerea că cele două

---

262 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 426-428

* Pentru aruncarea manifestelor, avionul era prevăzut cu un aparat special acționat electric, de forma unei bande rulante ce se încărca continuu şi arunca manifeste. Pentru a fi aruncate mai uşor, ele erau aranjate în pachete sau băgate în saci de 50 x 50 cm. În primul caz ele se aruncau cu ajutorul unei bande rulante, iar în al doilea caz sacii erau fixați de marginea unei guri ce se afla pe peretele avionului, prin care erau aruncate afară, sacul rămânând în avion. Sistemul aruncării cu ajutorul bandei era cel mai rapid şi de aceea era întrebuințat cel mai des (*A.M.R.*, Fond 5417, dosar 1227, f. 76).

263 *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel*, dosar 11/1944, f.n.

264 *Idem*, *Fond Prefectura Județului Argeş*, dosar 28/1944, f. 9

şcoli puteau fi legate printr-o şosea realizabilă într-o săptămână, având concursul Şefului Serviciului medical de supraveghere – ing. Ovidiu Georgescu. Totodată, şcoala Mănniceşti prezenta marele avantaj de a se afla la numai 200 m de calea ferată, unde putea fi tras un tren sanitar pentru îmbarcarea răniţilor[265].

Ca urmare a atacurilor repetate ale aviaţiei Aliate şi a procentului destul de ridicat al bombelor neexplodate (care puteau fi mult mai periculoase decât cele explodate, prin faptul că puteau ucide pe oricine încerca să le dezamorseze, specialist sau nu, din curiozitate sau din obligaţie de *serviciu*), biroul A.P. Piteşti a efectuat în cursul lunii iunie mai multe instructaje care au avut ca obiect dezamorsarea bombelor. Primul exerciţiu a fost executat în ziua de 1 iunie, la ora 7^{00}, la întreprinderea *Textila Românească* din Găvana, participante fiind echipele responsabile de combaterea şi stingerea incendiilor. Instrucţia a constat în dezamorsarea a 3 bombe de tip american şi sovietic. Exerciţiul a fost repetat în ziua de 15 iunie, ora 16^{00}, la Secţia de Pompieri. La acest exerciţiu, alături de cei 400 de membri ai echipelor interesate, au mai luat parte 500 de piteşteni în mod benevol. În acelaşi mod s-a procedat şi în ziua de 20 iunie 1944, când a fost dezamorsată o bombă de 250 kg la Secţia de Pompieri Piteşti[266].

În 19 iunie, Primăria Câmpulung – ca şi cea din Piteşti – anunţa că, în conformitate cu dispoziţiile Preşedinţiei Consiliului de Miniştri, ziua de 22 iunie 1944, când se împlineau trei ani de la intrarea României în război, urma să fie sărbătorită în întreaga ţară. În cadrul acestei sărbători, aveau să fie oficiate slujbe religioase la care trebuia să ia parte în mod obligatoriu oficialităţile civile şi militare. Serviciul religios urma să fie oficiat la ora 11, fără fast, evitându-se aglomerările, luându-se totodată măsurile preventive în zonele active din punctul de vedere al aviaţiei[267].

În 22 iunie, printr-un „*Comunicat*“, Prefectura judeţului Argeş făcea cunoscut că, începând cu data de 25 iunie, camuflarea luminilor pe întreg teritoriul juridic al Comandamentului se făcea între orele 20^{30}-4^{00}.[268]

Tot din această zi Primăria anunţa că, pentru ca pe viitor populaţia să nu mai fie surprinsă de atacurile aviaţiei Aliate, s-a luat măsura ca în oraş să se dea şi prealarma. Semnalul de prealarmă era dat cu aproximativ 40 de minute înainte ca avioanele inamice să ajungă la verticala oraşului, numai prin moto-sirena de la secţia de Pompieri. După prealarmă se dădea alarma,

265 *A.M.R. Fond Spitalul Z.I. Nr. 116*, dosar 49, f. 40
266 *Arh. Naţ. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Judeţului Argeş*, dosar 16/1944, f. 68
267 *Idem*, *Fond Primăria Oraşului Câmpulung Muscel* , dosar 11/1944, f.n.
268 *Idem*, dosar 20/1944, f. 179

care era sunată prin toate sirenele electrice şi de mână existente, ca şi până atunci[269].

În 23 iunie este consemnat un alt mare raid aerian asupra Giurgiului şi Ploieştiului. Alarma la Ploieşti este dată între orele 8^{44}-10^{58}. Un număr de circa 230 de bombardiere Liberator şi Fortress, însoțite de nelipsiții vânători Mustang şi Lightning, atacă de la altitudinea de circa 6.500-7.500 m oraşul Ploieşti, în 3 valuri cu direcția S-V. Obiectivele vizate au fost rafinăriile şi gara, însă grație ceței foarte dense, oraşul a avut puțin de suferit. A fost atinsă numai partea de sud a oraşului – în jurul gării şi fabricii de armament *Concordia.* De această dată, Bucureştiul a fost ocolit[270].

Piteştiul a „*beneficiat*" numai de manifeste intitulate „*Factorul timp*" şi de înfiorătorul sunet al alarmelor aeriene între orele 9^{00}-11^{30}. Acelaşi tip de manifest a fost găsit şi pe teritoriul comunei Stolnici, în număr de 2.500 de exemplare.

Ziua de 24 iunie a adus un nou raid asupra Craiovei şi Ploieştiului. Schema atacului asupra Ploieştiului părea să o copieze pe cea din ziua precedentă. Alarma a sunat între orele 8^{54}-10^{50}. Atacul – dat de circa 300 de avioane la o altitudine de circa 6.500-7.500 m asupra rafinăriilor din partea de est a oraşului şi asupra rafinăriei *Româno-Americane* – a afectat prea puțin obiectivele vizate, din cauza ceței artificiale foarte dese şi a altitudinii mari de la care au fost lansate bombele[271].

În aceeaşi zi, la Câmpulung alarma a sunat între orele 8^{55}-11^{02} şi s-a dovedit a fi falsă.

În cadrul aceluiaşi raid aerian, a fost atacat pentru a doua oară podul de cale ferată Slatina-Olt. Atacul a fost executat de către 21 de avioane Liberator care, lansând asupra podului 100 de bombe grele, au provocat distrugerea acestuia.

24 iunie 1944 avea să însemne pentru aviația română una dintre zilele de tristă amintire, datorită marilor pierderi pe care le-a suferit. Dacă Gr. 1 Vt. avea la sfârşitul zilei 6 avioane doborâte, iar Gr. 6 Vt. 3 avioane căzute, echipajele lor revenind la baze ulterior, nu la fel se prezenta situația în cazul faimosului Gr. 9 Vt. La sfârşitul zilei, din cele 20 de avioane decolate, unul lipsea – acela al adj. stg. av. Constantin Lungulescu – care îşi găsise moartea după o luptă cu 3 avioane americane[272]. Şi din păcate pentru noi, acesta era doar începutul pierderilor noastre. **Cerul începuse să se înroşească...**

---

[269] *Argeşul*, Anul III, Nr. 128, p. 2
[270] *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 240
[271] *Ibidem,* f. 231
[272] Vasile Tudor, *Constantin „Bâzu"...*, p. 154

Tot atunci a fost întocmit un raport de către comandantul Diviziei a III-a Infanterie – generalul Tănăsescu – potrivit căruia pe teritoriul acestei Permanențe (a Diviziei a III-a) – Argeş şi Muscel – în intervalul 5 aprilie-24 iunie 1944, au fost doborâte 23 de avioane cvadrimotoare de bombardament. În raport erau menționate greutățile întâmpinate de această Permanență: pentru un număr aşa mare de avioane, Legiunea de Jandarmi nu putea mobiliza un număr suficient de oameni pentru un timp îndelungat. Cu această ocazie se face apel la organele abilitate, în speță Flotila a III-a de Bombardament şi Regiunea a III-a Aeriană, ca acest material să fie cât mai curând ridicat, în caz contrar acesta riscând să se deterioreze complet[273].

În 25 iunie, Comisia pentru ajutorarea sinistraților de pe urma bombardamentelor, al cărei preşedinte era vice-primarul Victor Dumitrescu, a distribuit unul din multele ajutoare pentru sinistrații complet săraci. Până la această dată fuseseră ajutate 130 de familii, cărora li se distribuise suma de 1.300.000 lei – bani trimişi de Ministerul de Interne prin intermediul Prefecturii Argeş[274].

În 28 iunie, centrul sensibil Bucureşti anunța că formațiuni aeriene inamice se îndreptau spre Capitală din direcția S-E. Avioanele inamice au trecut Dunărea prin sudul Olteniei, cu direcția Ploieşti. De remarcat că aceasta avea să fie o diversiune foarte ingenioasă a inamicului, căci atunci când vârful formației a atins sudul Ploieştiului, avioanele au virat spre sud, luând direcția Capitalei. Cele 260 de avioane Liberator, Fortress şi 16 Thunderbolt Republic au atacat Bucureştiul din direcția N – N-V în 3 valuri. În apropierea Capitalei, valurile s-au împărțit în 8 grupe de câte 15-30 de avioane, răspândindu-se pe un front larg de atac. Atacul primului val a început la ora 9^{40}, iar al ultimului la ora 10^{05}. Primele 5 grupe au atacat partea de N-V a oraşului cu linia ferată, gara de triaj, depozitul central *Distribuția*, iar restul de 3 au bombardat centrul oraşului. Au fost atinse Chitila, Piața Victoriei, Arsenalul Armatei, cartierele Mogoşoaia, Dămăroaia etc.[275].

Alarma în Piteşti a fost dată la ora 9^{10} şi a încetat la ora 10^{45}. Zgomotul inconfundabil al motoarelor de Liberatoare şi Fortress-uri avea să fie auzit în sudul județului Argeş. Au fost lansate bombe în mai multe comune: în Ungheni 10 explozive şi una incendiară, în Mozăceni 31 de bombe, în Ciupa şi Mozacu 9 bombe, iar în Recea 36 de bombe. Cu toate că au fost lansate multe bombe, poate cele mai multe din această campanie, nu

[273] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 490
[274] *Argeşul,* Anul III, Nr. 128, p. 4
[275] *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 270

au fost înregistrate victime omeneşti ori pagube materiale. Au mai fost lansate manifeste, intitulate „*Asaltul din Apus*". În urma luptelor aeriene, un avion de vânătoare german a aterizat forțat, din lipsă de benzină, în comuna Rociu[276].

În aceeaşi zi, Primăria oraşului făcea cunoscut că Întreprinderile Comunale Piteşti puneau la dispoziția Jandarmeriei un număr de 20 de tuburi de beton cu diametrul de 75 cm care erau necesare pentru construirea de adăposturi la posturile de jandarmi[277].

Noaptea ce a venit, 28/29 iunie, aducea un nou atac asupra Giurgiului. Alarma la Piteşti a sunat timp de aproximativ o oră, în intervalul 1^{50}-3^{00}.[278]

Ultima acțiune a Aliaților în luna iunie a avut loc în noaptea de 30. Alarma n-a mai fost auzită, cu toate că spațiul aerian al oraşului Piteşti a fost survolat de câteva avioane inamice. Un tren garat în stația Costeşti, voind să iasă pentru dispersare, a deraiat cu două vagoane la podul de peste râul Teleorman. Cu toate că nu s-au înregistrat victime, pasagerii au tras o spaimă soră cu moartea, în continuare circulația făcându-se prin transbordare[279].

În județul Muscel numărul refugiaților era în continuă creştere. Numărul lor ajunsese în comuna Topoloveni la 2.776 de persoane[280]. Cazarea refugiaților era făcută cu toată grija, spre a asigura pe cât posibil satisfacerea nevoilor de supraviețuire.

Alături de cantinele funcționarilor publici evacuați şi de cea pentru funcționarii Ministerului Propagandei Naționale, în județul Muscel mai fuseseră înființate 13 centre de aprovizionare cu alimente în Câmpulung şi în comunele Rucăr, Boteni, Stoeneşti, Lăicăi, Stâlpeni, Domneşti, Schitu-Goleşti, Piscani, Ştefăneşti, Topoloveni, Leordeni şi Priboeni[281].

În județul Muscel erau găzduite mai mult de 26 de autorități ale statului, dintre care două centrale – Ministerul Propagandei Naționale, cu 309 funcționari şi 16 vagoane de arhivă şi Direcția Cadastrului din Ministerul Justiției, cu 39 de funcționari şi 12 vagoane de arhivă[282].

Ținând cont de acestea, în a doua jumătate a lunii iunie, în afară de Spitalul Z.I. Carmen Sylva nr. 199, instalat în localul Liceului Dinicu

---

[276] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 499
[277] *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 13/1944, f. 249
[278] *A.M.R.,* Fond 2265, dosar 2283, f. 499
[279] *Ibidem*, f. 509
[280] *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Prefectura Județului Muscel*, dosar 109/1944, f. 101
[281] *Ibidem*, f. 114
[282] *Ibidem,* f. 87

Golescu din Câmpulung, nu mai sosise în oraş nici o autoritate civilă sau militară[283].

La sfârşitul lunii, prefectul judeţului Muscel înainta o „*Situaţie*“ la Ministerul Afacerilor Interne, prin care sublinia că judeţul „*fiind în prezent suprapopulat cu evacuaţi, nu mai poate primi noi evacuaţi, fără a se simţi prea greu lipsurile de tot felul şi în special de locuinţe şi hrană*“[284].

Şi totuşi, refugiaţi au mai sosit...

[283] *Ibidem*, f. 120
[284] *Ibidem*, f. 114

VIII. CAD STELE

Sufocanta lună iulie debuta cu atacul nocturn din 2/3 iulie asupra Bucureştiului. Deşi s-a dovedit falsă, alarma a fost auzită în oraşul Câmpulung între orele 1^{20}-2^{30}.[285] Tot alarmă falsă avea să fie şi cea de la Piteşti dintre orele 0^{50}-2^{45}, numai că aici zgomotul puternic al avioanelor inamice a putut fi auzit[286]. Nu era de glumit cu aceste avioane care puteau omorî în acțiunile lor de bombardament sute şi chiar mii de persoane, de aceea responsabilii cu alarmarea luau în serios orice *zumzet* de motoare sau informație cu privire la înaintarea pe direcția României a formațiilor inamice.

Şi dacă englezii bombardaseră Bucureştiul în noaptea de 2/3 iulie, americanii l-au bombardat în ziua de 4 iulie. Avioanele, în număr de circa 250 de aparate de tipul Liberator şi Halifax, au intrat în Capitală pe două direcții dinspre nord: o parte pe deasupra căii ferate Ploieşti-Bucureşti, iar o alta pe deasupra şoselei Ploieşti-Bucureşti. Avioanele, eşalonate în 5 valuri, au atacat cu bombe explozive şi incendiare partea de N-V a oraşului – triajul Chitila, Mogoşoaia şi Distribuția – precum şi partea de E şi S-E a oraşului – Pulberăria Dudeşti, Malaxa[287]. Alături de Bucureşti au mai fost atacate oraşele Giurgiu, Timişoara şi Arad.

Câmpulungul avea să fie alarmat între orele 11^{15}-13^{25}, când în partea de sud a județului, la o altitudine de 7.000 m, circa 110-120 de avioane inamice au trecut în valuri pe direcția N-E. În timpul acestui raid, avioanele Aliate nu au aruncat nici bombe şi nici manifeste[288].

Ziua de marți, 4 iulie, avea să consemneze un nou bombardament, în fapt ultimul executat de aviația Aliată asupra oraşului Piteşti. Din nou părtaşe la suferința piteştenilor aveau să fie oraşele Ploieşti şi Braşov. În cazul celui din urmă, atacul nu a durat decât 10 minute, în intervalul orar 10^{20}-10^{30}, executat de circa 150 de bombardiere tip Fortress venite în 7 valuri şi însoțite de 8 Lightning-uri. Formațiunile eşalonate în adâncime au atacat țintele la intervale scurte. Obiectivele bombardate au fost în special gara şi triajul C.F.R. Au mai fost bombardate fabricile *Vacum Oil, Mărăşeşti, Teutsch, Voinea, Astra* şi *Metrom*. Nu s-a reuşit doborârea nici unui avion atacator, ci numai avarierea a 5 dintre acestea[289].

---

[285] *Ibidem*, f. 534
[286] *Ibidem*, f. 516
[287] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 286
[288] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 514
[289] *Idem,* Fond 5476, dosar 860, f. 308

Piteşti – centrul oraşului

La Piteşti, alarma a sunat între orele 9^{30}-11^{30}. Pe deasupra teritoriului Permanenței Diviziei a III-a Infanterie au zburat din diferite direcții numeroase formațiuni de bombardiere americane însoțite de avioane de vânătoare. Acestea au lansat circa 80 de bombe asupra oraşului, pe străzile Craiovei, Matei Basarab, Smârdan, Cuza-Vodă, Exercițiu şi Frații Goleşti[290].

În urma atacului aerian, atât fabrica *Țesătoria Română*, cât şi localul atelierului mecanic *Nicht*, au fost complet distruse. Circulația pe calea ferată a fost întreruptă în gara Piteşti, linia de garaj fiind distrusă pe o lungime de 560 m la ieşirea din stație spre Bucureşti şi Craiova. Nu au fost lovite nici localul gării şi nici depoul de locomotive. De asemenea, cazărmile, stabilimentele militare, depozitele, oficiile telefonice şi P.T.T. au fost ocolite de bombele ucigaşe.

Din păcate, nu acelaşi lucru se poate spune despre 72 de imobile particulare – dintre care 26 au fost dărâmate, 22 distruse parțial şi 24 avariate – 95 de persoane fiind lăsate pe drumuri[291].

Circa 80 de bombe au fost lansate asupra podului de cale ferată peste râul Argeş aflat în satul Bănănăi, pod de legătură între gările Piteşti şi Goleşti. Ca şi în alte rânduri, datorită „*profesionalismului*" piloților americani podul nu a avut cu nimic de suferit. O paranteză merită totuşi a fi făcută pentru a menționa că bombardierii americani se făleau că pot introduce o bombă de la altitudinea de 5.000 m chiar şi într-o găleată. Au demonstrat şi de data aceasta că lucrurile nu stăteau chiar aşa, ei neputând ochi un obiectiv ce se întindea pe mai multe zeci de metri.

Cu această ocazie s-a remarcat eficiența Bateriei antiaeriene 128 Oerlikon, care avea în grijă paza podului de cale ferată de peste Argeş. Pentru îndeplinirea misiunii, Bateria 128 (cu două secții distruse – 3 tunuri Oerlikon) avea să plătească cu viața a 17 dintre membrii săi, printre care un ofițer – lt. Predatu Dinu, doi subofițeri – plt. Nedea Dumitru şi sg. maj. Stănescu Vasile, plus 14 soldați. Au fost răniți şi 15 membri ai Bateriei, între aceştia sg. Luca Gh.[292]. Ca urmare a pierderilor suferite, locul Bateriei 128

[290] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 527
[291] *Ibidem*, f. 519
[292] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 280

Oerlikon a fost luat de către Compania 200 A.A. La ieşirea din dispozitiv, în data de 27 iulie 1944, comandanții celor două unitătii, *128* şi *200*, au încheiat un *Proces Verbal* prin care se predau, respectiv se primeau spre îngrijire cele 14 morminte din satul Prundu plus efectuarea cuvenitelor slujbe religioase, aceasta conform Ord. nr. 941/1944 al Brigăzii a 3-a.

Trebuie spus că în scurta perioadă de la începutul anului 1944, Bateria 128 acumulase o bogată activitate operativă. Astfel, în baza Ord. nr. 75 (secret) din 24 aprilie al Regimentului 2 A.A., Bateria 128 ieşea din dispozitivul de apărare al centrului sensibil Galați, deplasându-se şi ocupând poziție în ziua de 29 aprilie 1944 în gara Buhăeşti Vaslui, cu misiunea de a apăra acest punct sensibil. De la această dată, Bateria a intrat în zona de operații sub comanda Regimentului 15 A.A. la început, şi apoi sub comanda Divizionului 21 A.A. din acelaşi Regiment.

În data de 31 mai 1944, în baza Ord. nr. 19/ 22 mai 1944 al Regimentului 15 A.A., bateria a fost îmbarcată pe calea ferată cu destinația Goleşti. Deplasarea a durat până în data de 6 iunie 1944 şi, în ziua de 7 iunie, în baza Ord. nr. 525/ 4 iunie 1944 al Brigăzii a 3-a A.A., bateria a ocupat poziție la circa 3 km de Goleşti, cu misiunea de a asigura apărarea antiaeriană a podului de cale ferată de peste râul Argeş. În urma bombardamentului din 4 iulie 1944, personalul Bateriei 128 a fost decimat, aceasta fiind pusă în imposibilitatea de a mai îndeplini misiunea ce-i fusese încredințată. De aceea, şi în conformitate cu Ord. nr. 5.314 A/18 iulie 1944 şi nr. 2.235 A/20 iulie 1944 ale Comandamentului Artileriei A.A., Bateria 128 A.A. era scoasă din dispozitivul de la podul de cale ferată de peste râul Argeş de la Goleşti şi trimisă la Baza Regimentului 4 A.A. (Braşov), pentru refacere şi reorganizare. Acesta a fost momentul în care Compania 200 A.A. a fost scoasă din dispozitivul centrului sensibil Bucureşti şi trimisă spre a lua în pază podul de peste Argeş, unde trebuia să ajungă în ziua de 26 iulie 1944[293].

Revenind la nefasta zi de 4 iulie, din rândurile populației civile au fost ucise 13 persoane, iar 14 au fost rănite – dintre care 10 bărbați şi 4 femei[294]. S-a constatat că după fiecare bombardament numărul victimelor era în scădere, deoarece alarmele erau date cu circa 40 de minute înainte de apariția avioanelor inamice, timp în care populația avea timp să se disperseze în afara oraşului. Dispersarea era necesară datorită faptului că oraşul Piteşti nu dispunea încă de nici un fel de adăpost care să prezinte siguranță contra

---

293 *Idem*, Fond 4499, dosar 1064, f. 85, 92
294 *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 524-525

bombardamentelor aeriene[295]. Normele de apărare pasivă erau acum respectate cu strictețe de populația civilă, nu atât din cauza amenințării cu diverse amenzi sau arestări de către autorități, cât mai cu seamă datorită instinctului de autoconservare.

În comuna Prundu-Argeş au fost lansate 122 de bombe, dintre care două nu au explodat. În urma bombardamentului, în această comună s-au înregistrat 25 de morți, 19 răniți, 18 case distruse, 10 parțial distruse şi 38 avariate. Au mai fost lansate de către aviația inamică 12 bombe pe teritoriul comunei Valea Iaşului, 6 pe teritoriul comunei Racovița, toate acestea explodând fără a face victime, iar pe teritoriul comunei Dăneşti au fost largate 10 rezervoare de benzină goale[296]. Au fost aruncate bombe şi în regiunea satului Noapteş – comuna Băiculeşti, la un kilometru de podul de cale ferată Curtea de Argeş-Piteşti, fără să fi avut consecințe[297].

În județul Muscel alarma s-a dat la ora 9^{35} şi a fost ridicată la ora 22^{30}. Circa 350 de avioane cvadrimotoare au trecut pe deasupra județului şi oraşului Câmpulung spre Braşov şi s-au înapoiat în direcția Piteşti şi Curtea de Argeş. Au lansat o singură bombă în mahalaua Vişoi şi manifeste în comuna Racovița[298].

Un aspect semnificativ, petrecut într-o gară apropiată de Piteşti, este plin de învățăminte. Trenul de persoane 1.001 pe ruta Bucureşti-Piatra Olt, înainte de intrarea în gara Pătroaia, a receptat semnalul de alarmă aeriană şi a oprit. Călătorii s-au refugiat pe câmp, ascunzându-se în culturi. Unii s-au ascuns sub vagoane sau au rămas în acestea. Înainte de a se da încetarea alarmei, călătorii „*plictisiți*“ au revenit în vagoane, ocupându-le în interior, pe acoperiş şi pe scări. La 11^{30} trenul a fost atacat de 8 avioane americane de vânătoare la joasă înălțime, razant, la 100-200 m; la interval de 20 de secunde, grupuri de 4 avioane au mitraliat trenul, rezultând un tablou tragic. La clasa I, o femeie alăptându-şi copilul a fost ucisă; o altă femeie şi-a pierdut cunoştința; un preot a fost rănit la un picior (fractură); cei de pe acoperiş au fost răniți sau ucişi; cei din vagoane au fost ucişi prin acoperiş sau lateral; locomotiva a fost perforată; cazanul de apă golit; vagonul de poştă incendiat, şeful de tren ucis sub vagon. Bilanțul tragicului eveniment: 77 de morți, sute de răniți, sute de traumatizați. Protestul oficialităților

---

[295] *Arh. Naț. Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Piteşti*, dosar 20/1944, f. 18
[296] *A.M.R.*, Fond 2265, dosar 2283, f. 536
[297] *Ibidem*, f. 626
[298] *Ibidem,* f. 535

româneşti prin Crucea Roşie, denunţarea actului sălbatic prin presă etc., au rămas fără efect[299].

În urma luptelor aeriene purtate între cele două aviaţii rivale, un avion cvadrimotor s-a prăbuşit pe teritoriul comunei Corbeni – Argeş, complet distrus, pe muntele Ghiţu. Un alt avion american, de data aceasta de vânătoare, a căzut pe teritoriul comunei Costeşti. Au fost prinşi 3 aviatori americani la Domneşti – Muscel, unul pe teritoriul comunei Brădet – Argeş, iar pilotul avionului căzut la Costeşti a fost găsit carbonizat complet.

Din tabăra româno-germană, pe teritoriul judeţului Argeş au fost doborâte 6 avioane de vânătoare germane: unul pe teritoriul comunei Suseni (pilotul salvându-se cu paraşuta), unul pe teritoriul comunei Broşteni (pilotul salvat, însă rănit, având mâna dreaptă fracturată), un altul pe teritoriul comunei Hârseşti (pilotul salvat, însă rănit uşor la cap), un avion pe teritoriul comunei Trepteni (pilotul salvat), unul pe teritoriul comunei Lăunele (pilotul salvat) şi unul pe teritoriul comunei Perişani, unde pilotul s-a salvat cu paraşuta, avionul căzând în flăcări pe teritoriul comunei Vâlcea[300].

Un mare preţ plătit de aviaţia germană pentru această zi, laudele meritându-le pe deplin toţi aceşti piloţi germani care luptau deasupra unui teritoriu străin, timp în care ţara lor era răvăşită de raidurile Aliate. Aceste laude le merită cu prisosinţă şi artileriştii de la bateriile care apărau rafinăriile Ploieştiului şi militarii care făceau cu greu faţă, alături de cei români, puhoiului de forţe ruseşti la graniţa de est a României.

Măsurile ce s-au impus după acest bombardament au fost acelea de restabilire a circulaţiei pe căile ferate de către organele C.F.R., alături de cele ale Armatei şi populaţiei civile. În felul acesta, circulaţia în ambele sensuri din gara Piteşti a fost restabilită până în ziua de 6 iulie. Triajul a fost pus în funcţiune în mai puţin de 10 zile. De asemenea, un detaşament al Armatei a lucrat la refacerea liniilor de telecomunicaţii cu Bucureştiul[301].

Din această dată, avioanele de producţie românească I.A.R.-80/81 au fost scoase definitiv de la zbor[302] (aceasta numai până la *întoarcerea armelor* împotriva nemţilor, când ruşii ne vor obliga să le folosim din nou) deoarece şi-au câştigat o tristă faimă, de „*coşciuge zburătoare*". Aceasta se datora faptului că rezervorul de benzină al avionului era dispus în faţa carlingii, iar atunci când acesta era lovit de o rafală de gloanţe, exploda şi-şi ucidea pilotul. Cei scăpaţi din astfel de situaţii aveau arsuri mai mult sau mai puţin

---

[299] Gh. Florea-Creangă, *Istoria apărării...*, p. 516
[300] *Ibidem*, f. 536
[301] *Ibidem*, f. 525
[302] Cornel Marandiuc, *Inimi, cât să cuprindă...*, p. 168

grave pe faţă sau pe mâini. Aflat la începutul războiului, aşa cum am mai spus-o, printre cele mai bune patru din lume, avionul I.A.R.-80 era acum cu mult depăşit de adversarii săi – Mustangul şi Lightningul, acestea numai dintre cele cu care se confrunta zilnic.* De acum înainte, piloţii aveau să se îndrepte spre aceste avioane doar pentru a le dispersa şi nu pentru a mai ieşi în faţa inamicului.

În acelaşi mod se exprima şi generalul Ion Dobran:

„Dacă la intrarea lui în fabricaţie de serie avea aceleaşi performanţe cu avioanele contemporane, mai târziu a fost depăşit de tacticile de folosire ale aviaţiei la altitudini mari, lupta aeriană mutându-se la 7-8.000 m, unde nu mai făceau faţă. În iulie 1944 a fost retras practic din apărarea teritoriului, fiind refolosit din nou pe frontul de vest în misiuni de însoţire şi atac la sol.“[303]

Din acest moment, sarcina a rămas doar în grija celor câteva avioane Me-109 de la Grupurile de vânătoare 7 şi 9 române şi a celor câteva escadrile din Grupul expediţionar german. Era o imensă răspundere, de care aviatorii noştri au încercat să se achite onorabil, pe cât le stătea în putere, compensând neputinţa aparatelor cu măiestria de a le pilota. Acest efort dus până la sacrificiu suprem, într-o astfel de situaţie, era greu de înţeles pentru Aliaţi.

A doua zi după atac, miercuri 5 iulie, profesorul Mihai Antonescu, vicepreşedintele Consiliului de Miniştri, însoţit de mai multe personalităţi din conducerea statului, a inspectat judeţele Dâmboviţa, Muscel şi Argeş. La Leordeni şi Goleştii Badii, acesta a inspectat lucrările de refacere a bisericii şi s-a ocupat de refugiaţii din comunele vecine. La Goleşti s-a ocupat de vechiul conac al familiei Goleşti, renovat în întregime cu aprobarea Institutului Naţional al Cooperaţiei. La Piteşti a cercetat cartierele sinistrate şi satul Bănănăi. Vizita acestuia s-a încheiat la Corbeni, unde de trei ani se construia un sat model Antoneşti[304].

În ziua următoare, 6 iulie, la Corbeni a fost prins de către jandarmi lt. av. Gerald B. Blliott, unul dintre membrii naviganţi ai avionului care se prăbuşise cu două zile în urmă pe muntele Ghiţu[305].

---

* Piloţii americani confundau în mod repetat avionul I.A.R.-80 cu redutabilul avion de vânătoare german Focke-Wulf-190

303 Apud Dan Antoniu, George Cicoş, *Vânătorul I.A.R.-80…,* p. 257

304 *Argeşul*, Anul III, Nr.131, p. 1

305 *A.M.R.*, Fond 2265, dosar 2283, f. 566

La trei zile după bombardamentul de la Piteşti, în 7 iulie, încă mai erau găsiţi morţi printre ruinele caselor dărâmate, aşa cum este şi cazul celor 3 soldaţi găsiţi sub zidurile unei case în comuna Prundu[306].

În ziua de 8 iulie a avut loc un alt accident provocat de *cadourile* Aliate. În acest accident au fost implicaţi doi copii din comuna Smei, în punctul Dealul Duminicii. Este vorba de băiatul Mihai V. Ion, de 16 ani, şi de fetiţa Gherghina I. G. Radu care, găsind un cartuş de mitralieră scăpat de la bombardierele ce străbăteau zilnic cerul, l-au lovit cu o piatră, acesta explodând şi rănindu-i pe amândoi[307].

9 iulie a reprezentat ziua unui nou raid aerian executat asupra Ploieştiului. Avioanele de tipul Liberator şi Fortress, în număr de circa 300-400 de aparate, însoţite de 200 de avioane de vânătoare, au pătruns în ţară pe la nord de Calafat (8^{50}) – nord Craiova – nord Slatina (9^{30}) – Piteşti (9^{35}) – Târgovişte – Ploieşti (9^{50}), pe care l-au bombardat şi apoi s-au îndreptat spre S-V trecând pe la nord de Slatina (10^{30}) şi au ieşit din ţară pe la Calafat (10^{45}). După ce bombardierele au părăsit zona Ploieşti, avioanele de vânătoare au părăsit şi ele ţara pe la Tr. Măgurele, între orele 10^{45}-11^{00}. La Ploieşti, bombardierele venite în 7 valuri, având direcţia N-S, au atacat rafinăriile *Xenia, Vega, Standard, Columbia,* şi alte obiective militare ale oraşului, neuitând bineînţeles gara, căreia i-au distrus 3 linii.

La Piteşti alarma a funcţionat între orele 8^{58}-11^{13}, dar raidul Aliat nu avea să afecteze de data aceasta judeţul.

Alarma a putut fi auzită în Câmpulung şi în întreg judeţul între orele 9^{00}-11^{08}. De la ora 9^{37}, valuri de avioane inamice au trecut pe deasupra judeţului, cu direcţia E – N-E, ultimul val trecând la ora 10^{20}. Peste numai 4 minute, avioanele din primele valuri au început să se întoarcă, ultimul val trecând pe deasupra judeţului la ora 10^{40}. Avioanele inamice, în număr de circa 150-200 de aparate, nu au lăsat în judeţul Muscel decât o bombă în comuna Călineşti, care a explodat fără să facă victime[308] şi un aparat de ochire scăpat dintr-un avion în comuna Stâlpeni[309].

La întoarcere, în judeţul Dâmboviţa – în perimetrul comunei Voineşti – pe o distanţă de circa 200 m americanii au aruncat furnici roşii cu aripi. Bănuindu-se că acestea conţin microbi, acestea au fost ulterior stârpite[310].

---

306 *Ibidem*, f. 571
307 *Ibidem*, f. 577
308 *Ibidem*, f. 578
309 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 305
310 *Ibidem*, f. 324

La 11 iulie, Legiunea de Jandarmi Argeş făcea cunoscut Diviziei a III-a Infanterie că pe teritoriul rural al județului Argeş se găseau încă bombe neexplodate care *aşteptau* să fie dezamorsate. În satul Budeasa Mică se afla o bombă (din 24 aprilie), în comuna Bârlogu o bombă (din 6 iunie), în comuna Recea 11 bombe (din 28 iunie), în comuna Mozăceni 4 bombe (din 28 iunie), în comuna Prundu două bombe (din 4 iulie). Această situație se datora numărului mic de specialişti care nu puteau face față numărului mare de bombe neexplodate răspândite pe o suprafață relativ mare[311].

În urma unui Ordin al Corpului I Teritorial din 14 iulie, curentul electric nu mai era oprit în oraşe pe timpul alarmelor aeriene, însă camuflajul trebuia respectat cu strictețe[312]. Toate aceste măsuri erau însă inutile, căci până la 23 august oraşul Piteşti nu a mai fost atacat aerian. De altfel nici nu mai aveau ce să bombardeze...

Dar accidente au mai fost. Aşa s-a întâmplat în ziua de 14 iulie, când țăranul Ilie N. Ivan din comuna Läunele de Jos a decedat în momentul în care a încercat să dezamorseze focosul unei bombe neexplodate găsite pe câmp[313].

În 15 iulie, Ploieştiul a fost din nou supus unui atac aerian, aviația Aliată trimițând asupra României din ce în ce mai multe avioane. În cursul dimineții a fost semnalată o puternică formație de bombardiere Aliate care veneau înspre România urmând 6 itinerare. Unul dintre acestea avea să atingă şi oraşul Piteşti: Calafat (9^{00}), Băileşti (9^{12}), Corabia (9^{25}), sud Alexandria (9^{35}), Drăgăneşti-Vlaşca (8^{41}), sud Bucureşti (9^{45}), Urziceni (9^{57}), Ploieşti (10^{10}), Piteşti (10^{26}), Piatra Olt (10^{34}), sud Craiova (10^{44}), Calafat (11^{02}) cu direcția S-V. După cum se poate observa, formațiunile inamice au înaintat spre Bucureşti, pe care ulterior l-au ocolit pe la răsărit, îndreptându-se în 5 valuri spre Ploieşti. Numărul avioanelor a fost de aproximativ 800, iar altitudinea la care au zburat a fost cuprinsă între 6.500-7.500 m. Artileria A.A. din Ploieşti, Bucureşti şi Timişoara a reacționat violent, doborând 4 avioane. La Ploieşti, obiectivele vizate au fost din nou rafinăriile, fabricile şi obiectivele militare, lansându-se numai bombe explozive. Au fost grav lovite rafinăriile *Vega, Româno-Americană, Unirea, Creditul Minier* ş.a.[314].

Alarma în județul Muscel a sunat în intervalul orar 9^{05}-11^{55}. La ora 10^{15}, pe deasupra comunei Topoloveni a fost semnalată trecerea unui val de bombardiere. După îndeplinirea misiunii, cele circa 800 de avioane – bombardiere şi de vânătoare – aveau să treacă din nou pe deasupra județului

311 *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 638
312 *Ibidem*, f. 622
313 *Ibidem*, f. 632
314 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 326

Muscel, în valuri de 20-30 de aparate. La marginea de sud a oraşului Câmpulung au căzut şi explodat 4 bombe care nu au făcut victime. În comuna Văleni Podgoria a căzut o ladă cu cartuşe în curtea şcolii primare. Au mai fost lansate 6 bombe pe raza comunei Aninoasa şi una pe raza comunei Jupaneşti, toate explodate fără a face victime[315].

Pe teritoriul judeţului Argeş au fost lansate 4 bombe în comuna Bălceşti, unde au fost avariate două case. Alte două bombe au fost lansate în comuna Mârghia, una explodată fără a face victime, iar una rămasă intactă la 500 m de km 144 al şoselei naţionale Piteşti-Slatina[316].

În 17 iunie echipa Regimentului 8 Moto a procedat la dezamorsarea bombelor de pe teritoriul Comandamentului 1 Teritorial. Au fost dezamorsate două bombe la depoul C.F.R. Piteşti şi altele în comuna Văleni, unde specialiştii au fost conduşi de slt. Hanganu. La ferma Florica s-a încercat dezgroparea a două bombe aflate la mare adâncime, dar nu s-a putut realiza acest lucru. Acestea au fost lăsate acolo pentru totdeauna, considerându-se că nu prezintă nici un pericol, fulminantul din focoase descompunându-se din cauza apei în care se aflau[317].

Ploieştiul avea să fie singurul oraş bombardat a treia oară consecutiv în decursul lunii iulie, aceasta în ziua de 22. În dimineaţa acestei zile, două avioane anglo-americane au executat o recunoaştere pe itinerarul: sud Poiana Mare (5^{35}), nord Bistreţul (5^{37}), Dioşti-Romanaţi (5^{38}), est Slatina (5^{41}), Piteşti (5^{43}), sud Rm. Vâlcea (5^{45}), Drăgăşani (5^{55}), Poiana Mare (6^{06}) cu direcţia S-V.

În cursul aceleiaşi dimineţi, numai câteva ore mai târziu, o puternică formaţie de bombardiere numărând 600 de aparate, însoţite de numeroşi vânători, avea să ia calea Ploieştiului. Pătrunse pe teritoriul ţării, avioanele au urmat drumul pe 5 itinerare, unul dintre ele trecând şi pe deasupra Piteştiului: Negotin (10^{10}), sud Slatina 1(0^{50}), nord Roşiorii de Vede (11^{00}), S-E Bucureşti (11^{37}), est Bucureşti (11^{45}), Ploieşti, sud Piteşti (12^{00}), nord Craiova (12^{20}), Cetate Dolj (12^{35}) cu direcţia S-V.

Artileria A.A. de la Ploieşti, Bucureşti, Buzău, Mizil, Brăila, Rm. Sărat a reacţionat puternic. La Ploieşti au fost lansate numeroase bombe explozive şi incendiare, fiind lovite rafinăriile *Româno-Americană* şi *Dacia*, precum şi cartierele din apropiere.

---

[315] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 626
[316] *Ibidem*, f. 627
[317] *Ibidem*, f. 610

La Buzău au fost lansate bombe şi au fost atacate cu armamentul de bord aeroportul, gara, triajul şi cartierele oraşului.

La Rm. Sărat au fost lansate grenade şi a fost mitraliat aeroportul.

Au fost lansate bombe şi s-a mitraliat în mai multe comune din judeţele Severin, Romanaţi, Dolj, Prahova, Rm. Sărat şi Ialomiţa[318].

Alarma a fost dată şi la Piteşti între orele 9^{40}-13^{10}, când pe deasupra oraşului au putut fi observate numeroase valuri de avioane inamice[319]. Populaţia oraşului n-a putut decât să mulţumească Providenţei pentru că nu mai erau încă o dată atacaţi, dar în acelaşi timp îi deplângea pe cei asupra cărora aveau să fie lansate tonele de bombe purtate de „pântecoasele“ cvadrimotoare.

În noaptea de 23/24 iulie, 80 de avioane pornite din Italia, urmând 6 itinerare, au atacat Bucureştiul. Numai două dintre aceste itinerare urmate de avioanele Aliate au trecut pe deasupra Piteştiului: primul – Calafat (0^{05}), Slatina (0^{30}), Piteşti (0^{43}), Târgovişte (0^{48}), Ploieşti (0^{59}), N-E Bucureşti (01^{10}), S-E Bucureşti (01^{20}), nord Giurgiu (01^{35}), est Tr. Măgurele (01^{44}) cu direcţia S-V; cel de-al doilea – nord Calafat (0^{20}), nord Slatina (0^{40}), S-E Piteşti (0^{59}), Bucureşti (01^{10}), N-V, Giurgiu (01^{25}), Roşiorii de Vede (01^{30}) cu direcţia S-V.

Manifestul „Cui i-e frică de pace?“

La Bucureşti au fost lansate numeroase bombe explozive şi incendiare care au căzut în cartierele mărginaşe şi în comunele suburbane – Colentina, Pipera, Băneasa, Popeşti-Leordeni, Herăstrău, Dămăroaia, Tei, Voluntari şi Giuleşti[320].

La Piteşti, numeroase avioane inamice au trecut pe deasupra oraşului, lansând manifeste intitulate „*Cui i-e frică de pace?*“. Alarma în oraş a fost dată între orele 0^{50}-2^{15}, la fel ca şi la Câmpulung. Pe deasupra Topoloveniului şi Racoviţei, 20 de avioane au trecut cu direcţia V-E, apoi s-au întors pe acelaşi drum[321].

Ziua de 26 iulie, în care a fost bombardat încă o dată Ploieştiul, a fost o adevărată zi de doliu în cadrul aviaţiei române. Deşi fuseseră

[318] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 348
[319] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 644
[320] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 352
[321] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 644

anunțate de către Centrul german de informații ca venind la atac numai 20 de bombardiere neînsoțite de vânătoare de protecție, americanii au venit iarăşi câtă *frunză şi iarbă*. Acum aveau să ***cadă stelele*** aviației române ...

Aviatorii Grupului 9 Vânătoare, care aveau să constate pe pielea lor eroarea furnizată de Centrul german în acea dimineață, aveau să se ridice în aer în număr de 18. În urma unei lupte teribile şi de o inegalitate dureroasă între aviațiile celor două părți, românii aveau să numere 7 avioane prăbuşite. Dintre cei care le pilotau, 3 au murit pe loc – adjutanții aviatori Pavel Turcanu, Emil Bălan şi Al. Economu, căpitanul Gh. Popescu Ciocănel decedând în spital în urma gravelor arsuri suferite, iar adj. şef. Andrei Rădulescu şi adj. maj. Ioan Mucenica, ciuruiți de gloanțe, aveau să petreacă mult timp în spital. Cel „*mai norocos*" a fost lt. av. Ion Dobran care – doborât, dar neaccidentat – a urmărit cumplita luptă care se ducea în ceruri. Şi dacă viața aviatorului este printre cele mai frumoase pe care un om o poate avea, apoi moartea acestuia este dintre cele mai tragice care pot fi văzute. Dar ei îşi făcuseră datoria de ostaşi ai aerului.

Despre aceasta avea să scrie în raportul său comandantul grupului, cpt. av. Al. Şerbănescu, cel care alături de cpt. av. Constantin „Bâzu" Cantacuzino şi de cpt. av. Lucian Toma, era considerat cel mai bun pilot de vânătoare din cadrul aviației române:

„*Întâlnind formațiile inamice mult mai numeroase, nu au ezitat, ci prin bravură şi spirit de sacrificiu legendar, pentru gloria aripilor româneşti, au primit o luptă inegală.*"[322]

Americanii au pierdut 11 dintre cele 100 de avioane trimise, ceea ce pentru ei era un succes. Potrivit unui „*Buletin*" extras din presa străină privind aeronautica, Aliații îşi puteau îngădui luxul (către sfârşitul războiului) de a pierde zilnic 30-40 de bombardiere cu echipajele lor, fără să se resimtă[323].

În noaptea de 26/27 iulie, în Piteşti a fost din nou dată alarma între orele 22^{50}-01^{15}, când numeroase avioane inamice au trecut pe deasupra oraşului. Avioanele englezeşti aveau să bombardeze din nou rafinăriile Ploieştiului. Şi în județul Muscel alarma a sunat între orele 23^{08}-0^{15}. Avioane inamice au trecut pe deasupra comunelor Racovița şi Stâlpeni[324].

---

322 Apud, Vasile Tudor, *Un nume de legendă...,* p. 126
323 *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 516, f. 161
324 *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 678

În următoarea noapte, 27/28 iulie, aproximativ 30 de avioane cvadrimotoare Liberator şi bimotoare Douglas Boston au atacat Bucureştiul, bombele căzând mai ales în partea de sud a oraşului[325].

În 28 iulie, o formaţie puţin numeroasă avea să atace Ploieştiul. De data aceasta Capitala a fost ocolită. Piteştiul şi teritoriul aferent au fost alertate între orele 9^{00}-11^{15}. Numeroasele avioane inamice au lansat 12 bombe în marginea aerodromului Geamăna, fără a face pagube. Alte bombe au fost lansate în pădurea Podeanca – 5 la număr, 4 în comuna Şerboeni şi 3 în comuna Răteşti, neprovocând pagube.

Totodată avea să fie doborât un avion pe teritoriul comunei Gliganu, fiind prinşi 5 aviatori în comuna Pădureți, un aviator în comuna Gliganu şi încă unul la Şerboeni[326].

Manifestul „Cinci ani de minciuni naziste“

În ziua de 29 iulie, avioanele inamice au lăsat să cadă numeroase manifeste intitulate „*Cinci ani de minciuni naziste*“ şi „*Vorbe şi fapte*“, lansând totodată 8 bombe pe teritoriul comunei Ioneşti – Argeş, explodate fără victime[327].

Formațiuni puternice de bombardiere Liberator, totalizând un număr de circa 150-200 de aparate, evoluând în 4 valuri însoțite de 14 Lightning-uri, s-au năpustit în ultima zi a lunii iulie asupra Bucureştiului[328]. În această ultimă zi a lui Cuptor, la Piteşti alarma a trebuit să sune timp de trei ore jumătate – 9^{20}-12^{50}, fără a se consemna ceva[329].

---

[325] *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 381
[326] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 681-691
[327] *Ibidem*, f. 714
[328] *Idem,* Fond 5476, dosar 860, f. 403
[329] *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 711

IX. TITANUL A FOST DOBORÂT

August avea să fie pentru locuitorii României, şi mai cu seamă pentru cei din Muntenia, ultima lună de bombardamente. Dar până la sfârşitul acesteia, locuitorii ei mai aveau să simtă teroarea bombardamentelor şi suferinţa pierderii celor dragi.

La începutul lunii, în 2 august, pentru a face şi mai bine auzit sunetul lugubru al alarmelor aeriene, Comandamentul A.P. Piteşti a mai primit alte două sirene electrice de 4,7 Kw de la firma *Britania* din Timişoara, care au fost montate pe clădirea Penitenciarului Piteşti şi pe Uzina Electrică[330].

Primul atac din această lună avea să fie dat în ziua de 4 august, când circa 50 de avioane de vânătoare Mustang şi Lightning au survolat teritoriul României spre U.R.S.S. Între orele 10^{36}-11^{40}, vânătorii americani, zburând la altitudini cuprinse între 50-3.500 m, au atacat oraşul Ploieşti. În drumul lor, aceştia au mai atacat cu armele de bord aerodromul Mizil, secţiile de A.A. amplasate pe acest aerodrom, aeroportul Buzău şi şoseaua naţională Buzău-Rm. Sărat[331].

În oraşul Câmpulung, alarma a sunat între orele 10^{34}-12^{00}. Pe deasupra comunei Topoloveni, zburând la mare altitudine, au trecut avioane de vânătoare cu direcţia Ploieşti.

Alarma a sunat în 6 august şi la Piteşti între orele 10^{45}-11^{45}, fără să fie semnalate avioanele Aliaţilor[332].

O tactică specială, dar care mai fusese folosită o dată de Aliaţi, a fost pusă în practică în ziua de 8 august, când formaţiunile de vânătoare venite din Italia au întărit protecţia bombardierelor plecate din Rusia. După executarea bombardamentului asupra oraşului Buzău, precum şi asupra aeroporturilor din vecinătate, de la o altitudine variind între 5.000-7.000 m, cele 70 de bombardiere şi cei 50 de vânători au părăsit spaţiul ţării pe la Tr. Măgurele[333].

Noaptea de 9/10 august a adus un nou bombardament asupra oraşelor Bucureşti şi Ploieşti. Asupra celor 100 de avioane inamice, Artileria A.A. din cele două oraşe se dezlănţuie cu toată furia, reuşind să

---

330 *Arh. Naţ. . Dir. Jud. Argeş*, *Fond Primăria Oraşului Piteşti,* dosar 18/1944, f. 146
331 *A.M.R.,* Fond 5476, dosar 860, f. 407
332 *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 735
333 *Idem,* Fond 5476, dosar 860, f. 414

doboare 4 dintre ele. În cursul acestui raid nocturn, aviația Aliată a lansat numeroase manifeste în județele Ilfov, Prahova, Dâmbovița şi Argeş[334].

În dimineața zilei de 10 august, un avion de recunoaştere inamic a fost semnalat pe itinerarul: Târgovişte (5^{12}), Ploieşti (5^{23}), S-V Ploieşti (5^{28}), sud Piteşti (5), nord Piatra Olt (5^{44}), Calafat (6^{05}) cu direcția S-V. În cursul aceleiaşi dimineți, Ploieştiul avea să fie din nou sub tirul unei uriaşe formații de bombardiere însoțite de obişnuita vânătoare, numărând 800 de aparate. Ca de obicei, acestea au urmat 5 itinerare, Piteştiul fiind ocolit. În urma luptelor aeriene, care se duceau asemenea celei dintre David şi Goliat, au fost doborâte 7 avioane inamice (mai asigurau protecția teritoriului românesc cu avioanele lor doar 40 de piloți români şi 20 de piloți germani[335]). Cu toate acestea, în Ploieşti, rafinăriile *Standard, Româno-Americană, Astra, Vega, Unirea,* uzinele de armament *Concordia,* gara Ploieşti Sud, cartierele de locuințe şi unele obiective militare au fost grav lovite.

Totodată au fost lansate numeroase bombe în mai multe comune din județele Prahova, Ilfov, Buzău, Argeş, Teleorman, Vâlcea, Gorj şi Mehedinți[336].

La *noi*, în urma verificărilor făcute pe teren au fost găsite două bombe, una la Urlueşti şi una la Cărpiniş. Alarma a sunat în oraşul Câmpulung între orele 9^{25}-11^{44}, când pe deasupra județului Muscel au trecut circa 500 de avioane Aliate aflate la mare înălțime şi zburând în direcția Ploieşti[337]. La întoarcere au lansat 3 bombe pe teritoriul comunei Oneşti şi două bombe pe teritoriul comunei Domneşti.

Datorită confruntărilor cu avioanele inamice, un avion de vânătoare de noapte Me-110 a fost doborât pe teritoriul comunei Deagurile. Cei doi piloți aflați la bordul acestuia s-au salvat cu paraşutele[338].

În 11 august a fost luată decizia ca întreaga cantitate de fier-beton destinată construcției Grupului Industrial Piteşti (Colibaşi) să fie dată autorităților şi întreprinderilor dispersate sau evacuate în urma bombardamentelor, pentru construirea de adăposturi antiaeriene. Această măsură a fost luată deoarece s-a considerat că nu era neapărată nevoie la momentul respectiv de tot acest material[339].

---

[334] *Ibidem,* f. 421
[335] Ion Dobran*, Jurnalul locotenentului Dobran*, Ed. Modelism Internațional, 1998, p. 107
[336] *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 422
[337] *Idem,* Fond 2265, dosar 2283, f. 735
[338] *Idem,* Fond 5487, dosar 6054, f. 18
[339] *Ibidem*

În noaptea de 14/15 august la ora 01^{30} au fost semnalate zgomote de avioane în regiunea Tg. Mureş – Copşa Mică (01^{48}) – sud Rm. Vâlcea (2^{05}) – sud Piteşti (2^{25}) – Roşiorii de Vede (2^{30}) – sud Alexandria (2^{40}), trecând în Bulgaria prin regiunea Tr. Măgurele[340].

Răgazul lăsat de Aliaţi a durat până în ziua de 17 august, când o puternică formaţiune de avioane alcătuită din 400 de bombardiere şi 300 de vânători a atacat Ploieştiul. Survolul s-a produs la altitudine foarte mare pe 6 itinerare, Piteştiul fiind ocolit şi de data aceasta. Cu toate acestea, au fost alarmate aproape toate localităţile din Banat, Oltenia şi Muntenia. La Ploieşti au fost lansate numeroase bombe explozive şi incendiare asupra rafinăriilor *Xenia, Vega, Standard, Unirea, Astra Română, Româno-Americană,* gara Ploieşti Sud, cartierele de locuinţe etc.

Pe teritoriul judeţului Argeş au fost lansate 10 bombe în comuna Budeşti, două în comuna Găujani şi 6 în comuna Ciomăgeşti, toate explodând fără a face victime.

Următoarea incursiune de bombardament este cea din noaptea de 17/18 august. Aliaţii au atacat oraşele Târgovişte şi Ploieşti cu 60 de avioane venite pe 4 itinerare. La Piteşti a sunat numai alarma, între orele 22^{15}-0^{15}, când avioanele au putut fi văzute atât la dus, cât şi la întors[341].

Un alt atac al bombardierelor Aliate, dintre cele care păreau că nu se vor mai sfârşi niciodată şi care creau impresia că aviatorii americani nu mai puteau trăi fără a face *înviorarea* deasupra României, avea să fie cel din 18 august, ocazie cu care invadatorii aveau să-l răpească dintre cei vii pe ***Titanul*** aviaţiei române de vânătoare – ***cpt. av. Al. Şerbănescu***.

Respectat şi preţuit de toţi cei ce-l cunoşteau în timpul vieţii, regretat după aceea, Şerbănescu rămâne un mare erou naţional şi un vânător de excepţie. La puţină vreme după tragica-i dispariţie, generalul av. Emanoil Ionescu, comandantul său, scria:

„*Caracter integru, perfect, loial, un distins patriot, în luptă a dat dovadă de mult curaj, calm şi sânge rece, dispreţuind moartea, insuflând şi altora spiritul de sacrificiu, precum şi încrederea în material, în ştiinţă şi arta de a-l întrebuinţa. A avut cea mai frumoasă activitate de război, totalizând 590 misiuni de luptă, 235 lupte aeriene, 47 avioane doborâte. A ştiut să-şi conducă Grupul cu cele mai mici pierderi.*

---

340 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 445
341 *Ibidem*, f. 467

Unitatea sa a fost model în Corpul 1 Aerian, iar el, cel mai vrednic comandant de Grup, fapt pentru care a fost propus a fi înaintat în mod excepțional la gradul de lt. comandor.“[342]

La rândul său, locotenentul Dobran – coleg de zbor în această ultimă întâmpinare – scria în jurnalul personal despre comandantul său de grup:

„*E război?... Ce război?... Poate doar acolo sus... sus de tot, unde în sclipiri de argint se aud tunete... doar acolo se luptă zeii cu titanii şi tocmai acum a căzut din înălțimi un titan fulgerat.*“[343]

Copleşitoarea formație a Aliaților a atins de această dată numărul de 1.000 de aparate. Au fost atacate (pentru a câta oară?) oraşele Ploieşti şi Câmpina. La Ploieşti au fost lansate numeroase bombe explozive şi incendiare care, lovind rafinăriile *Dacia, Româno-Americană, Unirea, Astra,* şi *Xenia,* au provocat incendii şi avarii foarte grave.

La Câmpina, rafinăria *Steaua Română* a fost grav lovită şi incendiată, iar cartierele din împrejurimi au avut şi ele de suferit.

Au mai fost lansate numeroase bombe în județele Prahova, Ilfov, Dâmbovița, Muscel şi Argeş[344].

În Piteşti, alarma a sunat între orele 9^{00}-12^{35}, când avioane inamice au trecut în numeroase valuri pe deasupra oraşului cu direcția Ploieşti şi Braşov. La întoarcere, la ora 12^{30}, avioanele au lansat în comuna Rociu o bombă care a incendiat o şură de paie. Paguba produsă cetățeanului Nicolae Stancu era în valoare de 30.000 lei. În comuna Stolnici au fost lansate manifeste intitulate „*Clipa hotărâtoare*“ pe recto, iar pe verso „*Până la ultimul glonte*“. Au mai fost lansate 5 bombe în pădurea de pe teritoriul comunei Bascovele, care explodând nu au făcut victime[345]. Acesta avea să fie bilanțul ultimului bombardament care a afectat județele Argeş şi Muscel.

Câteva ore mai târziu, la ora 13^{35} un avion de recunoaştere inamic survola la mare altitudine oraşele Ploieşti şi Câmpina.

Deoarece rezultatele acestei recunoaşteri se pare că nu i-au mulțumit pe Aliați, aceştia au invadat cerul României, a doua zi – 19 august –, cu alte formațiuni de bombardiere. Semnalate în regiunea Dubrovnik – Skutari între orele 8^{20}-9^{17}, cele 100 de avioane aveau să înainteze pe *bătătoritul drum* spre

342 Apud, Vasile Tudor, *Un nume de legendă...,* p. 131
343 Ion Dobran, *Jurnalul…,* p. 115
344 *A.M.R.*, Fond 5476, dosar 860, f. 468
345 *Idem*, Fond 2265, dosar 2283, f. 746

România, de unde, despărţindu-se în 6 valuri, au atacat iar Ploieştiul. Unul dintre itinerare, urmat de al doilea val, avea să includă şi Piteştiul: Berzeasca (9^{35}), sud Tg. Jiu (9^{48}), sud Piteşti (9^{57}), sud Braşov (10^{29}), Ploieşti (10^{52}) ieşind din ţară prin regiunea Calafat cu direcţia S-V[346].

20 august este ziua care avea să aducă numai două recunoaşteri anglo-americane asupra Munteniei. Itinerarul urmat de avioanele inamice în intervalul orar 14^{51}-16^{01} a fost: Băileşti (14^{51}), Caracal (14^{05}), sud Ploieşti (15^{20}), N-V Buzău (15^{25}), nord Ploieşti (15^{30}), sud Târgovişte (15^{35}), nord Slatina (15^{46}), sud Cetate (16^{01}) cu direcţia Italia[347].

Deşi atunci românii nu au ştiut, această recunoaştere avea să constituie ultima prezenţă a unui avion Aliat deasupra teritoriului ţării (până la 23 august, când „pântecoasele" Fortăreţe, acum transformate în avioane de *pasageri*, i-au luat la bordul lor pe numeroşii piloţi americani şi englezi făcuţi prizonieri în decurs de un an). Desigur că populaţia civilă a mulţumit Providenţei pentru acest lucru de care credea că nu va mai scăpa.

Concluziile erau sumbre.

Dacă în luna martie extracţia de ţiţei din regiunea petroliferă românească se ridicase la 385.000 tone, ea scăzuse în luna aprilie la 192.000 tone, în luna mai la 176.000 tone, iar în luna iunie la 77.000 tone. În cursul lunii iulie producţia scăzuse de la 16.000 tone pe zi la 6.500 tone pe zi, situaţie care s-a menţinut până la sfârşitul lunii august. Producţia nu a putut fi readusă la parametrii anteriori şi din cauza paralizării mijloacelor de transport. Trenurile-cisternă nu mai puteau circula, iar Dunărea devenise impracticabilă din cauza minelor magnetice[348].

La sfârşitul raidurilor aeriene anglo-americane, oraşele Câmpina şi Ploieşti erau prefăcute în ruine. Nici Piteştiul nu arăta mai bine. Cu numeroase locuinţe distruse, cu populaţia refugiată în comunele învecinate, cu puţini funcţionari la posturi, oraşul nu avea să-şi reintre în ritmul obişnuit prea curând. Suferinţele fizice cauzate de bombele lansate, precum şi traumele psihice provocate de repetatele alarme aeriene aveau să se vindece greu.

Deşi războiul contra aviaţiei anglo-americane şi a trupelor ruseşti se încheiase, românii întorceau armele contra nemţilor. Pentru încă o jumătate de an, populaţia României, inclusiv cea a judeţelor Argeş şi Muscel, avea să suporte preţul războiul contra noului inamic – Germania.

---

346 *Idem*, Fond 5476, dosar 860, f. 471
347 *Ibidem,* f. 519
348 Horia Brestoiu, *Impact*..., p. 518-525

Şi greul pentru noi nu se încheia o dată cu sfârşitul războiului.

Dacă astăzi România ar trece printr-o experienţă ca aceea din anul 1944, cu siguranţă că oraşul Piteşti ar avea aceeaşi soartă pe care a avut-o Ploieştiul în al doilea război mondial.

Chiar dacă timpul vindecă rănile, cicatricele dor...

ANEXĂ

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor județe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omenești		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observații
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniți		Vii	Morți						
1	1 august 1943	D	**Piteşti**		102	1					13^{50}								Bombă incendiară la Depozitul de Subzistență
2	1 august	D	Rociu – Ag.		100	6	3		2	2									+20 de bastoane explozibile
3	1 august	D	Răteşti – Ag.			6	4												+60 de bastoane explozibile
4	1 august	D	Căteasca – Ag.			4										1	Vt. Germ.		Au mitraliat populația locală
5	1 august	D	Slobozia – Ag.			6													
6	1 august	D	Gliganu – Ag.			4	3												
7	1 august	D	Borzeşti – Ag.																Bombe incendiare şi multe cutii de tablă
8	1 august	D	Gara Stolnici – Ag.			11													Calea ferată distrusă pe 80 m
9	1 august	D	Gara Ioneşti – Ag.			2													
10	1 august	D	Gara Burdea – Ag.			6													Calea ferată acoperită pe 200 m
11	1 august	D	Com. Buzoeşti şi Cornățelu			20													
12	1 august	D	Câmpulung	13^{45}	66	5													
13	1 august	D	Gara Hârseşti			2	5		3										
14	1 august	D	Gruiu – Ag.			4	2												
15	1 august	D	Şerbăneşti – Ag.			6													
16	1 august	D	Ştefăneşti			6													
17	1 august	D	Leordeni			5													
18	1 august	D	Ciulnița				27												
19	1 august	D	TOTAL			66	41		5										Bombe lansate 107 Pagube materiale – 4.130.000 lei

ANEXĂ

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor județe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omenești		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observații
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniți		Vii	Morți						
20	4 aprilie 1944	Mi.	V-E Pădureşti – Costeşti- Rociu- Teiu - Dâmbovița	13^{35}	80-100														
21	4 aprilie	Mi.	Teiu – Deal			8	1			1									
22	4 aprilie	Mi.	Ciupa			2													
23	5 aprilie	J	Lunca-Corbului									3		2					
24	5 aprilie	J	Căteasca									14/5		1					
25	5 aprilie	J	Oarja									8	7	1					
26	5 aprilie	J	Fâlfani									7		1					
27	5 aprilie	J	Mârghia									7		3					
28	5 aprilie	J	Călineşti			1			3	13			5	2	Libe-rator				
29	5 aprilie	J	Leordeni									3							
30	5 aprilie	J	Pădureți			2						4		2					
31	5 aprilie	J	Coloneşti-Olt																
32	5 aprilie	J	Gorganu			9						2	2	4	Libe-rator				
33	5 aprilie	J	Bogați											1					Aviatorul prins pe teritoriul comunei Glâmbocel
34	5 aprilie	J	Topoloveni									5							În centrul satului
35	15 aprilie	S	Humele – Ag.				1												
36	16 aprilie	L	Merişani/ Bascovele									13	1	1	Quadr.				Prizonieri trimişi la M.St.M.
37	16-17 aprilie	L – Ma.	**Piteşti**	23^{30}								2							Paraşutişti lansați de un avion sovietic
38	17 aprilie	Ma.	Câmpulung	14^{15}							15^{28}								

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor judeţe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omeneşti		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observaţii
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniţi		Vii	Morţi						
39	17 aprilie	Ma.	Drăganu	11^{30}								8		2	Quadr.				Prinşi cu ajutorul jandarmilor
40	19-20 aprilie	J –V	Sud Muscel																1 avion necunoscut a făcut semne luminoase
41	19 –20 aprilie	J –V	Bascov																Lansată o paraşută
42	24 aprilie	Ma.	Budeasa Mică			1	1												Bomba neridicată până la 11 iulie
43	24 aprilie	Ma.	Beşeţi-Negreşti			3													Fără victime sau pagube
44	24 aprilie	Ma.	Colibaşi			3													Fără victime sau pagube
45	24 aprilie	Ma.	Găvana	11^{30}							13^{30}			1	Quadr.				
46	24 aprilie	Ma.	Băiculeşti											1	Quadr.				
47	24 aprilie	Ma.	Oarja													1	Vt. germ.		
48	24 aprilie	Ma.	Tutana									3		1					
49	24 aprilie	Ma.	Zărneşti – Ag.									10							
50	24 aprilie	Ma.	Broşteni							1									
51	24 aprilie	Ma.	Câmpulung									8		1	Quadr.	1	Vt. rom.		
52	28 aprilie	S	Corbeni – Gara Corbeni	14^{30}	20	2													17^{45} - întoarcerea
53	3-4 mai	Mi.- J	**Piteşti**	1^{20}															Survol avion necunoscut
54	3-4 mai	Mi.- J	Albota																1004 – manifeste „Adevărul evident“
55	5 mai	V	Muscel	13^{28}	400/200						14^{45}								
56	5 mai	V	Dobreşti									5	3	5	Quadr.				
57	5 mai	V	Braduri																20 de rezervoare goale

ANEXĂ IV

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor județe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe Ex.	Bombe Neex.	Greut. bomb.	Victime omenești Mo.	Victime omenești Răniți	Încet. alarm.	Prizonieri Vii	Prizonieri Morți	Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observații
58	5 mai	V	Săpata de Sus																+ 105 cartuşe de mitralieră
59	5 mai	V	Merişani	13^{20}		1					16								
60	5 mai	V	Clucereasa																
61	6 mai	S	**Piteşti**	10^{40}	80	182	17	250	191	248 453 pansați	$13/14^{30}$			7				11	Un total de 280
62	6 mai	S	Budişteni									6							
63	6 mai	S	Lăicăi									2							
64	6 mai	S	Jugur									4							
65	6 mai	S	Stâlpeni			3													
66	6 mai	S	Găvana	10^{40}		102			3	10									
67	6 mai	S	Țițeşti		293													10^{40}	
68	6 mai	S	Drăganu – Argeş			7	2			1									
69	6 mai	S	Valea-Ursului			15			2	1									Glâmboc
70	6 mai	S	Prundu			15			1	3									
71	6 mai	S	Mioveni													1	Av. germ.		În 6 mai – 12 aviatori americani capturați
72	6 mai	S	Muscel	23^{05}							24^{22}								
73	6 mai	S	Câmpulung	10^{50}	350														
74	6 mai	S	Suslăneşti – Muscel											2	Quadr.				
75	6 mai	S	Topoloveni											1					
76	6 mai	S	Podul Dâmboviței			13													Toate bombele au explodat fără victime ori pagube materiale
77	6 mai	S	Boteni			3													

ANEXĂ

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor județe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omenești		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observații
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniți		Vii	Morți						
78	6 mai	S	Țițești			2													
79	6 mai	S	Bădești			2													
80	6 mai	S	Petroşani			1													
81	6 mai	S	Albeşti			3													
82	6 mai	S	Mățău			6													
83	7 mai	D	Sămara			9		5	3										
84	7 mai	D	Gruiu								3								Fără pagube
85	7 mai	D	Căteasca – Ag.			2													
86	18 mai	J	Câmpulung	10^{30}	250						12^{25}								
87	18 mai	J	Deagurile			4													
88	18 mai	J	Ungheni			4													
89	19-20 mai	V-S	Bascov																Paraşută luminoasă în zona depozitului de muniție
90	22-23 mai	L – Ma.	Curtea de Argeş																Manifeste „O singură soluție“
91	23 mai	Ma.	Câmpulung	10^{30}															
92	25-26 mai	J-V	Oarja - Suseni	1															Manifeste în limba germană
93	31 mai	Mi.	Câmpulung	9^{30}	700						11^{45}								
94	31 mai	Mi.	Valea Mare			4													
95	31 mai	Mi.	Bârlogu – Ag.				1												
96	31 mai	Mi.	Slobozia – Ag.			10													
97	31 mai	Mi.	Mozăceni			1													
98	31 mai	Mi.	**Piteşti**	9^{20}							11^{30}								

ANEXĂ

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor judeţe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omeneşti		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observaţii
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniţi		Vii	Morţi						
99	31 mai	Mi.	Muşeteşti – Ag.			8													În pădure
100	31 mai	Mi.	Colţu										1	1	Quadr.				
101	31 mai	Mi.	Budeşti			4						3							
102	31 mai	Mi.	Ungheni									1							
103	31 mai	Mi.	Humele									3							
104	31 mai	Mi.	Curtea de Argeş		530														
105	1 iunie	J	Câmpulung	0^{00}							0^{40}								Alarmă falsă
106	2 iunie	V	**Piteşti**	9^{45}							10^{45}								Alarmă falsă
107	2 iunie	V	Câmpulung	10							11^{45}								Alarmă falsă
108	6 iunie	Ma.	Mozăceni – Ag.									7	1	1	Quadr.				
109	6 iunie	Ma.	Câmpulung	8^{30}	500-600	2					10^{55}							8^{55}-9^{20}	Bombe la Chilia. La 9^{20}-9^{57} s-au retras
110	6 iunie	Ma.	**Piteşti**	8^{30}	45	83	2	250 kg. 500 liv.	10	11	10^{45}/12	11	8					10^{15}	Atacul a durat 40 de minute. 4 morţi în Prundu
111	6 iunie	Ma.	Muşeteşti –Ag.			6													
112	6 iunie	Ma.	Bârseşti – Ag.			4													
113	6 iunie	Ma.	Prundu – Ag.			29	1		4										
114	6 iunie	Ma.	Văleni-Podgoria				8												Până la 24 iunie nu fuseseră ridicate
115	6 iunie	Ma.	Stăneşti-Domneşti			5													
116	6 iunie	Ma.	Poenari-Groşani			5	1												Până la 24 iunie nu fuseseră ridicate
117	6 iunie	Ma.	Topoloveni									2	1	1	Quadr.				La 200 metri de gara Călineşti
118	6 iunie	Ma.	Florica – Muscel				6												

ANEXĂ

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor judeţe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omeneşti		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observaţii
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniţi		Vii	Morţi						
119	6 iunie	Ma.	Budişteni									3							
120	6 iunie	Ma.	Leordeni									1							
121	7 iunie	Mi.	Topoloveni									4							
122	7 iunie	Mi.	Câmpulung	9^{10}						10									Alarmă falsă
123	7 iunie	Mi.	**Piteşti**	9^{45}/ 10^{25}						10^{10} 11^{30}									Două alarme false
124	8 iunie	J	Stâlpeni													1	Fleet	11^{20}	Aterizează forţat
125	10 iunie	S	Ciobani													1	Vt. germ.		
126	11 iunie	D	**Piteşti**	8^{40}						10^{45}									Alarmă falsă
127	12 iunie	L	**Piteşti**	3^{30}						4									Alarmă falsă
128	14-15 iunie	Mi.- J	**Piteşti**	23^{45}						0^{45}								24	
129	15 iunie	J	Zărneşti								3								
130	17 iunie	S	Vâlcele – Ag.													1	I.A.R. -37		Aterizat forţat; distrus complet
131	23 iunie	V	Stolnici	9						11^{30}									180 bucăţi – manifestul „Factorul Timp“
132	24 iunie	S	Câmpulung	8^{55}						11^{02}									Alarmă falsă
133	24 iunie	S	Gruiu													1	Fleet de tran.	13	Din cauza ceţei din Carpaţi
134	Până la 24 iunie		În jud. Muscel																Au căzut în total 24 avioane inamice quadrimotoare
135	28 iunie	Mi.	Ungheni			10	1												
136	28 iunie	Mi.	Mozăceni			31	4												4 bombe neexplodate la 11 iulie
137	28 iunie	Mi.	Ciupa – satul Mozacu			9													

VIII

ANEXĂ

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor județe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omenești		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observații
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniți		Vii	Morți						
138	28 iunie	Mi.	Recea			36	11				3								+ manifestul „Asaltul din Apus" Bombele neexplodate nu au fost ridicate nici până în 11 iulie.(11 b)
139	28 iunie	Mi.	**Piteşti**	1^{50}															S-au auzit avioane inamice în sudul județului
140	28 iunie	Mi.	Câmpulung	9^{30}							11^{07}								Alarmă falsă
141	28-29 iunie	Mi.- J	**Piteşti**	1^{50}							3								Alarmă falsă
142	30 iunie	V	Costeşti															2	
143	3 iulie	L	**Piteşti**	11^{15}							13^{05}								Numeroase valuri de ave. în sud
144	3 iulie	L	Câmpulung	11^{15}	100-200						13^{05}								În sud
145	3-4 iulie	L – Ma.	Câmpulung	1^{20}							2^{30}								Alarmă falsă
146	4 iulie	Ma.	**Piteşti**	9^{30}	85	154/ 124	2	500	1/3	5/7	11^{30}								La Depou
147	4 iulie	Ma.	Țiţeşti		292													10-11	
148	4 iulie	Ma.	Călineşti – Vâlcea									2							
149	4 iulie	Ma.	Jud. Argeş			140			32	26				2	1Quadr. 1 Bim.	5	Vt. germ.		
150	4 iulie	Ma.	Prundu – podul			80													Nu a fost atins podul
151	4 iulie	Ma.	Ghițu											1	Quadr.				
152	4 iulie	Ma.	Costeşti										1	1	Vt. am.				
153	4 iulie	Ma.	Suseni –Ag.													1	Vt. germ.		Piloții s-au salvat cu paraşutele
154	4 iulie	Ma.	Broşteni – Ag.													1	Vt. germ.		
155	4 iulie	Ma.	Hârseşti - Ag.													1	Vt. germ.		

Rezultatele raidurilor aliate asupra fostelor județe Argeş şi Muscel

Nr. crt.	Data atacului	Ziua	Localitatea	Ora alar.	Nr. ave.	Bombe		Greut. bomb.	Victime omenești		Încet. alarm.	Prizonieri		Ave. inam. dobor.	Tipul	Ave. amice dobor.	Tipul	Ora X	Observații
						Ex.	Neex.		Mo.	Răniți		Vii	Morți						
156	4 iulie	Ma.	Trepteni – Ag.													1	Vt. germ.		
157	4 iulie	Ma.	Lăunele – Ag.													1	Vt. germ.		
158	4 iulie	Ma.	Valea Iaşului			128/12													
159	4 iulie	Ma.	Racovița – Ag.			6													
160	4 iulie	Ma.	Dăneşti			120	2	19/5	25/ 18										10 rezervoare de benzină
161	4 iulie	Ma.	Câmpulung	9^{20}	350	1					11^{30}								Mahalaua Vişoi
162	4 iulie	Ma.	Domneşti									3							11 oameni mitraliați
163	9 iulie	D	Câmpulung	9	150-200						11^{08}								
164	9 iulie	D	Călineşti			1													
165	9 iulie	D	**Piteşti**	9							11^{08}								
166	11 iulie	Ma.	Com. Soci Sat Vărleni													1	Potez 119		
167	15 iulie	S	Muscel	9^{05}	700-800													10^{25}	La întoarcere
168	15 iulie	S	Topoloveni															10^{15}	Val de avioane inamice dinspre V-E.
169	15 iulie	S	Câmpulung			4													Marginea de sud a oraşului. Fără pagube
170	15 iulie	S	Mârghia				1												
171	22 iulie	S	**Piteşti**	9^{40}							13^{10}								Manifeste – „Cui i-e frică de pace?“
172	23-24 iulie	D-L	**Piteşti**	0^{50}							2^{10}								Numeroase avioane inamice
173	24 iulie	L	Câmpulung	0^{50}							2^{15}								Manifeste – „Cui i-e frică de pace?“
174	24 iulie	L	Topoloveni/ Racovița		20														

BIBLIOGRAFIE

I. ARHIVE

Arhivele Naționale – Argeş

Fondurile:

a) Primăria Oraşului Piteşti – dosarele: 1, 2, 5, 6, 7, 13, 15, 16, 18, 20/1944
b) Prefectura Județului Argeş – dosare: 15, 16, 20, 24, 28/1944
c) Primăria Oraşului Câmpulung Muscel – dosare: 38/1943; 2, 5, 6, 7, 11, 12, 13, 20, 28, 42/1944
d) Prefectura Județului Muscel – dosare: 117/1943; 7, 16, 28, 109/1944
e) Cercul Teritorial Argeş – dosar 36/1943

Arhivele Militare Române

Fondurile:

a) 951 – dosar: 316

b) 2265 – dosare: 2083, 2283, 2329

c) 4321 – dosar: 1202

d) 4499 – dosar: 1064

e) 5417 – dosare: 843, 1227, 1235, 1239, 1256, 1324, 1327, 1328, 1329, 1379, 1417

f) 5423 – dosare: 280, 291

g) 5476 – dosare: 516, 525, 559, 810, 860, 1054

h) 5487 – dosare: 516, 6054

i) Spitalul Z.I. Nr. 116 – dosare: 25, 37, 48, 49

II. MEMORII ŞI LUCRĂRI CONTEMPORANE

Antoniu, Dan; Cicoş, George – **Vânătorul I.A.R.-80. Istoria unui erou necunoscut**, Bucureşti, Ed. Modelism, 2000

Bowyer, Chaz; Ishoven van Armand, **Hurricane-Messerschmitt,** The Promotional Reprint Company Limited for Bock Sales Inc., 1993, in the U.S.A.; Reprinted 1995, China

Brestoiu, Horia – **Impact la paralela 45°**, Iaşi, Ed. Junimea, 1986

Buzatu, Gheorghe– **O istorie a petrolului românesc**, Bucureşti, Ed. Enciclopedică, 1998

Constantinescu, Şerban – **Bombardamentele anglo-americane efectuate asupra României în al doilea război mondial**, Bucureşti, Muzeul Național de Istorie, 1995

Cooper, Bryan, **The Story of the Bomber, 1914-1945,** Ed. Octopus Books Limited, 1974

Creangă-Gh. Florea, **Istoria apărării civile,** Galați, Ed. Porto-Franco, 1993

Dobran, Ion, **Jurnalul locotenentului Dobran,** Bucureşti, Ed. Modelism Internațional, 1998

Hillgruber, Andreas – **Hitler, Regele Carol şi Mareşalul Antonescu**, Bucureşti, Ed. Humanitas, 1994

Marandiuc, Cornel, **Inimi, cât să cuprindă tot cerul patriei,** Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1985

Mondadori, Arnoldo, **Militärflugzeuge,** Milano, 1991

Sédillot, Réne – **Istoria petrolului**, Bucureşti, Ed. Politică, 1979

Stewart, Carol; Dungan, James, **Opération raz de marée sur le pétrol de Ploiesti**, Paris, Éd. Robert Laffont, 1964

Tudor, Vasile – **Constantin „Bâzu“ Cantacuzino – Prințul Aşilor**, Bucureşti, Ed. Modelism, 2000

Tudor, Vasile – **Un nume de legendă: Căpitan av. erou Alexandru Şerbănescu**, Bucureşti, Ed. Modelism Internațional, 1998

*** **Argessis. Seria istorie.** Analele Muzeului Județean Argeş, Piteşti, 2001

*** **Istoria aviației române,** Bucureşti, Ed. Ştiințifică şi Enciclopedică, 1984

*** **Mici enciclopedii şi dicționare ilustrate**, Bucureşti, Ed. Ştiințifică şi Enciclopedică, 1985

III. ZIARE

Colecția cotidianului „Argeşul“ (1944)

Cuprins

COP IV

„Cetățenii mai credeau în miracolul umanității şi se bazau pe recunoştința noastră față de puterile apusene: „n-au ce bombarda la Piteşti”. Şi în adevăr nu aveau ce (…)

Doliul abătut asupra oraşului Piteşti este doliul întregului popor românesc pentru că aici şi aiurea – nefiind nici un obiectiv militar, acest oraş a fost ales ca o reprezentanță a cuminței româneşti, ca un centru care în trecut şi în prezent a dat Patriei elite la răscruce de istorie românească.”

Argeşul, 21 mai 1944